

Eindversie

Burgerparticipatie in Maasgouw - eindrapport

Eindrapport

Burgerparticipatie in Maasgouw - eindrapport

Eindrapport

Rosanna Cohn

Lara Janssen

Lotte Pol

DATUM 31-10-2024

VERSIE Eindversie

Inhoud

1.	Inleiding	3			
1.1	Aanleiding	3			
1.2	Doel en onderzoekvragen	3			
1.3	Onderzoeksaanpak en -methoden	4			
1.4	Leeswijzer	5			
2.	Ontwikkeling van burgerparticipatie in Maasgouw	6			
2.1	Overzicht	6			
2.2	Ambities	7			
2.3	Kaders en randvoorwaarden	9			
2.3.1	Interne organisatie	9			
2.3.2	Rollen en verantwoordelijkheden	11			
2.3.3	Cultuur	12			
2.3.4	Regelgeving	13			
2.4	Werkwijze en instrumenten	14			
2.4.1	Werkwijze	15			
2.4.2	Instrumenten	17			
3.	Opbrengsten burgerparticipatie (activiteiten, resultaten en effect)	21			
3.1	Activiteiten op het gebied van 'meedoen'	21			
3.2	Meedenken/meepraten	23			
3.3	Dorpscontactpersonen	25			
4.	Effecten van de activiteiten op ambities/doelen	28			
4.1	Effecten op het gebied van meehelpen/meedoen	28			
4.2	Effecten op het gebied van meepraten	29			
4.3	Overkoepelende effecten	30			
5.	Kansen voor de toekomst	32			
5.1	Samenvatting ontwikkeling burgerparticipatie 2015-2024	32			
5.2	Wat is er nodig voor de toekomst?	34			
	Bijlage 1 - Verantwoording				43
	Bijlage 2 - Tijdlijn met belangrijkste gebeurtenissen				50
	Bijlage 3 - Enquêteresultaten				57
	Bijlage 4 - Stappenplan voor de ontwikkeling van burgerparticipatie				70

1. Inleiding

Voor u ligt het rapport van de evaluatie van het thema ‘burgerparticipatie’ in de gemeente Maasgouw. In dit hoofdstuk schetsen we het doel en de aanleiding van deze evaluatie, benoemen we de te beantwoorden onderzoeksvragen en lichten we de ingezette onderzoeksmethoden toe. We eindigen met een leeswijzer.

1.1 Aanleiding

Burgerparticipatie is een onderwerp dat al lang de aandacht heeft binnen gemeente Maasgouw. Ook de huidige coalitie heeft ambities geformuleerd rondom burgerparticipatie. Bovendien is in het coalitieakkoord 2022 – 2026 opgenomen dat het college burgerparticipatie in Maasgouw zal laten evalueren. Deze opdracht uit het coalitieakkoord is door middel van een ‘richting voor onderzoek’ nader ingevuld, waarin context, doelstelling, centrale vraagstelling en de onderzoeksvragen nader zijn gespecificeerd.¹ KWINK groep is uiteindelijk geselecteerd om deze evaluatie uit te voeren.

De evaluatie heeft geleid tot dit rapport, dat niet alleen terugkijkt, maar ook aanbevelingen formuleert voor de gemeente Maasgouw voor de toekomst. Het doel van de evaluatie is het onderwerp burgerparticipatie binnen de gemeente naar een hoger niveau te brengen.

¹ Zie ook: Gemeente Maasgouw (2024). Raadsinformatiebrief betreffende evaluatie burgerparticipatie.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De evaluatie heeft uiteindelijk als doel om tot aanbevelingen te komen voor (verdere) verbetering van burgerparticipatie in de gemeente. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: *“Hoe kan de gemeente Maasgouw participatie verbeteren gegeven de huidige stand van zaken in de ontwikkeling van burgerparticipatie, passend bij de huidige ambities en waarbij wordt voldaan aan de eisen van het wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau?”*

De gemeente heeft daarbij de volgende deelvragen meegegeven aan het onderzoeksteam:

- Wat is de huidige ambitie van de gemeente Maasgouw op het gebied van participatie?
- Waar staat de gemeente Maasgouw in de ontwikkeling van participatie?
- Wat betekent het wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau voor de gemeente Maasgouw?
- Wat zijn op dit moment de sterke en minder sterke punten van de gemeente Maasgouw die van invloed zijn op participatie?
- In hoeverre is een structurele inbedding van de functie Dorpscontactpersoon in de gemeente Maasgouw, al dan niet in gewijzigde vorm, wenselijk?

1.3 Onderzoeksaanpak en -methoden

Wij benaderen het onderwerp burgerparticipatie in dit onderzoek vanuit twee invalshoeken: 'intern', waarin de focus ligt op de gemeentelijke organisatie en 'extern', waarin de focus ligt op resultaten en effecten van burgerparticipatie in de samenleving. We verdiepen deze invalshoeken door te kijken naar een aantal concrete aspecten van burgerparticipatie (zie ook figuur 1), namelijk:

- **Ambities:** dit zijn de doelstelling(en) van de gemeente op het gebied van burgerparticipatie.
- **Input:** dit zijn de kaders en randvoorwaarden die rondom het onderwerp zijn gesteld. Bijvoorbeeld de door de gemeente beschikbaar gestelde tijd en middelen voor burgerparticipatie, maar ook bestaande beleidskaders rondom burgerparticipatie en de (organisatie)cultuur die binnen de gemeente bestaat omtrent het onderwerp.
- **Throughput:** dit zijn processen en activiteiten die op het gebied van burgerparticipatie plaatsvinden. Bijvoorbeeld de manier waarop de inwoner met input van inwoners omgaat en het uitvoeren en doorlopen van concrete burgerparticipatietrajecten.
- **Output:** dit zijn de directe resultaten van de uitgevoerde processen en activiteiten op het gebied van burgerparticipatie, bijvoorbeeld het aantal trajecten dat is doorlopen, maar ook de concrete uitkomst van die trajecten.
- **Outcome:** dit zijn de uiteindelijke effecten, die toe te schrijven zijn aan de resultaten van de uitgevoerde activiteiten.

Figuur 1. Analyse kader burgerparticipatie gemeente Maasgouw.

In de evaluatie hebben we per bovenstaand aspect feiten, percepties van betrokkenen binnen de gemeente en percepties van betrokkenen buiten de gemeente (zoals inwoners) opgehaald. Deze feiten en percepties hebben we opgehaald via verschillende onderzoeksmethoden:

- **Documentanalyse:** We hebben een uitgebreide documentanalyse uitgevoerd van documenten die we van de gemeente hebben ontvangen, zoals beleidsstukken, actieplannen, notities, et cetera. In bijlage 1 vindt u een overzicht van de documenten die we daadwerkelijk hebben gebruikt voor het schrijven van het rapport.
- **Opstellen tijdslijn:** Op basis van de documentanalyse hebben we een feitelijke reconstructie opgesteld van de belangrijkste gebeurtenissen op het gebied van burgerparticipatie (zie bijlage 2). Deze reconstructie

is voor een feitelijke check voorgelegd aan ambtenaren van de gemeente.

- **Interviews:** We hebben gesprekken gevoerd met zowel betrokkenen binnen de gemeente, als organisaties buiten de gemeente. Ook hebben we meerdere inwoners gesproken. Voor een overzicht van de gesprekspartners, zie bijlage 1.
- **Online enquête:** We hebben een online enquête uitgezet onder inwoners van Maasgouw, die door 195 inwoners is ingevuld. In bijlage 3 vindt u de resultaten van de enquête. De enquête is verspreid via kanalen van de gemeente en uitgezet onder het Maasgouwpanel.
- **Straatonderzoek:** We zijn aan beide kanten van de Maas in verschillende kernen de straat op gegaan en hebben daar meerdere inwoners gesproken over hun ervaringen en behoeften rondom burgerparticipatie. De focus lag daarbij op inwoners die in de enquête minder goed vertegenwoordigd waren, zoals jongere inwoners.

Op basis van de opgehaalde feiten, cijfers en percepties hebben de onderzoekers hun bevindingen geformuleerd en de onderzoeksvragen beantwoord.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe het onderwerp burgerparticipatie zich in de gemeente Maasgouw heeft ontwikkeld. Daarbij ligt de focus vooral op de *interne* inrichting en activiteiten van de gemeente. In hoofdstuk 3 beschrijven we activiteiten die op het gebied van burgerparticipatie in de gemeente hebben plaatsgevonden, wat daarvan de resultaten waren en hoe dit door betrokkenen is gewaardeerd (percepties). We beschrijven ook wat de behoeften van inwoners zijn rondom deze activiteiten in de toekomst. Hierbij ligt de focus vooral op de *externe* activiteiten die hebben plaatsgevonden. In hoofdstuk 4 staan we stil bij de effecten van

burgerparticipatie in de gemeente. Tot slot beschrijven we in hoofdstuk 5 hoe de lessen uit deze evaluatie kunnen worden meegenomen in de toekomst. Daarvoor formuleren we aanbevelingen. Tot slot zijn enkele bijlagen aan het rapport toegevoegd:

- Bijlage 1 Verantwoording
- Bijlage 2 Tijdlijn van belangrijkste gebeurtenissen
- Bijlage 3 Enquêteresultaten
- Bijlage 4 Stappenplan voor de ontwikkeling van burgerparticipatie

2. Ontwikkeling van burgerparticipatie in Maasgouw

In dit hoofdstuk gaan we in op de wijze waarop burgerparticipatie in Maasgouw is ingericht en hoe dit zich in de periode 2015-2024 heeft ontwikkeld. We starten met een overzicht van onze constatering op hoofdlijnen over de inrichting per onderdeel. In de paragrafen die volgen gaan we nader in op de ontwikkeling van elk onderdeel.

2.1 Overzicht

Tabel 1 bevat een overkoepelend overzicht van de inrichting en ontwikkeling van burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw.

Onderdeel	Inrichting en ontwikkeling op hoofdlijnen 2015-2024
Ambitie	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente heeft intern de afgelopen jaren veel beleid uitgewerkt op het gebied van burgerparticipatie. De ambitie van de gemeente is ontwikkeld van intern (gericht op de eigen organisatie), naar extern (aandacht voor de ideeën van inwoners en inzetten op burgerinitiatieven). We zien tevens dat de ambitie in 2015 (Notitie burgerparticipatie) voornamelijk focuste op dat burgerparticipatie meer moet plaatsvinden, terwijl de meest recente ambities (Coalitieakkoord) vooral inzetten op hoe inwoners worden betrokken. De gemeente streeft met haar ambities op het gebied van burgerparticipatie verschillende effecten na. Deze effecten kunnen zowel betrekking hebben op de gemeentelijke besluitvorming, als op inwoners en de brede leefomgeving en samenleving. Veel van de door de gemeente opgestelde documenten zijn niet meer actueel. Dit betekent niet dat participatie niet

	<p>plaatsvindt, maar wel dat beleid vaak niet de leidraad is voor het opzetten van een participatietraject.</p> <ul style="list-style-type: none"> De ambitie van de gemeente heeft zich ook doorontwikkeld met de wisselingen van portefeuillehouders burgerparticipatie. Het ambitieniveau bij de gemeente is in belangrijke mate mede afhankelijk van de visie van de portefeuillehouder. Wanneer de portefeuillehouder een lager ambitieniveau heeft op het gebied van burgerparticipatie, is er ook een lager ambitieniveau binnen de ambtelijke organisatie. Op dit moment zien we dat de huidige portefeuillehouder een duidelijkere visie heeft met een hoger ambitieniveau.
Interne organisatie	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente Maasgouw heeft (beperkt) projectbudget gereserveerd voor de ontwikkeling van burgerparticipatie. Het is onduidelijk hoeveel budget de gemeente de afgelopen jaren precies heeft gereserveerd en besteed aan burgerparticipatie. Het budget is besteed aan andere scholing voor de interne ambtelijke organisatie. In 2015 is een ambtelijke werkgroep geformeerd met een projectleider. In 2018 is echter besloten deze werkgroep op te heffen en sinds 2020 is ook de rol van projectleider opgeheven. Sindsdien is er geen fte meer gereserveerd voor burgerparticipatie binnen de ambtelijke organisatie. Het idee is dat burgerparticipatie onderdeel is van iedereen. In 2015 is ook een kernenregisseur geïntroduceerd. Later is geïnvesteerd in accountmanagement, wat uiteindelijk is doorontwikkeld tot de dorpscontactpersoon. De functie van kernenregisseur is ook opgegaan in de dorpscontactpersoon. De gemeente heeft in de eerste jaren nadat burgerparticipatie is geïntroduceerd, interne activiteiten georganiseerd met als doel het 'laten landen van burgerparticipatie in de gemeente'. Het idee was dat medewerkers vanuit hun eigen praktijk aan de

Rollen	<p>slag zouden gaan met de geformuleerde ambities op het gebied van burgerparticipatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rollen en verantwoordelijkheden van college, gemeenteraad en ambtelijke organisatie op het gebied van burgerparticipatie, zijn niet op papier vastgelegd. • In de praktijk worden rollen volgens gesprekspartners daardoor op verschillende wijze en vaak ad hoc ingevuld, afhankelijk van bijvoorbeeld de persoon of het traject.
Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen de gemeente Maasgouw is er geen eenduidige cultuur voor de omgang met burgerparticipatie. De manier waarop de gemeente omgaat met burgerparticipatie is in belangrijke mate afhankelijk van de betrokken ambtenaar, raadslid en/of wethouder.
Regelgeving	<ul style="list-style-type: none"> • De landelijke wet beschrijft regelgeving met betrekking tot burgerparticipatie. De gemeente Maasgouw voldoet hier aan. Per 2025 gaat nieuwe wetgeving in met nieuwe regelgeving rondom burgerparticipatie. De gemeente Maasgouw houdt hier in zijn lokale wet- en regelgeving nog geen rekening mee.
Werkwijze en instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente heeft intern geen structuur of werkwijze ingericht voor het ophalen van informatie bij inwoners en de omgang met de opgehaalde input. Wel zijn er verschillende instrumenten die zij inzet voor het ophalen van input. De mate waarin deze instrumenten worden ingezet, wordt niet (op papier) bijgehouden. • De gemeente heeft verschillende documenten opgesteld voor de omgang met burgerinitiatieven, maar in de praktijk worden deze documenten niet meer of beperkt gebruikt. • Voor zowel meedenken, meepraten en meedoen als burgerinitiatieven geldt dat de werkwijze van de gemeente ad hoc is en afhankelijk is van de betrokken ambtenaar, collegelid en/of raadslid.

Tabel 1. Overzicht ontwikkeling burgerparticipatie op hoofdlijnen 2015 - 2024.

² Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

2.2 Ambities

Ontwikkeling ambitie

Sinds 2015 heeft de gemeente Maasgouw verschillende ambities geformuleerd op het gebied van burgerparticipatie.

De gemeente Maasgouw heeft voor het eerst ambities geformuleerd in het **coalitieakkoord 2014 – 2018**. In dit coalitieakkoord is de ambitie als volgt geformuleerd: “De afstand verkleinen tussen gemeente en inwoners door nieuwe vormen van actieve inwonerparticipatie”.

De ambitie op het gebied van burgerparticipatie is vervolgens in 2015 vastgelegd in de **‘Notitie Burgerparticipatie’**. In deze notitie zijn de ambities van de gemeente als volgt geformuleerd:

1. Verbeteren van de kwaliteit van burgerparticipatie;
2. Meer burgerparticipatie in de (interne) werkwijze.²

Uit deze notitie blijkt dat de gemeente in eerste instantie burgerparticipatie beter ingebed wil krijgen in de interne organisatie.

Ook in de **Besturingsfilosofie** uit 2017 wordt wederom benadrukt dat de gemeente de ambitie heeft dat “Medewerkers werken vanuit het voortdurend besef van dienstverlening richting onze inwoners: ‘buiten naar binnen halen’, het gedachtegoed van bewoners een plek geven in de besluitvorming”.³

In de Besturingsfilosofie gaat de gemeente in haar ambitie een stap verder dan in de voorgaande documenten, van naast een focus op de interne organisatie, ook een focus op inwoners. In de besturingsfilosofie beschrijft de gemeente dat “Naast [de] traditionele vormen van burgerparticipatie [de gemeente] voor de uitdaging staat om nog meer dan voorheen de kracht

³ Gemeente Maasgouw (2016). Besturingsfilosofie 2017.

van onze samenleving te benutten en meer eigen initiatief en zelfredzaamheid te bevorderen”.⁴

In het **coalitieakkoord van 2018 – 2022** beschrijft de gemeente wederom haar ambities op het gebied van burgerparticipatie:

- “[We] gaan verbeteringen in de bestuurlijke participatie van burgers doorvoeren”.
- “Initiatieven van burgers verdienen een goede begeleiding binnen de gemeentelijke organisatie”.⁵

De meest recente ambitie op het gebied van burgerparticipatie staat in het **coalitieakkoord 2022-2026**. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen twee varianten van burgerparticipatie waar de gemeente op inzet:

- Meehelpen bij aanpak van maatschappelijke opgaven;
- Meepraten in bestuurlijke processen.⁶

Rol portefeuillehouder

De burgemeester is in de gemeente Maasgouw de portefeuillehouder van burgerparticipatie. Dit is bepaald bij de portefeuillevdeling na de vorming van het nieuwe college. Uit de gesprekken volgt dat naast de ambities op papier, de visie en houding van de portefeuillehouder belangrijk is voor het ambitieniveau van de gemeente. Zo heeft de in 2023 aangestelde burgemeester een sterke visie op het gebied van burgerparticipatie, die aansluit op de ambities van de gemeente. De visie van de burgemeester is namelijk om als gemeente een ‘partner’ van de inwoners te zijn, wat aansluit bij de strategische visie gemeente Maasgouw 2025 uit 2016: “De

gemeente vervult (...) de rol van **partner, verbinder en coördinator**”.⁷ In de gesprekken komt naar voren dat de huidige burgemeester deze visie ook uitdraagt binnen de gemeente én richting inwoners. Dit draagt volgens gesprekspartners in positieve zin bij aan hernieuwde ambitie op het gebied van burgerparticipatie. Uit de gesprekken komt verder naar voren dat de voorgaande burgemeester een minder uitgesproken visie had op burgerparticipatie en een lager ambitieniveau en dit dus ook minder werd uitgedragen richting gemeente en inwoners.

Nagestreefde effecten

Met haar ambitie beoogt de gemeente verschillende effecten te bereiken. Op basis van de verschillende (ambitie-)documenten van de gemeente constateren we dat de gemeente de volgende effecten nastreeft:

- Het gedachtegoed van inwoners heeft een plek in de besluitvorming.
- Het zelf-organiserend vermogen van de samenleving wordt benut.⁸
- Initiatieven en maatschappelijke opgaven worden samen met inwoners opgepakt.⁹
- Inwoners zijn directer medeverantwoordelijk voor hun leef- en woonomgeving en de inrichting van het publieke domein en worden daar gericht in ondersteund.¹⁰
- En daarmee:
 - Worden gemeenschappen versterkt tot krachtige sociale verbanden;¹¹
 - Staan gemeente en inwoners dichter bij elkaar.¹²

⁴ Gemeente Maasgouw (2016). Bestuursfilosofie 2017.

⁵ Gemeente Maasgouw (2018). Coalitieakkoord 2018 - 2022.

⁶ Gemeente Maasgouw (2022). Coalitieakkoord 2022 – 2026

⁷ Gemeente Maasgouw (2016). Strategische visie gemeente Maasgouw 2025.

⁸ Gemeente Maasgouw (2016). Bestuursfilosofie 2017.

⁹ Gemeente Maasgouw (2020). Visie en leidraad actieplan bewonersinitiatieven.

¹⁰ Gemeente Maasgouw (2022). Coalitieakkoord 2022 – 2026

¹¹ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

¹² Gemeente Maasgouw (2014). Coalitieakkoord 2014 – 2018.

2.3 Kaders en randvoorwaarden

We beschrijven hierna de inrichting en ontwikkeling van de interne organisatie, rollen en verantwoordelijkheden, cultuur en regelgeving.

2.3.1 Interne organisatie

Tijd en middelen

De ontwikkeling van de interne organisatie van de gemeente Maasgouw op het gebied van burgerparticipatie heeft gevraagd om tijd en middelen en om activiteiten. Voor deze evaluatie is geen uitgebreide financiële analyse uitgevoerd. We gaan beknopt in op de beschikbare middelen voor burgerparticipatie.

De eerste paar jaar dat de gemeente aan de slag is gegaan met burgerparticipatie is er specifiek structureel **projectbudget** gereserveerd voor de ontwikkeling van burgerparticipatie. Zo heeft de gemeente budget vrijgemaakt voor de scholing van de organisatie op het gebied van burgerparticipatie. In de 'Notitie burgerparticipatie' staat: *"We maken uit het programma Organisatie Ontwikkeling budget vrij voor scholing van de Organisatie om te komen tot gedragsverandering. Dit doen we door het organiseren van workshops voor raad, college en ambtenaren"*.¹³ Onduidelijk is hoeveel budget hiervoor vrij is gemaakt. Wel was het budget beperkt. De gemeente geeft aan het budget ingezet te hebben voor het opstarten van burgerparticipatie in de gemeente. Zo is bijvoorbeeld een bureau ingehuurd ter ondersteuning en is een Gereedschapskist burgerparticipatie ontwikkeld. Naast dit budget is ervoor kozen om de kosten voor

burgerparticipatie ten laste te laten te komen van beleids- of projectbudgetten (en dus niet apart te financieren).¹⁴

Verder beschikt de gemeente over een leefbaarheidsfonds voor het financieren van de bewonersinitiatieven. Hiervan is € 5.000 vrijgemaakt voor de bewonersoverlegorganisaties (hierna: boo's) en € 10.000 voor andere initiatieven.

Voor wat betreft de **bemensing** binnen de ambtelijke organisatie, is met het publiceren van de 'Notitie burgerparticipatie' ook de functie van een kernenregisseur opgenomen. Voor de functie van kernenregisseur was 0,78 fte gereserveerd. De rol van de kernenregisseur was om op zoek te gaan naar sociale samenhang tussen de inwoners en hun bereidheid zich in te zetten voor het gezamenlijke belang en dit te promoten en faciliteren.¹⁵

In 2016 is bovendien een raadswerkgroep ingesteld, deze werkgroep bestond uit raadsleden en was verantwoordelijk voor het agenderen van burgerparticipatie richting de gemeenteraad.¹⁶ De eerste bijeenkomst van de raadswerkgroep heeft plaatsgevonden in 2017. De raadswerkgroep was voornemens om in 2018 een themabijeenkomst rondom burgerparticipatie te organiseren voor de gemeenteraad (met deelname van college en (deel van) de ambtelijke organisatie. Uiteindelijk is besloten om de bijeenkomst uit te stellen tot na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. De raadswerkgroep is niet voortgezet na de verkiezingen. De themabijeenkomst heeft uiteindelijk niet meer plaatsgevonden.¹⁷

Ook is in 2016 een ambtelijke werkgroep 'burgerparticipatie' opgericht. Deze werkgroep had tot taak het voorbereiden, begeleiden, evalueren en bijsturen van het gehele interne proces rondom burgerparticipatie.¹⁸ Ook

¹³ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

¹⁴ In het kader van deze evaluatie is geen uitgebreide financiële analyse uitgevoerd.

¹⁵ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

¹⁶ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

¹⁷ Rekenkamercommissie (2017). Rekenkamerrapport 'Lef tonen naar burgers'.

¹⁸ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

heeft deze werkgroep input gegeven over de richting voor het omgaan met bewonersinitiatieven en de invulling van accountmanagement.¹⁹ In deze werkgroep zaten medewerkers van diverse werkvelden en de kernenregisseur onder leiding van een projectleider burgerparticipatie.²⁰ Eind 2018 heeft de ambtelijke werkgroep zichzelf opgeheven, vanwege (interne) ontwikkelingen op het gebied van burgerparticipatie en capaciteitsgebrek.²¹

Tijdens een bijeenkomst in 2018, waar inwoners input mochten geven voor de destijds nieuwe college en gemeenteraad, is het inrichten van accountmanagement als suggestie meegegeven. Eind 2018 is intern besloten om **'accountmanagement'** in te richten voor de uitvoering van de 'Notitie burgerparticipatie' en specifiek de omgang met burgerinitiatieven (zie ook bijlage 2. Tijdlijn met belangrijkste gebeurtenissen).²²

In de Programmabegroting 2019 is de rol van accountmanagement als volgt gedefinieerd: *"Burgers mogen verwachten dat de overheid laagdrempelig te benaderen is. Een goede intake van burgerinitiatieven gevolgd door een goede begeleiding helpen daarbij. Deze intake en begeleiding noemen wij 'accountmanagement'. Voor een pilotfase van 2 jaar is uitbreiding van de ambtelijke capaciteit (1 fte) voorzien. Daarna wordt verondersteld dat de aanpak van burgerinitiatieven integraal onderdeel uitmaakt van de reguliere werkzaamheden. Indien langere incidentele of structurele inzet aan de orde is (dus na 2020), zullen hiervoor in de Kadernota en Begroting 2021 extra middelen worden gevraagd"*.²³

Accountmanagement was uiteindelijk de ontstaansbron voor de functie van dorpscontactpersoon. De dorpscontactpersoon is een tussenpersoon

tussen de gemeente en de inwoners. De rol van de kernenregisseur is daarmee opgegaan in de dorpscontactpersoon. De dorpscontactpersoon kreeg tevens een beleidsrol (0,33 fte), en de beschikbare uren van de huidige kernenregisseur (0,78 fte) werd uitgebreid met de benoeming van een nieuw contactpersoon (0,67 fte).²⁴ In totaal betekent dit dat er 1,78 fte beschikbaar was voor accountmanagement. De beleidsrol van de dorpscontactpersoon is niet vergelijkbaar met de rol van een beleidsmedewerker, maar is meer praktisch van aard. De beleidsrol zou wel de volgende zaken moeten bevatten:

- Focus op 'binnen'.
- Gericht op politiek en bestuurlijk gevoelig of complexe initiatieven
- Randvoorwaarden bewaken of ontwikkelen (organisatorisch, beleidsmatig).
- Aanspreekpunt voor contactpersoon maatschappelijke initiatieven
- Initiator in ontwikkelen van oplossingen voor terugkerende knelpunten in beleid, organisatie of regelgeving.
- Coördinatie en begeleiding ontwikkeling aanpak.²⁵

De rol van de dorpscontactpersoon is in 2022 intern geëvalueerd. Aanleiding voor deze evaluatie was de afspraak dat de invulling van 'accountmanagement' na een pilotperiode van twee jaar zou worden geëvalueerd. De evaluatie constateert dat de beleidsrol van de dorpscontactpersoon in de praktijk nauwelijks tot uitvoering wordt gebracht. In de evaluatie wordt de aanbeveling gedaan om een duidelijke keuze te maken over de rol van de dorpscontactpersoon en de zaken die wel of niet onder de dorpscontactpersoon vallen. Uit gesprekken blijkt dat

¹⁹ Intern document van de gemeente Maasgouw.

²⁰ Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.

²¹ Gemeente Maasgouw (2018). Actieplan bewonersinitiatieven.

²² Intern document van de gemeente Maasgouw.

²³ Intern document van de gemeente Maasgouw.

²⁴ Gemeente Maasgouw (2018). Actieplan bewonersinitiatieven.

²⁵ Gemeente Maasgouw (2020). Actieplan bewonersinitiatieven.

het aantal fte voor de ‘beleidsrol’ na de evaluatie is weggehaald bij de dorpscontactpersoon. In de praktijk bleek de beleidsrol beperkt te worden ingevuld, mede door het beperkte aantal beschikbare uren. Besloten is om de focus te leggen op het contact met de inwoners. De rol van de dorpscontactpersoon is (nog) niet verhelderd.

Activiteiten

De gemeente Maasgouw heeft tussen 2015 en 2018 verschillende activiteiten ingezet om burgerparticipatie zo veel mogelijk ingebed te krijgen in de organisatie. Bijvoorbeeld (zie ook bijlage 2. Tijdlijn met belangrijkste gebeurtenissen):

- De gemeente heeft ‘Backpackers’ ingezet: dit zijn medewerkers die aan de slag willen gaan met burgerparticipatie en hier ook al ervaring mee hebben. Backpackers traden in de organisatie bovendien op als ambassadeurs voor burgerparticipatie en als ondersteuning voor collega’s die aan de slag wilden met burgerparticipatie.
- De gemeente heeft een interne campagne rondom burgerparticipatie gevoerd, met onder meer de interne verspreiding van ansichtkaarten, het publiceren van intranetnieuwsberichten en een intranetpagina volledig gewijd aan het thema burgerparticipatie.
- Burgerparticipatie is in de formats voor college- en raadsvoorstellen opgenomen. Het college is daarmee akkoord gegaan.
- De Gereedschapskist burgerparticipatie is sinds oktober 2018 in concept gereed. Deze gereedschapskist is opgezet om ambtenaren op weg te helpen met burgerparticipatie in de gemeente. Daarnaast bevat de gereedschapskist een routekaart, dit is een stappenplan om te doorlopen op het moment dat een ambtenaar met een nieuw traject en/of activiteit start op het gebied van burgerparticipatie. Deze gereedschapskist is nooit serieus in de organisatie geïmplementeerd

²⁶ Gemeente Maasgouw (2018). Gereedschapskist burgerparticipatie (concept).

vanwege een gebrek aan draagvlak bij bestuur en management en wordt naar verwachting niet of nauwelijks gebruikt.²⁶

- In 2017 heeft het college een themasessie gehad over het onderwerp burgerparticipatie en de betekenis daarvan voor het college. Centrale vraag was “*Hoe willen we ons als overheid verhouden tot inwoners en gemeenschappen?*”²⁷

Sinds 2018 ligt de focus van de gemeente minder op de interne organisatie, en meer op bewonersinitiatieven, in lijn met de ambities uit het coalitieakkoord 2018 – 2022. Naar aanleiding van deze nieuwe ambities is in eerste instantie de focus van de kernenregisseur verlegd, naar bewonersinitiatieven. Sinds 2020 is de rol van kernenregisseur definitief opgeheven, en zijn ook de Raadswerkgroep, de ‘Backpackers’ en de ambtelijke werkgroep beëindigd. Elk beleidsdomein of wellicht zelfs elke ambtenaar en bestuurder is momenteel verantwoordelijk voor de inrichting van burgerparticipatie.

2.3.2 Rollen en verantwoordelijkheden

De rol van de gemeenteraad als volksvertegenwoordiging is om de beleidskaders vast te stellen. Het college van B&W is verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van het beleid binnen deze kaders. De gemeenteraad dient vervolgens weer het college te controleren. De ambtelijke organisatie vervult een ondersteunende en uitvoerende rol.

De verschillende rollen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente Maasgouw (college, gemeenteraad en ambtelijke organisatie) op het gebied van burgerparticipatie zijn niet nader vastgelegd. In de praktijk worden volgens gesprekspartners rollen daardoor verschillend ingevuld, afhankelijk

²⁷ Intern document gemeente Maasgouw

van het participatietraject of de activiteit. Uit de gesprekken komen de volgende percepties:

- *Gemeenteraad:* Uit gesprekken blijkt dat de gemeenteraad het belangrijk vindt dat de input van de inwoners landt in gemeentelijk beleid en dat zij daar ook aandacht aan besteden in de raad. In gesprekken valt echter wel op dat gesprekspartners vinden dat de gemeenteraad deze rol niet voldoende oppakt. Uit gesprekken blijkt dat de gemeenteraad haar kaderstellende en controlerende rol onvoldoende pakt. Zo wordt meerdere keren genoemd dat de gemeenteraad zich (te) veel laat beïnvloeden door de input van (vocale) inwoners. De gemeenteraad erkent dat zij een kaderstellende rol heeft, maar geeft tegelijkertijd aan dat de kaders voor de raad rondom burgerparticipatie ook niet helder zijn.
- *College:* Uit gesprekken blijkt dat veel gesprekspartners vinden dat de huidige burgemeester zijn rol wel goed invult, door actief participatie uit te dragen en de kernen in te gaan. Gesprekspartners benoemen dat de huidige burgemeester de kans heeft om een verbindende rol te spelen, en deze ook pakt. Tegelijkertijd is het gezamenlijke perspectief de afgelopen jaren steeds verder uit het zicht geraakt. Het college is er onvoldoende toe in staat geweest om het gezamenlijke perspectief te herijken en richting de ambtelijke organisatie uit te dragen.
- *Ambtelijke organisatie:* Volgens de gesproken ambtenaren blijkt dat de ambtelijke organisatie haar rol naar eigen inzicht moet invullen en dat dus ook doet op basis van de persoonlijke inschatting en visie van de betrokken ambtenaar, waardoor de uitvoering sterk persoonsafhankelijk is. Ook andere gesprekspartners benoemen dat in de gemeente elke ambtenaar een eigen beeld heeft van en op het thema burgerparticipatie. Op het moment dat een individuele

ambtenaar het ophalen van input bij inwoners belangrijk vindt, zet deze burgerparticipatie in. Het ophalen van input bij inwoners is momenteel vrijblijvend voor ambtenaren. De ervaring van ambtenaren is dat zij ook onvoldoende middelen (zowel tijd als budget) krijgen om te besteden aan het (actief) ophalen van input bij inwoners, of het contact hebben met inwoners. Daarnaast is er met het opheffen van de kernenregisseur geen vast aanspreekpunt meer binnen de ambtelijke organisatie voor vragen of advisering over burgerparticipatie. Gesprekspartners geven aan dat sindsdien geen coördinatie meer plaatsvindt voor burgerparticipatie in de gemeente, waardoor er soms langs elkaar heen wordt gewerkt.

Wel staat er in het ‘akkoord over bestuurlijke vernieuwing’ uit 2018 dat “*De wens bestaat om de positie van de raad binnen de democratie te versterken. Dat moet gebeuren met oog voor de opkomst van de ‘participatiedemocratie’. (...) Daarom is het nodig om na te gaan hoe de samenwerking tussen burgers, raadsleden en collegeleden verder verbeterd kan worden.*”²⁸

2.3.3 Cultuur

In de gemeente Maasgouw is er geen eenduidige cultuur rondom burgerparticipatie. Uit gesprekken en documenten blijkt dat de portefeuillehouder voor een groot deel bepalend is voor de omgang/cultuur rondom burgerparticipatie. Een portefeuillehouder die het nut van participatie niet ziet, zorgt voor minder aandacht voor burgerparticipatie binnen de organisatie. Terwijl een portefeuillehouder met een duidelijke visie, met een hoog ambitieniveau, en houding tegenover burgerparticipatie, ervoor zorgt dat het onderwerp leeft en dat ambtenaren

²⁸ Gemeenteraad Maasgouw (2018). Actieplan Versterking Lokale Democratie.

geënthousiasmeerd (of aangemoedigd worden) om met burgerparticipatie aan de slag te gaan.

Uit gesprekken blijkt dat ook dat de omgang met burgerparticipatie persoonsafhankelijk is. Het is duidelijk dat sommige ambtenaren meer tijd nemen voor inwoners, dan andere ambtenaren. Ook is er een bepaald lef en durf nodig bij ambtenaren om ‘het dorp’ in te gaan en in gesprek te gaan met inwoners. De tendens van gemeenteambtenaren is, naar eigen zeggen, toch vaak om te grijpen naar de meer traditionele participatievormen zoals inloopavonden en (digitale) vragenlijsten, om input op te halen, en niet op het doorlopend inzetten op de relatie tussen gemeente en bewoner.

Uit gesprekken blijkt dat er ook ambtenaren zijn die geen prioriteit geven aan burgerparticipatie. Het sentiment kan dan zijn dat het lastig is om inwoners te betrekken, want “wat weten zij nou?”. Daarnaast leeft bij sommige ambtenaren (maar ook collegeleden), het idee dat met name de inwoners die het hardst schreeuwen ook de meeste input (mogen) geven en het beste gehoord worden door de gemeente.

2.3.4 Regelgeving

In Nederland is in verschillende landelijke wetten iets opgenomen over participatie, en waar gemeenten aan moeten voldoen met betrekking tot participatie.

Ten eerste stelt artikel 150 van de **Gemeentewet** vast dat elke gemeente een inspraakverordening moet hebben:

²⁹ Artikel 150 van de Gemeentewet.

³⁰ Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken, gemeente Maasgouw.

*“De raad stelt een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken”.*²⁹

De gemeente Maasgouw beschikt over een **inspraakverordening**.³⁰ De inspraakverordening is in 2008 vastgesteld, en vervangt de inspraakverordening Maasbracht, Inspraakverordening Heel en de Inspraakverordening Thorn. In de inspraakverordening staat regelgeving op het gebied van het onderwerp van inspraak, de inspraakgerechtigden, de inspraakprocedure en het eindverslag.

Ten tweede zijn er ook andere specifiekere wetten waarin een vorm van participatie wordt verplicht. Een voorbeeld van een dergelijke wet is de **Omgevingswet**. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024, hebben inwoners en ondernemers een belangrijk rol gekregen bij het ontwerpen van de leefomgeving. Gemeenten moeten bij het vaststellen van een Omgevingsvisie, Omgevingsplan, programma, projectbesluit, Omgevingsverordening en Waterschapverordening altijd aangeven hoe belanghebbenden zijn betrokken bij de totstandkoming van een dergelijke visie, programma en plan.³¹

De gemeente Maasgouw heeft eind 2021 al een voorstel gedaan tot **beleid op het gebied van participatie en de Omgevingswet**. Dit voorstel is vastgesteld door de Raad. In het beleid wordt voorgesteld om (per in werking treden van de Omgevingswet) *“participatie verplicht te stellen voor die plannen waarvan de raad heeft besloten hiervoor ook van zijn adviesrecht gebruik te willen maken (aanvragen in strijd met door gemeenteraad*

³¹ Zie de Omgevingswet.

vastgesteld beleid) en daarbij aan de initiatiefnemer actief ondersteuning te bieden vanuit de ambtelijke organisatie.”³²

Verder staat in het voorstel tot beleid beschreven, dat voorafgaand aan het opstellen van een Omgevingsplan bepaald zal worden op weke manier het onderwerp participatie wordt ingevuld.³³

Ten derde hebben Nederlandse inwoners op basis van de Grondwet zogenaamd **uitdaagrecht/ petitierrecht**. Inwoners kunnen op basis van artikel 5 van de Grondwet verzoeken indienen bij de gemeente. Op grond van dit artikel hebben inwoners en maatschappelijke partijen het recht verzoeken in te dienen bij het gemeentebestuur die strekken tot overname van de uitvoering van gemeentelijke taken.³⁴ Hoewel volgens de VNG veel gemeenten al op een manier werken met het uitdaagrecht, is het nog niet verplicht voor gemeenten om hier beleid en/of regelgeving voor op te stellen. Met de Wet versterking participatie op decentraal niveau gaat hier verandering in komen.

In juni 2024 nam de Eerste Kamer de wet **Versterking participatie op decentraal niveau** aan. Deze wet verplicht decentrale overheden – waaronder gemeenten – om hun inspraakverordening om te zetten in een participatieverordening. Dit betekent dat artikel 150 van de Gemeentewet wijzigt. De nieuwe wet moet participatie sterker verankeren in de wet. De participatieverordening die gemeenten moeten gaan opstellen, moet heldere kaders bieden voor participatie. Gemeenten leggen in zo'n verordening vast hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering én evaluatie van beleid. Daarnaast wordt ook het uitdaagrecht

verankerd in de Gemeentewet. Inwoners en maatschappelijke organisaties krijgen hierbij het recht om de gemeente uit te dagen wanneer zij denken dat zij bepaalde taken (zoals groenbeheer) beter en goedkoper kunnen uitvoeren.³⁵

De Wet gaat naar verwachting in 2025 in, wat betekent dat Nederlandse gemeenten in 2027 een participatieverordening moeten hebben opgesteld. De VNG heeft een voorbeeld voor een dergelijke participatieverordening inclusief het uitdaagrecht opgesteld. Gemeenten kunnen hier gebruik van maken bij het opstellen van hun eigen inspraakverordening.³⁶

De gemeente Maasgouw moet de inspraakverordening nog aanpassen naar een participatieverordening, zodat ook de uitvoering en evaluatie van beleid daarin wordt geregeld. De gemeente *kán* regels in die verordening vastleggen over het uitdaagrecht.

De gemeente heeft ten tijde van deze evaluatie nog geen nieuwe participatieverordening opgesteld. De gemeente geeft aan graag de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie bij de totstandkoming van de nieuwe participatieverordening te betrekken.

2.4 Werkwijze en instrumenten

In de evaluatieperiode zijn verschillende documenten opgesteld rondom de omgang met burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw en zijn er

³² Gemeente Maasgouw (2021). Voorstel tot beleid Participatie en Omgevingswet. (21 – 12 – 2021, vastgesteld door gemeenteraad op d.d. 30 december 2021), p. 3.

³³ Gemeente Maasgouw (2021). Voorstel tot beleid Participatie en Omgevingswet. (21 – 12 – 2021, vastgesteld door gemeenteraad op d.d. 30 december 2021).

³⁴ Artikel 5 van de Grondwet.

³⁵ VNG (2021). Ledenbrief VNG Voorbeeld Verordening Participatie [en uitdaagrecht] (nieuw) en Handreiking.

³⁶ VNG (2021). Ledenbrief VNG Voorbeeld Verordening Participatie [en uitdaagrecht] (nieuw) en Handreiking.

verschillende instrumenten ingezet. We gaan eerst in op de werkwijze en lichten vervolgens toe welke instrumenten er zijn.

2.4.1 Werkwijze

We maken onderscheid tussen ten eerste meedenken, meepraten en meedoen en ten tweede een specifieke vorm van burgerparticipatie, namelijk burgerinitiatieven.

Werkwijze ten aanzien van meedenken, meepraten en meedoen

Uit de documenten en gesprekken blijkt dat er geen structurele werkwijze is rondom burgerparticipatie als het gaat om meedenken, meepraten en meedoen. Dat geldt zowel voor het opzetten en uitvoeren van burgerparticipatie als voor het verwerken van de opgehaalde input van inwoners. In de praktijk wordt burgerparticipatie binnen de gemeentelijke organisatie situationeel opgepakt (afhankelijk van wens, onderwerp en betrokken ambtenaren). De invulling ervan is dus afhankelijk van de betrokken ambtenaar en het betreffende domein. Daarnaast zijn de resultaten van projecten op het gebied van burgerparticipatie beperkt uitgedragen en niet gemonitord. Hierdoor is het lastig te herleiden wat er precies in de praktijk gebeurt is op het gebied van burgerparticipatie, en welke invloed burgerparticipatie heeft op het beleid van de gemeente.

We zien wel dat de gemeente sinds 2015 verschillende instrumenten heeft ontwikkeld waarmee meedenken, meepraten en meedoen worden gefaciliteerd. Hier gaan we later in dit hoofdstuk verder op in.

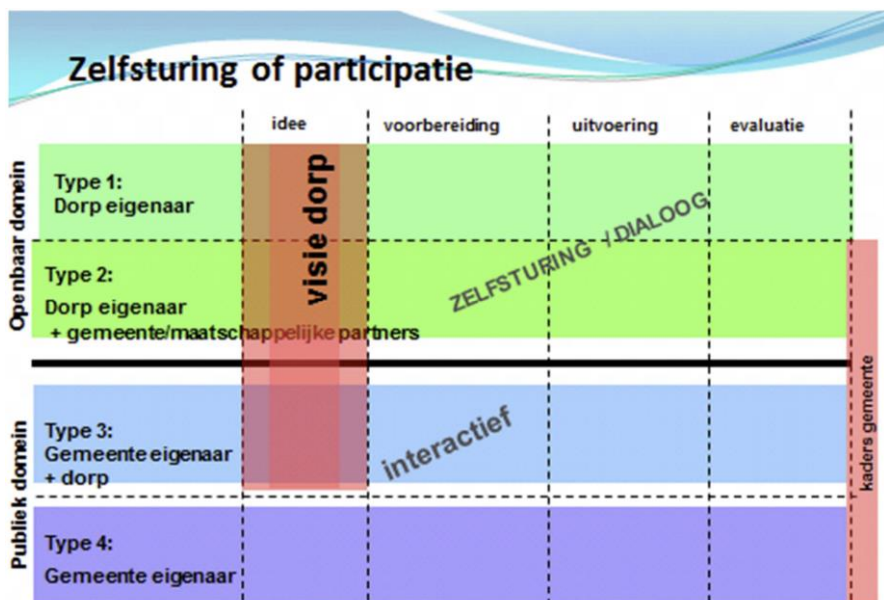
Werkwijze voor omgang met burgerinitiatieven

Een specifieke vorm van burgerparticipatie waar de gemeente wel kaders voor heeft ingericht, is de omgang met burgerinitiatieven.

In de ‘Notitie burgerparticipatie’ werd aangekondigd dat de gemeente een schema ‘zelfsturing of participatie’ zou gaan implementeren in de organisatie (naar inspiratie van de gemeente Peel en Maas: zie figuur 2). Dit betekent dat *“bij elk (nieuw) initiatief de gemeente zichzelf expliciet de vraag stelt tot welke type het betreffende initiatief hoort. En vervolgens welke rol(len) van inwoners en overheid verwacht wordt”*.³⁷

De bedoeling was dat de gemeentelijke organisatie dit schema zou gebruiken als basis voor het bepalen van de mate van ondersteuning van de gemeente bij initiatieven vanuit inwoners. De mate van ondersteuning valt volgens dit schema samen met de vraag wie de eigenaar van het project of het probleem is. Nadat dit bepaald is, kan de vraag worden gesteld in welk type een bepaald onderwerp (probleem, activiteit, project) in het schema geplaatst kan worden.

³⁷ Gemeente Maasgouw (2015). Notitie burgerparticipatie.

Figuur 2. Schema zelfsturing gemeente Maasgouw ('Notitie Burgerparticipatie').

Nadat de typering is bepaald, is de vervolgvraag volgens de notitie welke rol de gemeente binnen deze typering vervult. De gemeente kijkt hierbij naar de verschillende aspecten van een regisserende rol:

- Initiator (voortouw nemen)
- Stimulator (stimuleren, prikkelen)
- Facilitator (ondersteunen)
- Beslissende (keuzes maken)
- Innovator (initiatief nemen)
- Bemiddelaar (betrekken van partners en consensus zoeken).³⁸

³⁸ Gemeente Maasgouw (2015). Notitie burgerparticipatie.

³⁹ Rekenkamercommissie (2017). Rekenkamerrapport 'Lef tonen naar burgers'.

In 2017 heeft de Rekenkamercommissie Maasgouw onderzoek gedaan naar burgerparticipatie in Maasgouw. Uit dit onderzoek blijkt dat, hoewel het schema wel bekend was in de gemeentelijke organisatie, het schema in de praktijk niet wordt toegepast: *“Uit de interviews met initiatiefnemers komt naar voren dat het schema wordt ervaren als een keurslijf. Ook wordt aangegeven dat het schema niet juist wordt toegepast omdat de rol van burgers is vergeten. Tevens is er verschil van mening tussen burgers en gemeentelijke vertegenwoordigers over welk type het initiatief handelt. In de praktijk blijkt het schema dus weinig toegevoegde waarde te hebben voor een heldere rolverdeling tussen de gemeente en initiatiefnemers.”*³⁹

Uit het Rekenkameronderzoek komt verder naar voren dat er werkafspraken moesten worden gemaakt over rolverdeling en afstemming tussen gemeenteraad, college van B&W, en burgerorganisaties zodat het duidelijk is wat ze van elkaar kunnen verwachten op welke manier ze contact kunnen onderhouden en op welke manier ze kunnen samenwerken. Voor burgerorganisaties met een specifieke doelstelling zijn afspraken op maat nodig die corresponderen met de aard van het betreffende besluitvormingsproces.⁴⁰

Het onderzoek van de Rekenkamer heeft er niet toe geleid dat de gemeente dit schema heeft aangepast en/of werkafspraken op papier heeft gezet. Uit het rekenkameronderzoek is bovendien gebleken dat het schema voor de gemeente Maasgouw niet van toepassing is, aangezien het schema niet voldoende aansluit bij de ambities van de gemeente.⁴¹

De gemeente heeft in 2020 een visie en leidraad gepubliceerd voor de omgang met 'bewonersinitiatieven'. Volgens de 'visie en leidraad

⁴⁰ Rekenkamercommissie (2017). Rekenkamerrapport 'Lef tonen naar burgers'.

⁴¹ Rekenkamercommissie (2017). Rekenkamerrapport 'Lef tonen naar burgers'.

bewonersinitiatieven' verdienen de volgende aspecten bijzondere aandacht:

- De gemeente kiest voor een positieve, pragmatische en praktische aanpak.
- Inwoners worden goed geïnformeerd en er wordt duidelijk gecommuniceerd.
- Een positieve grondhouding tegenover bewonersinitiatieven wordt gecombineerd met een goede ontvangst en opvolging door de hele organisatie.
- De gemeentelijke kaders zijn leidend en er wordt realistisch gefaciliteerd; indien nodig wordt geprioriteerd en (meerjarig) gepland.
- Er wordt gekozen voor een pragmatische, praktische en inhoudelijke benadering.
- Boo's zijn een serieuze gesprekspartner.⁴²

Uit gesprekken met, onder anderen, ambtenaren blijkt dat deze visie en leidraad in de praktijk niet standaard gebruikt worden in de omgang met burgerinitiatieven.

2.4.2 Instrumenten

De gemeente heeft sinds 2015 verschillende instrumenten ingezet op het gebied van burgerparticipatie. Het is uit documenten niet af te leiden wanneer, hoe en hoe vaak de gemeente deze instrumenten inzet. Bijlage 2 geeft inzicht in de ontwikkeling van de instrumenten door de jaren heen.

Bovendien vinden er meer activiteiten op het gebied van burgerparticipatie dan weergegeven in de onderstaande opsomming, bijvoorbeeld

⁴² Gemeente Maasgouw (2020). Visie en leidraad Bewonersinitiatieven.

⁴³ Gemeente Maasgouw (2022). Deelverordening leefbaarheidsfonds.

⁴⁴ Gemeente Maasgouw (2015). Notitie burgerparticipatie.

inloopavonden, het uitzetten van (digitale) vragenlijsten, meedoen met groenbeheer, etc. Deze activiteiten komen aan bod in hoofdstuk 3.

- **Leefbaarheidsfonds:** Het doel van het leefbaarheidsfonds is het verstrekken van subsidie ter stimulering en ondersteuning van bewonersinitiatieven.⁴³ Vanuit het Leefbaarheidsfonds kunnen burgerinitiatieven gestimuleerd en aangezwengeld worden voor zover ze passen binnen de kaders van het gemeentelijk beleid. Het leefbaarheidsfonds voor 2015 had een budget van € 15.000.⁴⁴ Inwoners kunnen een budget aanvragen voor het realiseren van een plan of project in de buurt of dorpskern voor het verhogen van de leefbaarheid. De inwoner kan, sinds de introductie van de dorpscontactpersonen, gebruik maken van de hulp van de dorpscontactpersonen bij het aanvragen van de subsidie. Het is op basis van deze evaluatie niet duidelijk hoeveel aanspraak er wordt gemaakt op het leefbaarheidsfonds. Er is ook geen overzicht van het aantal gehonoreerde subsidies. Op zijn website publiceert de gemeente wel voorbeelden van initiatieven die zijn gerealiseerd dankzij budget uit het leefbaarheidsfonds.⁴⁵
- **Deelverordeningen subsidies voor verenigingen.** De gemeente Maasgouw zet sinds januari 2022 deelverordeningen subsidies in voor boo's en verenigingen. De deelverordeningen geven per type organisatie/activiteit aan welk subsidiebedrag maximaal beschikbaar is, wat de beleidsdoelen daarbij zijn, wat de vorm van de subsidie is en aan welke subsidiecriteria er voldaan dient te zijn.⁴⁶
- **Maasgouwpanel:** De gemeente Maasgouw maakt gebruik van het 'Maasgouwpanel'. Dit is een opiniepanel waar de meningen van inwoners en ondernemers uit de gemeente Maasgouw worden

⁴⁵ Zie: 'Een goed idee!', gemeentemaasgouw.nl.

⁴⁶ Gemeente Maasgouw (2022). Deelverordeningen subsidies.

opgehaald. Leden van het Maasgouwpanel mogen hun mening geven over ontwikkelingen, het beleid en de dienstverlening van de gemeente. De gemeente haalt de mening van het Maasgouwpanel op door het versturen van een online vragenlijst.⁴⁷ De beïnvloedingsruimte en de manier waarop de gemeente omgaat met de input uit het panel is niet verder uitgewerkt of vastgelegd.

- **Bewonersoverlegorganisaties (boo's):** In de gemeente Maasgouw hebben verschillende dorpskernen een eigen boo. Deze boo is opgezet door inwoners van het dorp en hebben als doel om de leefbaarheid in het dorp te behouden/bevorderen. Elke boo bepaalt haar eigen werkwijze, maar over het algemeen beoogt de boo het belang van 'het dorp' te behartigen richting de gemeente. Voor de boo's is € 5000 euro uit het leefbaarheidsfonds gereserveerd. Tot 2022 ontving iedere boo € 500, dit is in 2022 verhoogd tot € 1000. Tussen 2016 en 2017 heeft de gemeente structureel overleg gevoerd met de boo's. In 2017 heeft de gemeente besloten te stoppen met deze structurele overleggen, maar individueel in gesprek 'op maat' te gaan met de boo's. In 2018 is nog een bijeenkomst georganiseerd naar aanleiding van de nieuwe gemeenteraad en College van B&W. De boo's zijn nog steeds in meerdere of mindere mate actief. Momenteel vindt geen structureel periodiek overleg plaats tussen de gemeente en de boo's. Eén keer per jaar vindt een jaargesprek plaats tussen iedere boo en de burgemeester. Verder hebben de boo's over specifieke onderwerpen/thema's contact met de voor dat onderwerp verantwoordelijke ambtenaar.
- **Dorpscontactpersoon:** De dorpscontactpersoon is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een belangrijk instrument voor de gemeente. De

dorpscontactpersoon haalt nog steeds signalen op in het dorp en kan vragen beantwoorden in de dorpskernen. De dorpscontactpersoon legt de signalen ook nog steeds neer bij de ambtelijke contactpersonen. Op het moment van deze evaluatie was er een dorpscontactpersonen.

- **Adviesraad Sociaal Domein:** In 2020 heeft de gemeente Maasgouw een onafhankelijke Adviesraad Sociaal Domein ingericht. Het doel, de rol, taken en bevoegdheden van de Adviesraad zijn vastgelegd in een verordening. Het doel van de Adviesraad is het college, zowel gevraagd als ongevraagd, te adviseren over alle zaken die het sociaal domein aangaan en hierbij inwoners te betrekken. Daarnaast heeft de Adviesraad als doel om als klankbord te fungeren voor de gemeentelijke organisatie in verband met de ontwikkelingen van het gemeentelijk beleid op het sociaal domein.⁴⁸ In de verordening is ook beschreven hoe de gemeente moet omgaan met de Adviesraad:⁴⁹
 - De gemeente moet het advies van de Adviesraad betrekken bij zijn besluitvorming en moet het College een onderbouwing geven op het moment dat de besluitvorming afwijkt.
 - Er vindt minimaal één keer per jaar overleg plaats tussen de Wethouder(s) Sociaal Domein en de Adviesraad.
 - Het college wijst een contactambtenaar aan. De Adviesraad en de contactambtenaar hebben minimaal twee keer per jaar overleg.
 - De contactambtenaar of andere medewerkers van de gemeente kunnen, waar nodig, door de Adviesraad worden uitgenodigd om bij de vergadering aan te sluiten.
- **Sociaal Inclusiepanel:** In het procesplan 'Lokale Inclusie Agenda', staat dat in Q2 van 2023 een sociaal inclusiepanel wordt gevormd van ervaringsdeskundigen die onder het Adviesraad Sociaal Domein een

⁴⁷ Zie: 'Maasgouwpanel', gemeentemaasgouw.nl.

⁴⁸ Gemeente Maasgouw (2020). Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Maasgouw houdende regels omtrent adviesraad sociaal domein.

⁴⁹ Gemeente Maasgouw (2020). Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Maasgouw houdende regels omtrent adviesraad sociaal domein.

plek krijgt in de organisatie.⁵⁰ Het doel van het Sociaal Inclusiepanel is om bewustwording te creëren over inclusie, met als einddoel om ervoor te zorgen dat alle inwoners zich ‘thuis en gerespecteerd’ voelen in Maasgouw en dat ‘iedereen mee kan doen’. Het Sociaal Inclusiepanel doet dit door in gesprek te gaan met inwoners, zorgverleners, ondernemers en andere belangrijke partijen in de gemeente. Het Sociaal Inclusiepanel vergadert één keer per maand.⁵¹ De werkwijze, verantwoordelijkheid en beïnvloedingsruimte van het Sociaal Inclusiepanel zijn niet vastgelegd. Ook is niet geëxpliciteerd hoe de gemeente omgaat met de input van het Sociaal Inclusiepanel.

- **Kinderraad:** De gemeente Maasgouw heeft in 2020 de Kinderraad opgezet. Het doel van de Kinderraad is om:
 - Kinderen te laten meedenken met thema’s die voor kinderen belangrijk zijn.
 - Kinderen kennis laten maken met politiek en gemeente, democratie, samen komen tot beslissingen, etc.
 - Kinderen projecten op te laten zetten rondom een zelfgekozen thema.

De Kinderraad vergadert drie keer per jaar in het gemeentehuis. De kinderen uit de Kinderraad vertegenwoordigen de kinderen van hun school of netwerk. De kinderen worden ondersteund door een coach en mogelijk enkele buddy’s. Tot en met 2022 was een Raadswerkgroep Kinderraad verantwoordelijk voor de centrale organisatie. De verantwoordelijkheden met betrekking tot de organisatie van de Kinderraad zijn vastgelegd in een bijlage. Hierin zijn afspraken vastgelegd over:

- Bewaken van doelstellingen en belangen van kinderen.
- Afstemmen en contact onderhouden.
- Verzorgen van de planning en het sturen daarop.
- Ontwikkelen en blijven actualiseren van afspraken, materiaal, richtlijnen en procedures.
- Zorgen voor een actieve en positieve communicatie.
- Uitvoeren van budgetbeheer.
- Werven en installeren nieuwe Kinderraadsleden en bijzondere functionarissen.
- Organiseren van activiteiten.
- Faciliteren van vergaderingen en meer.
- Evalueren en bijsturen.⁵²

De gemeente heeft de afgelopen jaren ervaring opgedaan met de Kinderraad. Uit documenten blijkt dat de gemeente goede ervaringen heeft opgedaan, maar dat er ook nog verbetering nodig is. Met name over verantwoordelijkheden, rollen, taakverdeling en omgang met input moest helderder worden gecommuniceerd.⁵³ De gemeente beoogt een professionaliseringslag te maken door capaciteit vrij te maken binnen de ambtelijke organisatie voor de Kinderraad. In de programmabegroting van 2023 wordt deze capaciteit gevraagd. Het gaat om 0,5 fte en een structureel budget van € 43.300.⁵⁴ Sinds mei 2023 is een coach en begeleider Kinderraad en kinderpacticatie in dienst van de gemeente Maasgouw.

- **Wel.kom.** Sinds 2022 maakt de gemeente Maasgouw gebruik van de dienstverlening van welzijnsorganisatie Wel.kom. De dienstverlening van Wel.kom is gericht op “het versterken van individuen en groepen,

⁵⁰ Gemeente Maasgouw (2023). Procesplan Lokale Inclusie Agenda.

⁵¹ Gemeente Maasgouw (2023). Procesplan Lokale Inclusie Agenda; ‘Sociale inclusie: iedereen doet mee!’, asd-maasgouw.nl.

⁵² Gemeente Maasgouw (n.d.). Bijlage. Overzicht van verantwoordelijkheden organisatie Kinderraad.

⁵³ Intern document van de gemeente Maasgouw.

⁵⁴ Gemeente Maasgouw (2023). Programmabegroting 2023. Burgerparticipatie – kinderraad.

zodat iedereen actief en zelfstandig kan meedoen in de maatschappij”.⁵⁵ De focus van de dienstverlening is gericht op het stimuleren van activiteiten en ontmoetingsplekken voor volwassenen en ouderen. Daarnaast focust Wel.kom op het organiseren van vrijetijdsbesteding en opvoedondersteuning voor jeugd en jongeren. Wel.kom ondersteunt bijvoorbeeld (bewoners)initiatieven en heeft hier ook budget voor. De mate van ondersteuning is afhankelijk van de vraag en behoefte van de initiatiefnemer.⁵⁶ We hebben verder geen documenten waar de werkwijze van Wel.kom verder is uitgewerkt. In 2022 is intern een memo opgesteld over het verschil tussen de rol van dorpscontactpersoon en de opbouwwerker Wel.kom. Uit de evaluatie van de dorpscontactpersoon, die de gemeente in 2022 uitvoerde, blijkt dat er wel overlap is tussen het werk van de dorpscontactpersoon en de dienstverlening van Wel.kom.⁵⁷ Uit gesprekken blijkt dat het momenteel zowel voor de dorpscontactpersonen, als Wel.kom als inwoners nog onduidelijk is waar het werk van de dorpscontactpersoon ophoudt en dat van Wel.kom begint.

- **Communicatiekanalen:** De gemeente gebruikt diverse communicatiekanalen, zoals een huis-aan-huisblad, de regionale krant, nieuwsbrieven, websites van de gemeente zoals www.Gemeentemaasgouw.nl, www.Meedoenmaasgouw.nl en www.Energiekmaasgouw.nl en sociale media. De ervaringen met deze communicatiekanalen zijn wisselend, vooral wat betreft snelheid en consistentie. Zo ontvangen sommige dorpskernen het huis-aan-huisblad wel, terwijl andere dorpskernen dit niet krijgen. De gemeente Maasgouw beschikt over een afdeling communicatie. Deze afdeling heeft geen vaste rol op het gebied van (communicatie) over burgerparticipatie. Vaak wordt de inzet van communicatie per project

bepaald. De wijze van terugkoppeling naar aanleiding van een burgerparticipatie traject verschilt ook per project.

⁵⁵ ‘Wat doen we?’, welkom.nu.

⁵⁶ ‘Wat doen we?’, welkom.nu.

⁵⁷ Intern document van de gemeente Maasgouw.

3. Opbrengsten burgerparticipatie (activiteiten, resultaten en effect)

In dit hoofdstuk beschrijven we de concrete activiteiten die tijdens de te evalueren periode hebben plaatsgevonden op het gebied van burgerparticipatie, wat daarvan de resultaten waren en hoe dit door betrokkenen is gewaardeerd.

Er zijn verschillende instrumenten die de gemeente inzet om aan burgerparticipatie te doen (zie ook paragraaf 2.3.2). In dit hoofdstuk maken wij onderscheid tussen activiteiten en resultaten in de categorieën ‘meedoen’ (hieronder vallen ook de burgerinitiatieven), ‘meedenken/meepraten’ en de inzet van de dorpscontactpersonen. Hieronder vindt u voor elk van deze categorieën een overzicht van de activiteiten die de gemeente heeft uitgevoerd, wat daarvan de resultaten waren en hoe dit door inwoners wordt gewaardeerd. Daarbij plaatsen wij de kanttekening dat er niet één overzicht bestaat van alle activiteiten die onder de noemer ‘burgerparticipatie’ in de gemeente Maasgouw hebben plaatsgevonden. Het onderstaande is daarom gebaseerd op voorbeelden die we zijn tegengekomen in documenten (zoals de burgerjaarverslagen), voorbeelden die zijn genoemd tijdens gesprekken en voorbeelden die in reacties op de enquête zijn genoemd.

3.1 Activiteiten op het gebied van ‘meedoen’

Het huidige coalitieakkoord van de gemeente formuleert een ambitie op het gebied van ‘meedoen’ door inwoners en schrijft dat: *‘Burgerparticipatie gaat over burgers die meehelpen bij de aanpak van opgaven in de samenleving. Dat zijn de mensen die vrijwilligerswerk verrichten, die zorg of hulp bieden aan anderen, die een vereniging draaiende houden of die initiatieven nemen om de leefomgeving of de leefbaarheid te verbeteren. Met deze actieve burgers onderhouden we als gemeente nauwe contacten en daar waar nodig bieden we deze burgers gerichte ondersteuning.’*⁵⁸

Uit deze ambitie in het coalitieakkoord blijkt dat inwoners op veel verschillende manieren kunnen ‘meedoen’. Ook uit gesprekken en uit de enquête blijkt dat ‘meedoen’ met de gemeente veel vormen aan kan nemen en dat activiteiten op het gebied van ‘meedoen’ niet strak zijn af te baken. Zo gaf een aantal respondenten in de enquête aan dat zij het doorgeven van signalen aan de gemeente, ook vinden vallen onder ‘meedoen’.

Hieronder volgt een overzicht van activiteiten die tijdens de evaluatieperiode hebben plaatsgevonden en die door inwoners, ambtenaren en bestuurders in het kader van het onderzoek zijn genoemd onder de noemer ‘meedoen’.

⁵⁸ Gemeente Maasgouw (2022). Coalitieakkoord 2022 – 2026.

Meedoen	
Activiteiten en resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Groenbeheer, zoals de aanleg en onderhoud van planten(bakken), parken en perken; • Onderhoud van infrastructuur, zoals ruiterspaden, wandelroutes en wegen; • Inrichten van hoogwaterbescherming, zoals de inrichting van wadi's (of alternatieven daarvoor); • Het opruimen van (zwerf)afval; • Verduurzaming van de gemeente (zoals Energie coöperatie Maasgouw); • Vrijwilligerswerk, zoals meehelpen als lid van een stembureau, vrijwilligerswerk op het gebied van armoedebestrijding en preventieve gezondheidszorg; • Activiteiten uitgevoerd door boo's, zoals het operationaliseren van het 'mededelingenbord' en het verspreiden van een wijkkrant/nieuwsbrief; • Het ondersteunen van burgerinitiatieven, bijvoorbeeld over het realiseren van voorzieningen/faciliteiten in de gemeente (jeu de boules baan, skatebaan, repaircafé, speeltuin, minibieb, gemeenschapshuis, etc.). Burgerinitiatieven gaan bijvoorbeeld ook over het organiseren van activiteiten, zoals wandel-, fiets- en zwemactiviteiten. Voor burgerinitiatieven is geld beschikbaar in de vorm van het leefbaarheidsfonds. Voorbeelden van concrete initiatieven die recentelijk daarmee zijn gefinancierd, zijn: het initiatief 'de BieëgdjerAGENDA in Beegden (maart 2024), de minibieb in Brachterbeek april 2024) en de oprichting van een boo in Ohé en Laak (mei 2024).⁵⁹ • De Stichting Wel.kom ontwikkelt en beheert momenteel de website 'meedoenmaasgouw.nl', waar een overzicht staat van de activiteiten die in Maasgouw plaatsvinden, maar ook vacatures voor of advertenties van vrijwilligers staan. Deze website is momenteel nog in ontwikkeling.⁶⁰ <p>Activiteiten op het gebied van 'meedoen', leveren vaak concrete en zichtbare resultaten op. Zo leiden bovengenoemde activiteiten tot groenere, fleurigere en schonere buurten. Ook leiden bovengenoemde activiteiten tot meer faciliteiten en activiteiten in de buurt.</p>
Percepties	<ul style="list-style-type: none"> • De ervaringen met 'meedoen' en met het indienen van initiatieven zijn wisselend en lijken dan ook erg afhankelijk van de specifieke casus. Een deel van de respondenten van de enquête geeft in open toelichtingen aan het contact met en de ondersteuning door de gemeente op het gebied van 'meedoen' als positief te ervaren. Eén respondent noemt expliciet dat het prettig was dat ambtenaren in de uitvoering direct in contact staan met inwoners. Een ander deel van de respondenten noemt juist dat de communicatie en voorlichting over activiteiten beter zou kunnen. • Specifiek valt op dat op het gebied van groenbeheer de ervaringen over het algemeen positief zijn. Zo ervaart men dat de gemeente de inwoners ondersteunt op het gebied van groenbeheer, door bijvoorbeeld middelen (zoals planten) beschikbaar te stellen en door als gemeente ook 'haar deel' van de activiteit uit te voeren (bijvoorbeeld het ophalen van het groenafval na snoeiwerk). • Een aantal gesprekspartners geeft aan dat de gemeente het soms nog spannend lijkt te vinden om activiteiten over te laten aan inwoners. Dat leidt ertoe dat de gemeente alsnog soms zelf activiteiten uitvoert. Een voorbeeld is de aanleg van voetbalvelden in Stevensweert: inwoners hadden aangegeven dat zij graag voetbalvelden wilden aanleggen en daar vanuit de gemeente middelen voor wilden ontvangen. De gemeente geeft aan naar dit signaal te hebben geluisterd, en heeft de voetbalvelden vervolgens in overleg met inwoners gerealiseerd. Echter, sommige inwoners geven aan dat zij dat liever nog meer zelf hadden opgepakt, en daarin meer vertrouwen vanuit de gemeente fijn hadden gevonden. • Gesprekspartners geven aan dat zij de website 'meedoenmaasgouw.nl', niet als gebruikersvriendelijk ervaren. We merken op dat deze website nog in ontwikkeling is.
Aanvullende behoeften	Inwoners geven aan dat de volgende dingen beter kunnen op het gebied van 'meedoen':

⁵⁹ Zie: 'Een goed idee!', gemeentemaasgouw.nl.

⁶⁰ Wat doen we?', welkom.nu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Er zouden méér inwoners mee kunnen doen, en ook een meer diverse groep (met name: meer jongeren erbij betrekken). Ook uit de enquête volgt het beeld dat lang nog niet alle inwoners meedoen: zo geeft 30% van de respondenten (n = 193, zie figuur 13, bijlage 3) aan dat zij weleens hebben meegedaan met de gemeente. Van de respondenten op de enquête geeft ongeveer 22% aan weleens een initiatief te hebben ingediend (n=193, zie figuur 13, bijlage 3). Voor de mensen die weleens hebben overwogen om een initiatief in te dienen, maar dit uiteindelijk niet hebben gedaan, blijkt uit de enquête dat dit maar voor een deel kwam door gebrek aan steun vanuit de gemeente (zie figuur 15, bijlage 3). Ongeveer de helft van de respondenten die niet wist dat het mogelijk was om zelf een initiatief te organiseren, geeft aan wel of misschien interesse daarin te hebben (n = 77, zie figuur 16, bijlage 3). Zij geven aan dat zij het volgende van de gemeente nodig hebben: informatie over hoe dit te doen, een aanspreekpunt/contact bij de gemeente, ruimte om het initiatief te organiseren en een welwillende en positieve houding vanuit de gemeente. • Ook zouden inwoners nog beter op de hoogte kunnen worden gebracht van wat er allemaal mogelijk is op het gebied van ‘meedoen’ in de gemeente Maasgouw. Zo weet ongeveer 40% van de respondenten van de enquête (n=193, zie figuur 13 in bijlage 3) niet dat het mogelijk is om een initiatief in te dienen bij de gemeente. Ook tijdens gesprekken met inwoners werd het beeld bevestigd dat nog niet alle inwoners volledig op de hoogte zijn van de mogelijkheden. Sommige gesprekspartners geven aan dat het delen van ‘succesvoorbeelden’ op het gebied van ‘meedoen’, wellicht andere inwoners kan inspireren om ook betrokken te raken. • Er gebeurt al veel in de gemeente Maasgouw, en sommige activiteiten vertonen overlap met elkaar. Een respondent geeft aan dat de gemeente inwoners met overlappende initiatieven of met initiatieven die in elkaars verlengde zitten, meer met elkaar in contact zou kunnen brengen.
--	--

Tabel 2. Overzicht activiteiten, resultaten, percepties en aanvullende behoeften ‘meedoen’.

3.2 Meedenken/meepraten

Het huidige coalitieakkoord van de gemeente formuleert een ambitie op het gebied van ‘meepraten’ door inwoners en schrijft dat: *‘Burgerparticipatie gaat ook over burgers die meepraten bij de voorbereiding van besluiten (beleid en plannen) van de gemeenteraad en het college van B&W. Wij blijven hierover in gesprek met belangen- en actiegroepen, dorpswerkgroepen, dorpsraden en individuele burgers. Ook zetten we hiervoor de dorpscontactpersonen in en bieden we ondersteuning aan het functioneren van de kinderraad.’*⁶¹

Ook ‘meepraten’ van de gemeente kan verschillende vormen aannemen. Zo kunnen inwoners meepraten tijdens inspraakbijeenkomsten, kunnen zij hun mening geven door middel van het indienen van een vragenlijst en ervaren inwoners individueel contact met een ambtenaar ook als een vorm van ‘meepraten’ met de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van activiteiten die tijdens de evaluatieperiode hebben plaatsgevonden en die door inwoners, ambtenaren en bestuurders in het kader van het onderzoek zijn genoemd.

Meedenken/meepraten	
Activiteiten en resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Inloopavonden, informatiebijeenkomsten en inspraakbijeenkomsten over specifieke onderwerpen, zoals over het Centrumplan Heel, de Clauscentrale, verkeersplannen en verkeersveiligheid, bouwplannen, (weg)reconstructies, hoogwaterbescherming, herinrichting van de buurt, et cetera. Ook organiseert de gemeente beleidsmatige inspraak, zoals over de vraag: ‘Hoe ziet een gezond en actief leven er in 2040 uit?’

⁶¹ Gemeente Maasgouw (2022). Coalitieakkoord 2022 – 2026.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ongeveer 63% van de respondenten op de enquête geeft aan weleens te hebben meegedacht/meegepraat met de gemeente (n=194, figuur 4, bijlage 3). In het grootste deel van de gevallen ging dat via een inloopbijeenkomst georganiseerd door de gemeente, gevolgd door een bijeenkomst georganiseerd door inwoners en direct contact met een ambtenaar/wethouder/burgemeester. Meedenken met de gemeente gebeurt bij respondenten – weliswaar minder vaak - soms ook via een boo (zie figuur 6, bijlage 3). • 17% Van de respondenten hebben in de enquête aangegeven ook weleens te hebben meegedacht over specifieke onderwerpen via een enquête, die wordt verspreid via het gemeenteblad en de sociale media-kanalen van de gemeente (n=121, figuur 6, bijlage 3). Een specifieke vorm hiervan is het ‘Maasgouwpanel’: dat is een online burgerpanel waarbij inwoners via digitale vragenlijsten hun mening met de gemeente kunnen delen. • Contact met ambtenaren/bestuurders, georganiseerd of ad hoc, wordt door inwoners ook gezien als een vorm van ‘meepraten’ met de gemeente. Ongeveer 35% van de respondenten geeft aan op deze manier weleens te hebben meegedacht met de gemeente (n=121, figuur 6, bijlage 3). • Periodiek overleg tussen de gemeente en dorpskernen: vanaf 2020 was er in ieder geval jaarlijks een gesprek tussen de portefeuillehouder burgerparticipatie en een boo.⁶² Eén boo geeft aan dat zij tot 2024 elk kwartaal een overleg met de gemeente hadden. Daarin werden de lopende projecten die speelden in een betreffende kern besproken. • Andere instrumenten die de gemeente inzet om inwoners mee te laten praten, zijn bijvoorbeeld de Adviesraad Sociaal Domein (vanaf 2020), het Inclusiepanel (sinds 2023) en de Kinderraad (sinds 2020). Zie voor meer informatie over deze instrumenten hoofdstuk 2. Ook de dorpscontactpersonen zijn een manier om contact tussen gemeente en inwoners te versterken, zie ook paragraaf 3.1.3. <p>Uit de enquête volgt het beeld dat inwoners vooral ‘vooraf’ en ‘tijdens’ het maken van plannen meepraten. Zo geeft 60%, respectievelijk 57% van de 120 respondenten aan dat zij weleens ‘vooraf’ aan een project en ‘tijdens’ een project of plan hebben meegepraat (n=120, zie figuur 5, bijlage 3).</p>
Percepties	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners zijn vooral positief over het feit dát de gelegenheid wordt geboden om mee te praten. Ook is 51% van de respondenten op de enquête positief over de manier waarop zij inbreng mochten geven, en 44% is positief over de mate waarin er ruimte was voor inbreng (n=107, zie figuur 7, bijlage 3). Zo geeft een respondent aan dat er tijdens een bijeenkomst veel ruimte was voor inwoners die wat in te brengen hadden en dat de gemeente ook moeite deed om oplossingen te bedenken. • Ongeveer 61% van de respondenten is kritisch op wat de gemeente vervolgens met de inbreng doet (n=107, figuur 8, bijlage 3). Zo zou de terugkoppeling (wat heeft de gemeente vervolgens met de input gedaan?) vaak lang op zich laten wachten en ook is dan niet altijd duidelijk op welke manier de input van de inwoners in de uiteindelijke besluitvorming is meegenomen. Maar ook hier zijn de ervaringen erg casusafhankelijk: zo noemde één respondent in de enquête juist dat er tijdens de bijeenkomst afspraken werden gemaakt over de wijze waarop de gemeente een terugkoppeling zou geven. • Ook geven inwoners aan dat burgerparticipatie soms nog te veel voelt als een ‘verplicht nummer’. Inwoners vragen zich soms af in hoeverre hun inbreng echt van invloed is op het uiteindelijke besluit; soms voelt het alsof de gemeente van tevoren al een besluit heeft genomen. • Sommige gesprekspartners geven aan dat de gemeenteraad zich soms iets te veel laat beïnvloeden door vocale inwoners, zie ook paragraaf 2.2.2.
Aanvullende behoeften	<p>Ten eerste plaatsen we rondom de behoeften van inwoners op het gebied van meepraten, de kanttekening dat een deel van de inwoners die wij op straat hebben gesproken, ook eerlijk aangeeft geen behoefte te hebben om mee te denken met de gemeente. Bijvoorbeeld omdat zij erg druk zijn of onvoldoende binding voelen met de kern waarin zij wonen. Voor bewoners die wel graag willen meepraten met de gemeente, en dit soms ook al hebben gedaan, gelden onderstaande punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uit gesprekken ontstaat het beeld dat vóórafgaand aan een activiteit op het gebied van ‘meepraten’, inwoners niet altijd heldere verwachtingen daarvan hebben. Bijvoorbeeld: gaat het om een informatiebijeenkomst (zenden van informatie van de gemeente naar inwoners), of mogen inwoners ook echt meepraten (inspraak)? En als inwoners mogen meepraten: binnen welke kaders mag dat dan, en op welke manier wordt hun input vervolgens gebruikt?

⁶² Intern document van de gemeente Maasgouw.

	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners geven aan dat zij behoefte hebben aan een snellere, en meer periodieke terugkoppeling van de gemeente over onderwerpen waarover inwoners hebben ‘meegepraat’. Inwoners tonen in gesprekken begrip voor het feit dat het soms lang kan duren voordat de gemeente daadwerkelijk een knoop heeft doorgemaakt nadat inwoners hebben ‘meegepraat’. Inwoners geven aan dat zij dan wel behoefte hebben aan een periodieke update en duidelijkheid vanuit de gemeente, ook als die update nog geen inhoudelijk antwoord bevat. Ambtenaren geven aan dat zij soms juist wachten met het geven van een terugkoppeling, omdat zij het liefst met een inhoudelijk antwoord bij de inwoners terugkomen (‘als we iets langer wachten, hebben we misschien al een concreet antwoord’). • Inwoners tonen in gesprekken ook begrip voor het feit dat hun input niet altijd 1 op 1 kan worden overgenomen. Maar inwoners willen wel graag inzicht in de afwegingen rondom het uiteindelijk genomen besluit, en op welke manier de door inwoners gegeven input daarin is meegenomen. Het lukt de gemeente nu nog niet altijd voldoende om de afwegingen rondom een besluit goed over te brengen. Dat is frustrerend voor inwoners, want zij hebben tijd en energie gestoken in het meepraten. En dat is ook frustrerend voor ambtenaren, die aangeven dat besluiten vaak wel degelijk (deels) worden aangepast aan de input die door burgerparticipatie is opgehaald, maar dat dit door inwoners niet altijd wordt gezien. • Zowel de gemeente als inwoners merken op dat het nu vaak nog dezelfde groep inwoners is die ‘meepraat’ met de gemeente. Meer dan de helft van de respondenten die nog niet hebben meegepraat met de gemeente, geven in de enquête aan dat dit komt doordat zij nooit door de gemeente zijn gevraagd om mee te denken (n=54, figuur 9, bijlage 3). Inwoners signaleren in gesprekken wel kansen voor de gemeente om in contact te komen met inwoners die uit zichzelf misschien minder snel hun mening laten horen. Zo geven inwoners aan dat de gemeente vaker (fysiek) de kernen in mag om met inwoners te praten, of bijvoorbeeld bij scholen langs kan gaan om met jongeren in contact te komen. In sommige kernen wordt bovendien een wijkblad/nieuwsbrief verspreid, die door de gemeente benut kan worden om te berichten over burgerparticipatie. • Een meerderheid van de respondenten op de enquête geeft aan dat zij het belangrijk vindt dat de gemeente hen in een vroeg stadium bij een plan betreft. Het grootste deel van de respondenten denkt zelfs al graag mee met de gemeente als er nog geen concreet plan is. Respondenten willen meedenken over onderwerpen die voor alle inwoners van belang zijn en meer dan de helft van de respondenten denkt vooral graag mee als zij ook daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op een plan (n=193, zie figuur 10, bijlage 3). Inwoners willen het liefste meedenken in de vorm van een digitale vragenlijst, gevolgd door een (bewoners)bijeenkomst op locatie (figuur 11, bijlage 3).
--	--

Tabel 3. Overzicht activiteiten, resultaten, percepties en aanvullende behoeften 'meedenken/meepraten'.

3.3 Dorpscontactpersonen

De dorpscontactpersoon fungeert als duidelijk aanspreekpunt voor bewonersinitiatieven in de gemeente, is laagdrempelig te bereiken en treedt onder meer op als verbinder tussen inwoner en de gemeente Maasgouw, zie ook paragraaf 2.2.2. Hieronder gaan we specifiek in om op de activiteiten van de dorpscontactpersonen, omdat het een belangrijk instrument is, en omdat één van de deelvragen van dit onderzoek gaat over de dorpscontactpersonen.

Dorpscontactpersonen	
Activiteiten en resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Het fungeren als aanspreekpunt (voor bewonersinitiatieven) in de gemeente, bijvoorbeeld door het bezoeken van de verschillende dorpskernen met de Keet en contact met de boo's. Bij de Keet kunnen inwoners terecht voor het doorgeven van kleine meldingen, een gesprek met de dorpscontactpersoon over een goed idee, een kop koffie of voor een grotere wens of vraag. De contactpersoon kan inwoners vervolgens in contact brengen met ambtenaren bij de gemeente die verder kunnen

	<p>helpen bij een wens, vraag of initiatief. Geregeld is een ambtenaar van de gemeente ook aanwezig bij de Keet, zoals een bespaarcoach, collega's van de groenvoorziening, collega's van het sociaal wijkteam, et cetera.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De dorpscontactpersonen streven ernaar om 2 keer per maand een kern te bezoeken.⁶³ Ter illustratie: zij waren in augustus 2024 2 keer op stap, in september 2024 6 keer en voor oktober 2024 stonden er 3 uitstappen gepland. De dorpscontactpersoon is dan bijvoorbeeld aanwezig op plekken of bij activiteiten waar inwoners samenkomen, zoals bij de jeu de boules baan in Linne of de voetbalclub in Stevensweert. • De dorpscontactpersonen organiseerden een periode ook inloopmomenten op het gemeentehuis, maar zijn daar inmiddels mee gestopt. • Vanuit de rol van aanjager van bewonersinitiatieven, beheren de dorpscontactpersonen ook het leefbaarheidsfonds en ondersteunen ze (maatschappelijke) initiatieven. • De dorpscontactpersonen houden van ieder bezoek aan een kern een JOIN-lijst bij met alle vragen en signalen. Zij hebben daarmee dus een actueel overzicht van wat er speelt in elke dorpskern.
Percepties	<ul style="list-style-type: none"> • Bereik van de dorpscontactpersonen: de functie van dorpscontactpersoon is over het algemeen goed bekend onder inwoners: zo geeft ongeveer twee derde van de respondenten op de enquête aan bekend te zijn met de dorpscontactpersonen (n = 194, figuur 17, bijlage 3). Daarvan geeft iets minder dan de helft aan ook weleens contact te hebben gehad met de dorpscontactpersonen (n = 131, figuur 18, bijlage 3). Dit contact gaat het vaakst over het afgeven van een signaal, bijvoorbeeld over de buurt, gevolgd door het stellen van een vraag (n = 61, figuur 19, bijlage 3). • Zowel uit de enquête als uit de gesprekken blijkt dat de dorpscontactpersonen over het algemeen positief worden gewaardeerd door inwoners. De dorpscontactpersonen worden als toegankelijk ervaren. Voor de meeste respondenten van de enquête was het bovendien duidelijk wat de dorpscontactpersonen met inbreng zouden doen. Daarnaast ervaren respondenten dat de dorpscontactpersonen hen over het algemeen goed hebben geholpen/begeleid bij het starten van een eigen initiatief (zie figuur 20, bijlage 3). Respondenten en gesprekspartners geven aan dat de gemeente met de dorpscontactpersonen een 'gezicht' krijgt. • Wel zijn respondenten soms kritisch op het uitblijven van een terugkoppeling naar aanleiding van contact met de dorpscontactpersonen. Respondenten denken dat de dorpscontactpersonen voor het vervolg erg afhankelijk zijn van de ambtenaren bij de gemeente. Ook enkele gesprekspartners bij de gemeente zelf merken op dat de dorpscontactpersonen soms nog erg fungeren als een verlengd 'dienstenloket' van de gemeente.
Aanvullende behoeften	<ul style="list-style-type: none"> • 63% van de respondenten op de enquête geeft aan het belangrijk te vinden dat er een dorpscontactpersoon is (n=131, figuur 21, bijlage 3). Een deel van de respondenten die heeft aangegeven het niet of minder belangrijk te vinden, geeft aan dat zij zelf de weg naar de gemeente weten te vinden en er om die reden dus niet zoveel behoefte aan hebben. • Eind 2021/begin 2022 is de functie van dorpscontactpersonen tussentijds geëvalueerd.⁶⁴ Er is toen geconstateerd dat de dorpscontactpersonen meer de beweging zouden moeten maken van een dienstverlenende rol naar een verbindende, ondersteunende en aanjagende rol, waarbij de rol van ontwikkelaar en aanjager van bewonersinitiatieven meer centraal zou moeten komen te staan. Wij hebben geen aanleiding om aan te nemen dat deze behoefte is veranderd en we zien en horen nog geen indicaties dat deze beweging al is gemaakt. • Tijdens gesprekken zijn vooral ook veel kansen rondom de dorpscontactpersonen gesignaleerd. Zo weten de dorpscontactpersonen goed wat er speelt in de verschillende dorpskernen en die kennis kan goed worden benut. Ook zijn de dorpscontactpersonen een kans voor de gemeente om zaken toe te lichten (de dorpscontactpersonen kunnen naast 'ophalen' van signalen, dus ook meer informatie naar de dorpskernen 'brengen').

⁶³ Gemeente Maasgouw (n.d.). Samen maken we Maasgouw-Buitenwerk.

⁶⁴ Intern document van de gemeente Maasgouw.

	<ul style="list-style-type: none"> • De terugkoppeling naar aanleiding van een signaal aan de dorpscontactpersonen, zou volgens inwoners beter kunnen. Het is voor inwoners niet altijd duidelijk hoe een signaal dat aan de dorpscontactpersonen is afgegeven, is opgepakt. • Gesprekspartners geven in gesprekken aan dat de rolverdeling tussen de dorpscontactpersonen en Wel.kom duidelijker kan. De rol en activiteiten van de dorpscontactpersonen en Wel.kom lijken nu soms te overlappen. Beide organisaties ondersteunen inwoners bijvoorbeeld bij burgerinitiatieven en beide organisaties organiseren inloopuren in de dorpskernen. • Er lijkt behoefte aan meer inzicht in de activiteiten die door de dorpscontactpersonen worden uitgevoerd en wat de inzet van de contactpersonen concreet oplevert. Zo heeft de gemeenteraad de wens uitgesproken meer inzicht te verkrijgen in de verrichte activiteiten en bijbehorende resultaten van de dorpscontactpersonen, bijvoorbeeld door middel van een periodieke rapportage (hoeveel signalen zijn er bijvoorbeeld bij hen binnengekomen, waar gaan die vooral over, et cetera)
--	--

Tabel 4. Overzicht activiteiten, resultaten, percepties en aanvullende behoeften 'dorpscontactpersoon'.

4. Effecten van de activiteiten op ambities/doelen

In deze paragraaf beschrijven in hoeverre de beoogde effecten van de gemeente Maasgouw worden bereikt. Daarvoor baseren we ons op de percepties van de gemeente en van inwoners over deze effecten. We gaan in op de overkoepelende effecten die we op het gebied van burgerparticipatie constateren. Daarnaast beschrijven we de effecten ten aanzien van de twee ambities uit het meest recente coalitieakkoord (zie hieronder).

Ambities gemeente Maasgouw, coalitieakkoord 2022-2026 (p. 3).

*“Burgerparticipatie gaat over bewoners die **meehelpen** bij de aanpak van opgaven in de samenleving. Dat zijn de mensen die vrijwilligerswerk verrichten, die zorg of hulp bieden aan anderen, die een vereniging draaiende houden of die initiatieven nemen om de leefomgeving of de leefbaarheid te verbeteren. Met deze actieve inwoners onderhouden we als gemeente nauwe contacten en daar waar nodig bieden we deze inwoners gerichte ondersteuning.*

*Burgerparticipatie gaat ook over bewoners die **meepraten** bij de voorbereiding van besluiten (beleid en plannen) van de gemeenteraad en het college van B&W. Wij blijven hierover in gesprek met belangen- en actiegroepen, dorpswerkgroepen, dorpsraden en individuele bewoners. Ook zetten we hiervoor de dorpscontactpersonen in en bieden we ondersteuning aan het functioneren van de kinderraad.”*

4.1 Effecten op het gebied van meehelpen/meedoen

Vooraf merken we op dat de activiteiten die wij in het vorige hoofdstuk hebben beschreven onder de noemer ‘meedoen’, ons inziens aansluiten bij wat in het coalitieakkoord valt onder de noemer ‘meehelpen’. Deze activiteiten overziend, zien wij de volgende effecten:

- **Het leefbaarheidsfonds faciliteert in de praktijk concrete initiatieven, wat uiteindelijk een positief effect heeft op de leefbaarheid in de gemeente.** Het leefbaarheidsfonds heeft als doel subsidies te kunnen verstrekken ter stimulering en ondersteuning van bewonersinitiatieven. Tijdens gesprekken zijn door een boor concrete voorbeelden genoemd van initiatieven die vanuit het leefbaarheidsfonds zijn gefinancierd. Ook op de website van de gemeente staan voorbeelden genoemd van activiteiten die met behulp van het leefbaarheidsfonds zijn georganiseerd. Het beschikbaar stellen van financiën aan inwoners voor het uitvoeren van inwonersinitiatieven maakt dat het zelf-organiserend vermogen van de samenleving kan worden benut. Het is bovendien aannemelijk dat de initiatieven die vanuit het leefbaarheidsfonds worden gefinancierd, bijdragen aan de leefbaarheid en de sociale cohesie in de buurt. Zo wordt elke subsidieaanvraag getoetst aan de (verwachte) bijdrage aan de volgende beleidsdoelen: 1) het stimuleren en ondersteunen van bewonersinitiatieven die de leefbaarheid in de kern/het dorp in stand houden en waar nodig verbeteren, 2) ondersteunen van de

ontwikkeling van gemeenschappen tot krachtige sociale samenlevingen en 3) bewoners medeverantwoordelijk laten zijn voor hun leef- en woonomgeving en de inrichting van het publieke domein.⁶⁵

- **Tegelijkertijd vindt de gemeente het soms spannend om op het zelf organiserend vermogen van de samenleving te leunen, waardoor inwoners niet altijd het vertrouwen van de gemeente voelen en de kracht van de samenleving nog niet altijd optimaal wordt benut.** Uit gesprekken is het beeld ontstaan dat de gemeente – hoewel er gelden beschikbaar zijn voor inwonersinitiatieven – het soms spannend vindt om een initiatief aan inwoners over te laten, zeker wanneer de gemeente daarvoor financiering beschikbaar stelt. De gemeente voelt de verantwoordelijkheid om verstandig om te gaan met gemeenschapsgelden en heeft de neiging om signalen en voorstellen van inwoners soms zélf op te pakken, in plaats van over te laten aan de inwoners. Dat heeft als effect dat inwoners niet altijd het vertrouwen van de gemeente voelen en het organiserend vermogen van de samenleving nog niet altijd optimaal wordt benut.
- **Wel.kom en de dorpscontactpersonen opereren deels in elkaars vaarwater, wat ertoe kan leiden dat het begeleiden van inwoners bij het opstarten van inwonersinitiatieven, niet altijd even efficiënt gebeurt.** Zowel de dorpscontactpersonen als Wel.kom helpen inwoners bij het opstarten van inwonerinitiatieven. Uit gesprekken ontstaat het beeld dat de rol van dorpscontactpersonen en de rol van Wel.kom, deels met elkaar lijken te overlappen en het voor betrokkenen onduidelijk is hoe deze organisaties zich precies tot elkaar verhouden. Daarmee ontstaat het risico dat deze organisaties met dezelfde activiteiten aan de slag gaan, en daarmee ‘in elkaars vaarwater’ komen. Dat levert onduidelijkheid op voor inwoners (bij wie moeten ze zijn?) en is inefficiënt. Ook zou dit ervoor kunnen zorgen dat inwoners niet altijd

direct de juiste ingang kunnen vinden, waardoor potentieel vertraging ontstaat in het opstarten van initiatieven.

4.2 Effecten op het gebied van meepraten

Op het gebied van meepraten zien we de volgende effecten:

- **De gemeente haalt op verschillende manieren informatie op bij inwoners ten behoeve van de beleidsvorming en -uitvoering. De wijze waarop dit gebeurt is echter niet inzichtelijk en daarmee is het effect niet goed vast te stellen.** Zo is er geen expliciete, uniforme werkwijze vastgesteld voor hoe de opgehaalde input moet worden afgewogen en verwerkt in de beleidsvorming en -uitvoering, en vindt niet standaard een evaluatie plaats na afloop van een burgerparticipatietraject
- **Inwoners ervaren het als positief dat zij mogen meedenken en meepraten. Het is voor inwoners niet altijd duidelijk op welke manier hun input wordt meegenomen in de uiteindelijke besluitvorming, waardoor inwoners het idee kunnen krijgen dat zij niet echt worden gehoord en de afstand tussen gemeente en inwoner uiteindelijk niet verkleind wordt.** Naast het ontbreken van een werkwijze voor de afweging en verwerking van opgehaalde input, is er ook geen vaste werkwijze voor de communicatie en terugkoppeling voor, tijdens en na participatietrajecten. Hoe dit gebeurt, is daardoor persoons- en contextafhankelijk. Dat leidt in specifieke trajecten soms tot negatieve ervaringen met burgerparticipatie, bijvoorbeeld doordat een terugkoppeling erg lang duurt, of doordat – als een terugkoppeling wel plaatsvindt – het voor inwoners niet duidelijk is op welke manier hun input in de uiteindelijke besluitvorming is meegenomen. Zulke

⁶⁵ Gemeente Maasgouw (2022). Deelverordening leefbaarheidsfonds.

ervaringen kunnen bij de inwoner het gevoel oproepen dat zij ergens tijd in hebben gestoken, terwijl het voor hen ondoorzichtig is wat dit precies heeft opgeleverd. Andersom is het voor ambtenaren soms lastig dat zij het idee hebben beleid wel degelijk te hebben aangepast aan de input van inwoners, maar dat inwoners – wanneer hun input niet één op één is overgenomen – zich niet altijd herkennen in het eindresultaat. Het risico bestaat dat de gemeente en inwoners op deze manier op steeds grotere afstand van elkaar komen te staan.

4.3 Overkoepelende effecten

Uit de evaluatie komen enkele aanvullende indicaties rondom de effecten, die betrekking hebben op burgerparticipatie in Maasgouw in de brede zin:

- **Als gevolg van het ontbreken van een eenduidige werkwijze voor de invulling van burgerparticipatie zijn de kwaliteit en de uiteindelijke effecten van burgerparticipatie nu casusafhankelijk en nog niet op organisatieniveau geborgd.** In hoofdstuk 2 is geconstateerd dat er geen eenduidige werkwijze bestaat binnen de gemeente voor de invulling van het onderwerp burgerparticipatie. Ambtenaren geven in gesprekken aan dat de invulling van het onderwerp erg afhankelijk is van de portefeuillehouder én per domein en per project verschilt. Ook inwoners geven aan te ervaren dat het erg afhankelijk is van de afdeling of de ambtenaar hoe burgerparticipatie wordt ingevuld. In de praktijk wordt het onderwerp burgerparticipatie dus verschillend ingevuld, waardoor ervaringen met en de effecten van burgerparticipatie per casus verschillen. Dat betekent dat burgerparticipatie in sommige gevallen wel degelijk positieve effecten heeft, maar dat de kwaliteit van de activiteiten en de uiteindelijke effecten daarvan, niet structureel geborgd zijn.
- **Onduidelijkheid over rollen leidt ertoe dat 1) over en weer verwachtingen ontstaan, die niet altijd waargemaakt kunnen worden en 2) dat de potentie van de inzet van verschillende actoren niet altijd volledig wordt benut.** Uit gesprekken ontstaat het beeld dat de rollen van de verschillende actoren in het proces van burgerparticipatie niet altijd duidelijk zijn. Zo bestaat er onduidelijkheid rondom de status van een boor en de verhouding van een boor tegenover de democratisch gelegitimeerde gemeenteraad. Uit gesprekken blijkt bovendien dat het voor gesprekspartners onduidelijk is hoe de Adviesraad Sociaal Domein en het Inclusiepanel zich precies tot elkaar verhouden. Daarnaast ontstaat het beeld dat Wel.kom en de dorpscontactpersonen zich deels in elkaars vaarwater bevinden. Onduidelijkheid over rollen leidt soms tot verwachtingen van elkaar die over en weer niet volledig met elkaar overeenkomen. Als vervolgens niet aan die verwachtingen wordt voldaan, kan dit leiden tot teleurstelling over en weer. Ook heeft de onduidelijkheid rondom de verschillende rollen als effect dat de potentie van elke actor niet altijd volledig wordt benut.
- **Binnen de gemeente wordt vooral teruggegrepen op klassieke vormen van burgerparticipatie, wat als effect heeft dat vooral dezelfde groepen inwoners worden bereikt.** De gemeente geeft aan dat het lastig is om een diverse groep inwoners bij burgerparticipatie te betrekken. Tegelijkertijd ontstaat uit gesprekken het beeld dat de gemeente vooral teruggrijpt op klassieke vormen van burgerparticipatie (die vaak eenzelfde groep mensen aanspreken). Sommige gemeenteambtenaren denken dat dit komt omdat burgerparticipatie iets is dat zij ‘erbij moeten’ doen, waardoor zij niet altijd de ruimte hebben om te experimenteren met nieuwe vormen van burgerparticipatie. Het teruggrijpen op de meer klassieke vormen van burgerparticipatie heeft als effect dat vooral dezelfde groep inwoners wordt bereikt. Terwijl juist het betrekken van een brede groep inwoners

noodzakelijk is voor het verkleinen van de afstand tussen gemeente en inwoners. Ook worstelt de gemeente vervolgens met de vraag wat de representativiteit is van de input van inwoners en weet zij niet goed hoe ze daarmee om moet gaan.

- **Een deel van de inwoners heeft het gevoel dat dat de gemeente niet écht in hen geïnteresseerd is, wat als ongewenst effect kan hebben dat inwoners afhaken.** Interesse vanuit de gemeente in de dorpskernen wordt nu soms vooral als ad hoc ervaren, bijvoorbeeld rondom een specifiek burgerparticipatietraject. Inwoners ervaren nog niet altijd doorlopende interesse vanuit de gemeente in hun dorpskern, en daardoor krijgen inwoners het gevoel dat burgerparticipatie vanuit de gemeente soms een 'moetje' is. Dat kan uiteindelijk als gevolg hebben dat inwoners gedemotiveerd raken om deel te nemen aan burgerparticipatie, zeker omdat deelname aan burgerparticipatie ook voor inwoners tijd en energie kost.

5. Kansen voor de toekomst

Het doel van de evaluatie is om aanbevelingen te doen voor (verdere) verbetering van burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw. Daarvoor hebben we allereerst teruggekeken naar de afgelopen negen jaar (2015-2024). Aan de hand van de ontwikkeling van burgerparticipatie in de gemeente hebben we in kaart gebracht wat goed gaat en waar verbeterpotentieel zit. Op basis daarvan beantwoorden we in dit hoofdstuk de hoofdvraag van de evaluatie:

Hoe kan de gemeente Maasgouw participatie verbeteren gegeven de huidige stand van zaken in de ontwikkeling van burgerparticipatie, passend bij de huidige ambities en waarbij wordt voldaan aan de eisen van het wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau?

5.1 Samenvatting ontwikkeling burgerparticipatie 2015-2024

In deze evaluatie komt naar voren dat burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw in de periode 2015-2024 een **grote ontwikkeling heeft doorgemaakt**. Waar de focus eerst intern lag (op de gemeentelijke organisatie), is deze steeds meer verschoven naar een externe focus. De bewoner staat steeds meer centraal in de ambities van de gemeente en de gemeente geeft steeds meer invulling aan *hoe* participatie eruit zou moeten zien. Ook zien we dat burgerparticipatie steeds meer onderdeel is geworden

van de dagelijkse praktijk van de ambtelijke organisatie. Er zijn veel voorbeelden van georganiseerde activiteiten om inwoners te laten meedenken, meepraten en meedoen in de gemeente, vaak met een positief resultaat.

Tegelijkertijd merken we op dat **veel beoogde effecten niet worden bereikt**. We zien dat de inzet van de gemeente op burgerparticipatie er niet toe heeft geleid dat gemeente en inwoners dichter bij elkaar staan. De relatie is momenteel niet optimaal. Zo ontbreekt er aan beide kanten vertrouwen en voelen inwoners zich vaak niet gehoord, ook wanneer zij wél hebben geparticipeerd. Inwoners hebben niet het gevoel dat participeren betekent dat hun input invloed heeft op het beleid en de besluitvorming in de gemeente.

Waar effecten wel worden bereikt, merken we op dat het bereik ervan niet structureel is. Zo zien we wel degelijk voorbeelden van burgerparticipatie waaruit blijkt dat input van inwoners is meegenomen in de besluitvorming, het zelf-organiserend vermogen van de samenleving wordt benut en dat initiatieven en maatschappelijke opgaven samen met inwoners worden opgepakt.⁶⁶ Het gaat dan om trajecten die overwegend goed verlopen en leiden tot een uitkomst waar inwoners en gemeenteambtenaren positief over zijn, dan wel begripvol zijn naar elkaar. Tegelijkertijd is er geen duidelijk patroon te ontwaren van wanneer trajecten wel en niet succesvol

⁶⁶ Zie hoofdstuk 3 voor een uitgebreide omschrijving van activiteiten en resultaten.

zijn. Dat leidt ertoe dat de mate van succes grotendeels persoons- en contextafhankelijk is.

We verklaren het uitblijven van (structurele) effecten en de persoonsafhankelijkheid grotendeels door de **wijze waarop burgerparticipatie geborgd is in de interne ambtelijke organisatie**. Er is zeker in de eerste jaren veel op papier gezet rondom burgerparticipatie (zoals de ambities), en beleidskaders (zoals visiedocumenten, het schema zelfsturing en de leidraad voor de omgang met bewonersinitiatieven). Bovendien zijn veel instrumenten ontwikkeld (zoals de adviesraad sociaal domein, kinderraad, dorpscontactpersoon, leefbaarheidsfonds). In de praktijk blijkt echter dat de kaders en randvoorwaarden niet gebruikt worden, en vaak ook niet op orde zijn. Hoewel burgerparticipatie wel onderdeel is van de dagelijkse praktijk van ambtenaren, zijn ambtenaren hierdoor echter onvoldoende geëquipeerd (zowel qua kennis als qua tijd en budget) om burgerparticipatie effectief toe te passen. Ook het college en de gemeenteraad hebben daar onvoldoende hun rol in gepakt. Dat zien we onder andere in de volgende aspecten:

- Er is sinds 2020 geen *dedicated* aanspreekpunt meer voor burgerparticipatie binnen de gemeente, die ambtenaren, collegeleden of raadsleden kan adviseren over burgerparticipatie en vragen kan beantwoorden. Ook vindt sindsdien geen coördinatie meer plaats van burgerparticipatie in de gemeente. Wel is er een dorpscontactpersoon, maar die heeft momenteel geen beleidsrol.
- Er zijn geen budget en fte geoormerkt voor het toepassen van burgerparticipatie bij de beleidsontwikkeling of projecten, terwijl dit wel onderdeel dient te zijn van elk traject. In de eerste jaren was er een klein ontwikkelbudget, maar verder is ervoor kozen om de kosten voor burgerparticipatie ten laste te laten te komen van beleids- of projectbudgetten

- Er ontbreken kaders voor de werkwijze rondom burgerparticipatie en de enkele kaders die er wel zijn, zijn niet bruikbaar en worden niet gebruikt. Daardoor is daarover onduidelijkheid, zowel intern als extern:
 - Er ontbreken kaders voor de wijze waarop burgerparticipatie kan of moet worden toegepast in projecten, beleidsontwikkeling en besluitvorming. Het gaat dan om kaders voor het toepassen van participatie in de dagelijkse beleidspraktijk alsmede de omgang met burgerinitiatieven.
 - Er ontbreken kaders voor de omgang met input van inwoners, alsmede kaders voor de wijze waarop gecommuniceerd moet worden over deze omgang.
 - Er ontbreken kader voor de communicatie richting inwoners tijdens en na afloop van participatietrajecten. Het gaat dan bijvoorbeeld om communicatie over de omgang met input van inwoners, updates over de voortgang van projecten.
- Er is geen duidelijke rolverdeling tussen gemeente en inwoners tijdens een participatietraject en deze wordt dus ook niet duidelijk gecommuniceerd naar inwoners. De gemeente doet onvoldoende aan verwachtingsmanagement vooraf.
- Er is geen duidelijke rolverdeling tussen gemeenteraad, college en ambtenaren.

We constateren dat het gebrek aan (bruikbare) kaders en de daardoor ontstane onduidelijkheid er ook toe heeft geleid dat er **geen eenduidige cultuur** is binnen de gemeente voor de omgang met burgerparticipatie. Burgerparticipatie is wel deel van de dagelijkse praktijk, maar voor effectieve burgerparticipatie is ook een zekere mate van zekerheid, lef en durf nodig van college en ambtenaren richting de inwoners. Het zien van de inwoner als 'partner' van de gemeente vraagt van de gemeente niet alleen om structurele, georganiseerde inzet van participatie instrumenten, maar ook om het lef om de kernen in te gaan, het gesprek aan te gaan met

inwoners en zichzelf kwetsbaar op te durven stellen. Daarbij zijn er veel verschillen tussen de inwoners van de gemeente, bijvoorbeeld waar het gaat om de behoeften en opvattingen. Een goede omgang met die verschillen gaat verder dan enkel goede toepassing van burgerparticipatie tijdens een project, en vraagt om een doorlopende inzet op de relatie tussen de inwoners en de gemeente.

Wel zien we dat de gemeente Maasgouw ambities heeft en dat de ambities sinds 2015 zijn doorontwikkeld. Het belang van burgerparticipatie is momenteel helder in de ambtelijke organisatie, het college én de gemeenteraad. Daarnaast zijn er veel instrumenten die de gemeente heeft ontwikkeld en 'klaarliggen' om te worden gebruikt. **Dit geeft de gemeente een goede uitgangspositie voor de toekomst.**

5.2 Wat is er nodig voor de toekomst?

De ambitie van de gemeente is om inwoners te laten meehelpen bij maatschappelijke opgaven en meepraten in bestuurlijke processen. Met burgerparticipatie wil de gemeente dat inwoners en de gemeente dichter tot elkaar komen. Uit deze terugblikkende evaluatie volgen verschillende lessen uit het verleden, die gebruikt kunnen worden om burgerparticipatie te verbeteren in de toekomst.

We starten met een **overkoepelende aanbeveling**. Vervolgens geven we aanbevelingen voor (verdere) verbetering van burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw op **drie niveaus met verschillende tijdspaden**, waarin de geleerde lessen sinds 2015 zijn meegenomen. We constateren namelijk dat het realiseren van deze ambitie niet alleen vraagt om verbeteringen van de huidige praktijk, maar ook een verandering in de structuur van burgerparticipatie én in de organisatiecultuur. De tijdspaden verwijzen naar wanneer de effecten van de inzet van de gemeente zichtbaar

zullen worden. Voor alle aanbevelingen geldt dat om deze effecten te bereiken, de gemeente **nu** aan de slag moet gaan.

Voor de aanbevelingen maken we gebruik van onze ervaring en inzichten in andere gemeenten, alsmede van verschillende (theoretische) handvatten voor burgerparticipatie. Per aanbeveling maken we expliciet of de aanbeveling aan het college, de gemeenteraad en/of de ambtelijke organisatie gericht is.

Overkoepelende aanbeveling

Overkoepelend constateren we dat verschillende verbeterpunten die volgen uit de evaluatie, al eerder zijn aanbevolen aan de gemeente (bijvoorbeeld door de Rekenkamercommissie). Zo is eerder aanbevolen om burgerparticipatie stevig in de organisatie te verankeren en lef te tonen samen met inwoners. **Het is dus zaak om nu daadkrachtig aan de slag te gaan met de aanbevelingen en deze in de praktijk te brengen.**

Korte termijn: optimalisatie huidige praktijk

Voor de korte termijn zien we verschillende verbeterpunten die de gemeente (vrijwel) direct kan oppakken om burgerparticipatie te verbeteren op de korte termijn. Het gaat hier om het laaghangend fruit: optimalisatiepunten en kleine veranderingen die relatief makkelijk te implementeren zijn, maar wel voor *quick wins* kunnen zorgen.

Aanbeveling 1. Voer verbeteringen door in de communicatie.

De gemeente kan al veel *quick wins* behalen door in te zetten op de eigen communicatie richting inwoners. Investeren in duidelijke en consistente informatievoorziening richting inwoners, kan snel zorgen voor meer wederzijds begrip en vertrouwen. We bevelen de ambtelijke organisatie het volgende aan:

- Communiceer meer (vooraf, tijdens en achteraf) en beter (wat kan wel en niet, wat mogen inwoners bijdragen en wat gebeurt daarmee).

- Communiceer op een eenduidige en begripvolle manier via meerdere kanalen, waarmee verschillende inwoners worden bereikt. Verschillende typen inwoners hebben behoefte aan verschillende communicatievormen. Denk hierbij aan websites van de gemeente, de lokale krant, het lokale huis-aan-huis blad, sociale media kanalen van de gemeente, nieuwsbrieven van de gemeente (papier en digitaal), maar ook de nieuwsbrieven van de boo's zijn een laagdrempelig communicatiemiddel, waar de gemeente bij kan aanhaken. De gemeente kan bovendien de kennis en expertise van het Sociale Inclusiepanel inzetten om te toetsen of de teksten toegankelijk zijn.
- Communiceer duidelijk over tijdsplan, gemaakte keuzes, afspraken en wijzigingen.
- Reageer (tijdig) op vragen van inwoners. Wanneer termijnen voor reactie niet worden gehaald, communiceer hier dan ook over.
- Communiceer over de successen. Rapporteer over gelukke/succesvolle participatiemomenten, zowel georganiseerd door de gemeente zelf als bij burgerinitiatieven. Ook al is het kleinschalig.
- Bij participatie georganiseerd door de gemeente, activiteiten gericht op meepraten en meedenken (inloopavonden, inwonersbijeenkomsten, digitale vragenlijst): Voor elke (fysieke) bijeenkomst is het belangrijk dat een agenda wordt opgesteld en tijdig met alle betrokkenen wordt gedeeld. Daarnaast is het belangrijk om een schriftelijk verslag te maken en dit eveneens te verspreiden. Deze verslagen dienen als officiële documentatie van de voortgang en besluiten, en zorgen ervoor dat alle partijen goed geïnformeerd zijn. Voor elke vragenlijst is het belangrijk dat deadlines tijdig worden gecommuniceerd, en dat respondenten een terugkoppeling krijgen over wat er met de resultaten gebeurt.
- Bij participatie opgezet door inwoners, bijvoorbeeld activiteiten gericht op meedoen (burgerinitiatieven), is het belangrijk dat de resultaten

zowel intern in de gemeentelijke organisatie, als extern in de hele gemeente worden verspreid.

Naast deze concrete verbeterpunten, bevelen we aan om te werken aan meer structuur en kaders voor de communicatie rondom burgerparticipatie, zodat duidelijk is hoe met communicatie rondom burgerparticipatie moet worden omgegaan (zie aanbeveling 7). Betrek hierbij ook de afdeling communicatie van de gemeente en zorg dat hun rol bij participatietrajecten duidelijk is.

Aanbeveling 2. Maak als ambtelijke organisatie en college meer en consistent gebruik van reeds beschikbare participatie-instrumenten.

De gemeente heeft al veel participatie-instrumenten ingericht, die allemaal op hun eigen manier kansrijk zijn. Specifiek bevelen we aan:

- Maak meer gebruik van de kennis en kunde van de dorpscontactpersonen en Wel.kom. Beide instrumenten zijn bekend in de dorpskernen. Inwoners vinden hen, en zij hebben ook kennis over de behoeften en belangrijke onderwerpen die spelen in de dorpskernen. Bovendien hebben zowel de dorpscontactpersonen als Wel.kom ervaring met het opzetten van burgerinitiatieven en het ondersteunen hierbij. Verhelder bovendien de rollen van de dorpscontactpersoon en Wel.kom en leg dit op papier vast. Expliciteer zowel waar de dorpscontactpersonen en Wel.kom overlappen, maar ook de verschillen. Beantwoord concreet de volgende vraag: wie kun je waarvoor gebruiken en/of inzetten? Maak dit zowel intern als extern helder.
- Adviesraad Sociaal Domein. De gemeente moet de adviezen van de Adviesraad Sociaal Domein meenemen in zijn besluitvorming en moet het College een onderbouwing geven op het moment dat de besluitvorming afwijkt. De Adviesraad is ook een bestaand instrument waar de gemeente meer (zichtbaar) gebruik van kan maken.

Communiceer op consistente en regelmatige wijze over de manier waarop adviezen van de Adviesraad Sociaal Domein wel of niet landen in gemeentelijke besluitvorming. Maak agenda en verslagen voor overleggen. Reageer op adviezen, zowel gevraagd als ongevraagd.

- Investeer (opnieuw) in de relatie met de boo's. De positie van de boo's met betrekking tot burgerparticipatie in de gemeente is momenteel onduidelijk. Dit is zonde. De boo's zijn namelijk een laagdrempelig instrument om input op te halen uit de verschillende dorpskernen. Tegelijkertijd is het goed om te beseffen dat de boo's niet de gehele dorpskern vertegenwoordigen. Toch kunnen de boo's als een kans worden gezien. Het is de moeite waard om gezamenlijk met de boo's te herijken waar de meerwaarde van de boo's kan zitten met betrekking tot burgerparticipatie.

Aanbeveling 3. Vul als gemeenteraad je kaderstellende en controlerende rol in.

De specifieke rol van de gemeenteraad zal uiteindelijk moeten worden uitgewerkt in de participatieverordening (zie aanbeveling 5), maar de gemeenteraad kan nu al actiever de kaderstellende en controlerende rol oppakken. Dit kan de raad doen door bij besluiten en beleid te checken hoe participatie is toegepast en zelf te beoordelen of dat gedegen is gebeurd (niet alleen wanneer inwoners daar om vragen). Vraag als gemeenteraad bijvoorbeeld regelmatig naar documenten die inzicht kunnen bieden in de mate waarop input van inwoners landt in gemeentelijke besluitvorming, zoals agenda's en verslagen van de Adviesraad Sociaal Domein. Daarnaast kan de gemeenteraad vaker vragen hoe het overkoepelend gaat met burgerparticipatie (dus niet gekoppeld aan een specifiek traject), bijvoorbeeld door te vragen naar de relatie tussen gemeente en inwoners of te vragen hoe het gaat met de opvolging van de aanbevelingen uit deze evaluatie.

Aanbeveling 4. Zorg als ambtelijke organisatie bij het kiezen van participatievormen, instrumenten en onderwerpen dat ook wordt aangesloten bij de behoeften van inwoners op het gebied van participatie én bij de behoeften van een project.

Maak hiervoor in ieder geval gebruik van de inzichten uit deze evaluatie, bijvoorbeeld de enquêteresultaten (zie bijlage 3). Uit de enquête blijkt bijvoorbeeld dat inwoners het liefst in een zo vroeg mogelijk stadium worden betrokken en dat inwoners het liefst via een digitale vragenlijst participeren. Blijf daarbij wel rekening houden met de behoeften van een project.

Middellange termijn: structuur (op orde maken kaders en randvoorwaarden)

We constateren dat de ambities van de gemeente op het gebied van burgerparticipatie al sinds 2015 zijn doorontwikkeld, maar dat nog onvoldoende doorgepakkt is in de praktijk. Enkel ambitie is niet genoeg. Om burgerparticipatie te laten slagen, moet je je als college en raad daadwerkelijk committeren aan de ambities die er liggen, (durven) doorpakken en de schouders eronder zetten. Daarvoor moeten college en ambtelijke organisatie nú aan de slag gaan, om te zorgen dat de kaders en randvoorwaarden binnen de gemeente op middellange termijn op orde zijn. Dat houdt in dat er meer samenhang en structuur komt in de werkwijze rondom burgerparticipatie, waarbij rollen en verantwoordelijkheden tussen alle betrokkenen duidelijk zijn. Dit is nodig om ambities daadwerkelijk te realiseren en effecten te kunnen borgen. Concreet bevelen we aan:

Aanbeveling 5. Stel een nieuwe geactualiseerde participatieverordening op en houdt hierbij rekening met de bepalingen uit het nieuwe Wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau.

De nieuwe wet is een belangrijke kans voor de gemeente Maasgouw om (opnieuw) aan de slag te gaan met het verankeren van burgerparticipatie in de gemeente. Zeker gezien de energie voor het onderwerp en deze evaluatie. De wet treedt in werking vanaf 2025 en er geldt een overgangstermijn van twee jaar. De gemeente moet dus een participatieverordening hebben opgesteld vóór 2027.

De VNG heeft in 2023 een handreiking opgesteld voor het opstellen van een nieuwe participatieverordening.⁶⁷ In deze handreiking stelt de VNG een routekaart voor. In bijlage 4 hebben we de stappen uit de routekaart opgenomen en ingevuld voor de specifieke situatie in Maasgouw. Daarmee maken we inzichtelijk welke stappen de gemeente Maasgouw de komende tijd kan gaan zetten om te komen tot een geactualiseerde en volledige participatieverordening. Het actualiseren van de participatieverordening biedt ook een kans om het gesprek te voeren over de rollen en verantwoordelijkheden van betrokkenen binnen een participatieproces. Onderdeel van de routekaart opgesteld door de VNG, is namelijk ook het expliciet maken van rollen en verantwoordelijkheden.

Volgens de handreiking is in de ideale situatie voor elke stap een gesprek gefaciliteerd met meerdere actoren, zoals inwoners, maatschappelijke organisaties, plaatselijke ondernemers (uit de verschillende dorpskernen), raadsleden, burgemeester en wethouders en (vakinhoudelijke) ambtenaren. In de handreiking biedt de VNG suggesties voor passende invullingen voor dergelijke gesprekken. De VNG introduceert per stap bijvoorbeeld verschillende werkvormen die gemeenten zouden kunnen inzetten. Wij bevelen de gemeente Maasgouw aan de stappen te volgen, en zelf per stap te bepalen welke werkvorm passend en haalbaar is voor de gemeente Maasgouw.

Om te zorgen voor een herkenbare en haalbare verordening is het in ieder geval belangrijk dat de ambtelijke organisatie betrokken is, en wanneer niet betrokken, meegenomen wordt, bij het opstellen van de participatieverordening.

Aanbeveling 6. Zorg als college dat er visies en leidraden komen voor de inrichting van burgerparticipatie per traject. Zorg als MT dat medewerkers hierin worden meegenomen.

Maak expliciet welke keuzes gemaakt moeten worden per participatietraject. Stel ook vast welke participatievormen passen bij welke participatievraagstukken. Met een visie en leidraden borg je een consistente toepassing van burgerparticipatie die in lijn is met de ambities van de gemeente. Een vastgestelde en in de gehele organisatie bekende en gedragen visie zorgt er ook voor dat het ambitieniveau en/of de stappen die worden gezet op het gebied van burgerparticipatie niet persoonsafhankelijk zijn.

De gemeente beschikt over verschillende documenten die (al dan niet in concept) kaders stellen voor de manier waarop de gemeente Maasgouw burgerparticipatie (beoogt) aan te pakken in de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de ‘Gereedschapskist burgerparticipatie’ (deze is vervolgens nooit geïmplementeerd) en de ‘Visie en Leidraad Bewonersinitiatieven’. Benut de gesprekken die zijn gevoerd naar aanleiding van de nieuwe participatieverordening (aanbeveling 5), om de bestaande documenten te herijken en/of herschrijven. Het is belangrijk om hierbij ook de ambtelijke organisatie te betrekken. De documenten moeten herkenbaar en bruikbaar zijn voor de ambtelijke organisatie. Zeker gezien de vorige documenten in de praktijk niet werden gebruikt. Cruciaal is dus om gezamenlijk tot bruikbare kaders te komen, deze vervolgens te

⁶⁷ VNG & Berenschot (2023). Handreiking: aan de slag met participatie.

implementeren én te promoten in de ambtelijke organisatie. Om te zorgen dat de documenten en herkenbaar en bruikbaar zijn, ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor het MT: zorg dat medewerkers bij het opstellen van de visies en leidraden worden meegenomen, zorg dat de visies en leidraden bekend zijn bij nieuwe medewerkers en ondersteun medewerkers bij de implementatie (zie ook volgende aanbeveling).

Aanbeveling 7. Zorg als ambtelijke organisatie, naast een nieuwe verordening en (geactualiseerde) visies en leidraden voor praktische handvatten voor de gemeentelijke organisatie.

Een participatieverordening en visies en leidraden waarin de kaders worden geschetst, zijn niet voldoende om burgerparticipatie in de praktijk te brengen. In de evaluatieperiode zijn vaak ambities uitgesproken en visies geformuleerd, zonder dat dit tot praktische uitvoering is gebracht. De verordening is met name een juridische stap en wordt vaak wel nageleefd, maar is tegelijkertijd vaak ruim geformuleerd en biedt onvoldoende praktische handvatten. Wel is de verordening een goede juridische stok achter de deur. De visies en leidraden beschrijven vervolgens in brede zin de uitgangspunten van de gemeente ten aanzien van de participatievormen en -instrumenten. Het opstellen van een participatieverordening en visie zijn belangrijke eerste stappen. Maar om die praktisch bruikbaar te maken zijn praktische handvatten nodig.

Een voorbeeld van een praktisch handvat is een communicatieplan, inclusief een checklist. Een goed praktisch bruikbaar communicatieplan beantwoordt voor elk participatietraject een aantal vragen en doorloopt voor elke fase van het participatietraject verschillende stappen welke moeten worden afgevinkt. In tabel 5 we een voorbeeld van een dergelijk communicatieplan (deels) uitgewerkt.

Denk bij het opstellen van praktische handvatten voor de inrichting van participatie onder andere aan de volgende aspecten:

- Stel de doelen vast die de gemeente met dit traject wil bereiken: naast het waarom bepaal je hier voor wie het traject bedoeld is, en wat het gewenste resultaat is.
- Bepaal je doelgroep: op basis hiervan kan worden bepaald welke communicatie kan worden ingezet om deze het beste te bereiken.
- Weet wat de behoeften zijn van de doelgroep, binnen dit specifieke vraagstuk/traject, dit kan ook per dorpskern verschillen.
- Stem de communicatiekanalen en -vorm af op de doelgroep die je wilt bereiken en de behoeften die zij hebben. Bijvoorbeeld: alleen een geschreven bericht of ook 'visuals'? Een digitale vragenlijst via sociale media of juist een fysieke brief? Vaak ontvangen oudere doelgroepen (50+) graag fysiek informatie, terwijl jongere doelgroepen (40 jaar en jonger), liever via digitale kanalen en sociale media geïnformeerd worden. Maak daarbij duidelijk wat de rol van de afdeling communicatie is en op welke wijze zij betrokken worden in participatietrajecten.
- Maak een tijdlijn: breng in kaart wanneer je gaat starten met je communicatie, hoe je gedurende het project zal communiceren en hoe en wanneer betrokkenen terugkoppeling kunnen verwachten.
- Evalueer achteraf met collega's en eventuele andere betrokkenen: hoe verliep het traject? Wat ging goed, wat zijn verbeterpunten? Documenteer de opgehaalde inzichten op een vaste wijze.

Er zijn ook andere praktische handvatten om burgerparticipatie meer te borgen binnen de organisatie. De gemeente heeft al eerste stappen gezet, door burgerparticipatie op te nemen in de formats voor college en -raadsvoorstellen. Een volgende stap is om burgerparticipatie ook te borgen *binnen* de verschillende domeinen en afdelingen van de ambtelijke organisatie. Een concreet voorbeeld om ervoor te zorgen dat burgerparticipatie een structureel terugkerend thema is, is om burgerparticipatie als onderdeel op te nemen in de jaarplannen van de

verschillende domeinen en/of afdelingen. Een ander voorbeeld is om burgerparticipatie een terugkerend bespreekpunt te laten zijn tussen medewerkers en leidinggevende binnen de afdelingen. Idealiter is dit een open gesprek en niet met als doel het afleggen van verantwoording. Tot slot is het belangrijk dat ook nieuwe medewerkers worden meegenomen in de visies en leidraden en te zorgen dat zij de praktische handvatten kennen én kunnen gebruiken.

Fase	1	2	3	4	5
Lancering	Ontwerp de visuele identiteit voor je platform en project.	Promoot het project intern.	Push het project in de sociale media.	Verstuur een persbericht	Maak gebruik van de lokale krant om het project te promoten.
Tijdens het project	Reageer op vragen en input.	Deel vooruitgang en updates op sociale media	Betrek stakeholders actief	Houd je website/platform, met informatie over het project up-to-date.	Gebruik een website/platform om te communiceren over het project, bijvoorbeeld deadlines en/of wijzigingen.
Rapportage	Plaats een (eind)verslag met resultaten op je website/platform	Update de sociale media met resultaten van het traject (idealiter in visuele vorm).	Stuur persberichten over resultaten aan lokale media.	Organiseer een vervolgactie met stakeholders en partnerorganisaties.	Breng een verslag uit aan de besluitvormers. Deel resultaten ook met de rest van de organisatie.

Tabel 5. Voorbeeld communicatieplan. De tabel bevat belangrijke fasen en stappen in een participatietraject. Aan elke fase en stap is ook een concrete en stapsgewijze checklist gekoppeld

Aanbeveling 8. Zorg voor voldoende tijd en budget, zodat voldoende ruimte is om de kaders en praktische handvatten in de praktijk ook uit te voeren.

Burgerparticipatie is niet makkelijk en vraagt om voldoende tijd én expertise van medewerkers. We zien dat burgerparticipatie voor veel ambtenaren in Maasgouw al ‘deel is van het DNA’, maar tegelijkertijd nog niet goed weten hoe zij participatie effectief kunnen toepassen in hun werk. Het kan dus niet verwacht worden dat alle ambtenaren zonder de juiste achtergrond en/of handvatten in staat zijn om burgerparticipatie op de juiste manier toe te passen en daarnaast vraagt het tijd van ambtenaren. We bevelen het college het volgende aan:

- Zorg voor voldoende budget en tijd voor ambtenaren om burgerparticipatie toe te passen in projecten én zodat zij buiten projecten om kunnen investeren in de relatie tussen gemeente en inwoners. Dit vraagt om keuzes voor wat de gemeente wel en niet doet op het gebied van burgerparticipatie én om keuzes over waar en hoe de gemeente burgerparticipatie toepast (en waar niet). Zorg dat deze keuzes aansluiten op de ambities, visies en leidraden en praktische handvatten en dat het toegekende budget en de tijd toereikend zijn om die handvatten toe te passen.
- Zorg daarnaast voor een *dedicated* ambtenaar bij wie men terecht kan voor vragen en advies, maar die ook zorgt voor ambtelijke coördinatie ter ondersteuning van het MT. Diegene kan ook verantwoordelijk zijn voor het bewaken van de eenduidige lijn vanuit het college en zorgen voor een periodieke terugkoppeling richting de gemeenteraad (bijvoorbeeld aan de hand van de evaluaties van participatietrajecten).

Door te zorgen voor voldoende budget en tijd, een vast aanspreekpunt en duidelijke kaders, worden medewerkers beter in staat gesteld om met burgerparticipatie aan de slag gaan. Aan de slag gaan met burgerparticipatie, zal in het begin waarschijnlijk nog steeds veel vragen

van veel medewerkers, met name voor medewerkers met weinig ervaring op het gebied van burgerparticipatie. Hoe vaker burgerparticipatie door medewerkers wordt toegepast, volgens vaste werkwijzen en met goed resultaat, hoe meer zelfzekerheid en rust medewerkers zullen vinden en hoe ‘makkelijker’ het voor ze wordt om ermee aan de slag te gaan. Daarmee zal burgerparticipatie steeds minder ‘spannend’ worden en zullen de medewerkers meer ‘eigenaarschap’ gaan voelen bij burgerparticipatie. We zien daarbij wel een blijvende rol voor het vaste aanspreekpunt binnen de ambtelijke organisatie als expert en sparringpartner op het thema.

Aanbeveling 9. Veranker de functie dorpscontactpersoon (structurele inbedding), zodat er een herkenbaar aanspreekpunt is van de gemeente in de dorpskernen.

Uit de evaluatie volgt een duidelijk signaal dat inwoners de dorpscontactpersoon waarderen als herkenbaar aanspreekpunt in de kernen. Het is belangrijk dat deze zichtbaarheid wordt behouden en er ligt een kans voor de gemeente om dit instrument meer en beter te benutten. We zien daarbij enkele voorwaarden en verbeterpunten:

- De rol van de dorpscontactpersoon moet duidelijker worden voor gemeente én inwoners (wat doen ze wel maar ook wat juist niet, ook in relatie tot Wel.kom).
- Er moet structureel een terugkoppeling komen op twee niveaus:
 - Een terugkoppeling over individuele vragen en signalen richting inwoners. De dorpscontactpersoon heeft hierin een belangrijke rol en dient te zorgen dat die terugkoppeling richting de inwoner er komt, ook wanneer die niet positief is.
 - Een terugkoppeling over de opbrengsten van de dorpscontactpersoon in algemene zin richting inwoners én gemeenteraad. Denk bijvoorbeeld aan een (drie)maandelijks factsheet: welke signalen zijn binnengekomen? Wat is daarmee gebeurd? Wat is lastig om op te lossen? Deze factsheet kan gebruikt

worden ter informatie voor de gemeenteraad én kan worden opgehangen in de keet.

- De relatie tussen gemeente en dorpscontactpersoon moet van beide kanten pro-actiever worden ingevuld. Daarbij zien we een gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel de ambtelijke organisatie als de dorpscontactpersoon zelf:
 - Zorg dat de dorpscontactpersoon een vast aanspreekpunt heeft binnen de gemeente, waar structureel overleg mee plaatsvindt. Dit kan bijvoorbeeld de dedicated ambtenaar zijn (zie aanbeveling 8). Dit overleg kan gaan over de opgehaalde signalen, maar kan ook gebruikt worden op de kennis vanuit de dorpscontactpersoon te benutten voor de toepassing van participatie binnen de gemeente. De dorpscontactpersoon kent de kernen goed en kan mogelijk ook meedenken over welke participatievorm waar gepast is en waar rekening mee moet gehouden in de lokale situatie
 - Zorg dat voor de ambtelijke organisatie duidelijk is wat van hen wordt verwacht ten aanzien van de opgehaalde signalen vanuit de dorpscontactpersoon.
 - Van de dorpscontactpersoon kan worden verwacht dat opgehaalde signalen op een goede manier aan de gemeente worden doorgegeven, en vervolgens actief wordt nagevraagd wat met signalen is gebeurd.
- In de evaluatie van de dorpscontactpersonen uit 2022 staan nadere concrete aanbevelingen opgenomen, die wij onderschrijven.

Lange termijn: cultuurverandering

We constateren dat het bereiken van de beoogde effecten van burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw niet enkel belemmeringen heeft qua structuur, maar ook vraagt om meer culturele veranderingen. Dit vraagt om een lange adem van de gemeente. We geven daarvoor enkele aandachtspunten mee, waarvoor een meer langdurige inzet nodig is, zodat

de effecten van burgerparticipatie op de lange termijn worden bereikt en geborgd.

Aanbeveling 10. Werk toe naar een gestructureerde aanpak.

Voorspelbaarheid, herkenbaarheid en transparantie zijn allemaal belangrijke eigenschappen die helpen de relatie tussen gemeente en inwoners vorm te geven en te onderhouden. Een gestructureerde participatieaanpak helpt om hier invulling aan te geven. Dit is een aanpak – met een aantal stappen of onderwerpen – die altijd gevolgd wordt, los van de specifieke participatie-instrumenten die ingezet worden. Door een participatieverordening op te stellen, praktische handleidingen op te stellen en participatie op een gestandaardiseerde manier te aan te pakken binnen de gemeente en hier ervaring mee op te doen, ontstaat een gestructureerde aanpak. Door dezelfde aanpak consequent te gebruiken (met natuurlijk de nodige ruimte voor maatwerk, variatie en flexibiliteit die rekening houdt met verschil in vraagstukken, onderwerpen en doelgroepen), hoeft niet elk participatietraject opnieuw het wiel te worden uitgevonden, en wordt sneller duidelijk wat er te verwachten valt: voor ambtenaar, college, gemeenteraad én bewoner. Een gestructureerde participatieaanpak biedt zo een vorm van gestructureerd maatwerk: voorspelbare en herkenbare aanpakken die rekening houden met verschil in vraagstukken, onderwerpen en doelgroepen.

Aanbeveling 11. Zorg voor eenduidigheid binnen de gemeente.

Zorg ervoor dat de ambtelijke organisatie en het college op één lijn zitten en een eenduidig beeld naar buiten toe uitstralen. Het college is verantwoordelijk voor de ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie en moet samen met hen sterk staan en een uniforme boodschap communiceren.

Aanbeveling 12. Zet in op voortdurend contact.

De visie van de huidige portefeuillehouder is om een ‘partner’ te zijn voor de inwoners. Partner zijn van de gemeente houdt in dat de gemeente niet enkel bij specifieke onderwerpen of trajecten in gesprek gaat met inwoners, maar voortdurend investeert in de relatie. Dat is een verantwoordelijkheid van college, gemeenteraad én ambtenaren. Hierbij is cruciaal dat het contact moet leiden tot meer wederzijds vertrouwen en begrip. Wederzijds vertrouwen kan worden gecreëerd door open en eerlijk te communiceren en te laten zien dat betrokkenen elkaar serieus nemen.

Een belangrijke kanttekening daarbij is dat de inwoners die participeren vaak geen afspiegeling van alle inwoners zijn. Het is aan de gemeente om via verschillende instrumenten en communicatiemiddelen te variëren in de aanpak en zo een bredere groep te bereiken. Zo hebben sommigen geen tijd voor of interesse in het bijwonen van bijeenkomsten, maar vullen zij wel graag een (digitale) vragenlijst in. Anderen worden lastig bereikt door de ‘standaard’ communicatiemiddelen en kunnen enkel bereikt worden door ze op straat aan te spreken of langs de deuren te gaan.

Tegelijkertijd zullen er altijd inwoners zijn die überhaupt geen interesse hebben in participeren. Ook zullen er altijd inwoners zijn die vinden dat ze juist ‘te veel’ worden benaderd door de gemeente met informatie en participatievragen. Deze mening of houding kan niet altijd weggenomen worden door de gemeente en is inherent aan participatie. Het is belangrijk dat de gemeente zich hier bewust van is. De gemeente kan hier vervolgens wel rekening mee houden in de benadering van burgers, bijvoorbeeld in het bepalen van de planning en het kiezen van communicatiemiddelen en/of participatievormen.

Aanbeveling 13. Wees transparant en eerlijk.

Neem als gemeente de regie in handen en zorg ervoor dat het gewoonte is om alle beslissingen te documenteren en communiceren. Als wijzigingen in afspraken of keuzes plaatsvinden, leg deze dan schriftelijk vast en

communiceer hierover transparant naar alle betrokkenen. Dit voorkomt onduidelijkheden en rolonduidelijkheid, en houdt iedereen op de hoogte van de voortgang en eventuele veranderingen. Dit zorgt voor vertrouwen vanuit de inwoners, ook wanneer de besluiten of veranderingen niet aansluiten op hun wensen.

Aanbeveling 14. Toon openheid en durf.

Burgerparticipatie heeft 'durf' nodig. Dat vraagt soms om vormen van participatie die samenwerking tussen gemeente en bewoner vragen in plaats van hiërarchie en passiviteit. De gemeente kan zich open opstellen en tegelijkertijd duidelijk zijn over wat wel en niet kan. Een eenduidige en gestructureerde aanpak, ervaring met deze aanpak en (gevoelde) steun vanuit het college en MT, zal op de lange termijn leiden tot meer comfort en durf bij de ambtelijke organisatie om gewend te raken aan burgerparticipatie en dit 'natuurlijk' op te pakken. Een belangrijke randvoorwaarde voor het zijn van een partner voor de inwoners is om wel duidelijk te zijn over het mandaat van de gemeente: het moet voor de bewoner duidelijk zijn waar je samen aan werkt met inwoners, en wanneer je het als gemeente overneemt en beslissingen maakt.

Bijlage 1 - Verantwoording

Gesprekspartners

In de tabel hiernaast vindt u de organisaties en personen die voor deze evaluatie zijn geïnterviewd. Wij plaatsen hierbij de volgende opmerkingen:

- We hebben zowel percepties vanuit de gemeente, als percepties van buiten de gemeente, zoals van inwoners/boo's, samenwerkingspartners van de gemeente en ondernemers in de gemeente meegenomen in het onderzoek.
- Vanuit de gemeente Maasgouw hebben wij een overzicht ontvangen van alle boo's in de gemeente. Wij hebben al deze organisaties uitgenodigd voor een groepsgesprek over burgerparticipatie. Een deel van de boo's heeft op deze uitnodiging gereageerd.
- Daarnaast hebben wij in verschillende kernen van de gemeente inwoners op straat aangesproken om hun mening te vragen over burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw. Dat hebben wij gedaan omdat wij het belangrijk vonden om een diverse groep inwoners te spreken, waaronder jongere inwoners en inwoners die uit zichzelf misschien (nog) niet veel meepraten of meedoen met de gemeente Maasgouw. Dit heeft geleid tot een gesprek met 20 inwoners.

Nummer	Gesprekspartner
1	Gemeenteraad (groepsgesprek)
2	College van burgemeester en wethouders (groepsgesprek)
3	Burgemeester (in de rol van portefeuillehouder)
4	Verkenkend gesprek met 4 MT-leden van de gemeente Maasgouw
5	3 ambtenaren sociaal domein (groepsgesprek)
6	4 ambtenaren fysiek domein (groepsgesprek)
7	2 ambtenaren beheer openbare ruimte (BOR) (groepsgesprek)
8	Programmamanager fysiek domein
9	2 ambtenaren communicatie (groepsgesprek)
10	Dorpscontactpersonen
11	Lid van de adviesraad sociaal domein
12	Stichting Thorna, Verenigingsoverleg Beegden, dorpsraad Stevensweert, dorpsraad Wessem (verdeeld over 2 gesprekken)
13	2 Medewerkers van Wel.kom
14	2 Plaatselijke ondernemers in gemeente Maasgouw

Tabel 6. Overzicht gesprekspartners.

Bronvermelding

Documenten afkomstig van de gemeente:

- Gemeente Maasgouw. (2015). Notitie burgerparticipatie.
- Gemeente Maasgouw (2016). Besturingsfilosofie 2017.
- Gemeente Maasgouw (2016). Strategische visie gemeente Maasgouw 2025.
- Gemeente Maasgouw (2014). Coalitieakkoord 2014 – 2018.
- Gemeente Maasgouw (2018). Coalitieakkoord 2018 - 2022.
- Gemeenteraad Maasgouw (2018). Actieplan Versterking Lokale Democratie.
- Gemeente Maasgouw (2018). Raadsbesluit rekenkameronderzoek 'leflonen met burgers'.
- Gemeente Maasgouw (2018). Toolkit burgerparticipatie (concept).
- Gemeente Maasgouw (2020). Visie en leidraad Bewonersinitiatieven in Maasgouw 'Positief, Pragmatisch, Praktisch'.
- Gemeente Maasgouw (2020). Actieplan 2020 – 2021 bewonersinitiatieven in Maasgouw 'Positief, Pragmatisch, Praktisch'.
- Gemeente Maasgouw (2020). Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Maasgouw houdende regels omtrent adviesraad sociaal domein.
- Gemeente Maasgouw (2020). Procesplan lokale inclusie agenda
- Gemeente Maasgouw (2021). Voorstel tot beleid Participatie en Omgevingswet. (21 – 12 – 2021, vastgesteld door gemeenteraad op d.d. 30 december 2021).
- Gemeente Maasgouw (2021). Draaiboek Maasgouwse DOP-dialoog te Stevensweert.
- Gemeente Maasgouw (2022). Coalitieakkoord 2022 – 2026.
- Gemeente Maasgouw (2022). Deelverordening leefbaarheidsfonds.
- Gemeente Maasgouw (2022). Deelverordeningen subsidie verenigingen Maasgouw per 1 januari 2022.
- Gemeente Maasgouw (2022). Jaarplan dorpscontactpersonen.
- Gemeente Maasgouw (2023). Programmabegroting 2023. Burgerparticipatie – kinderraad.
- Gemeente Maasgouw (2023). Procesplan Lokale Inclusie Agenda.
- Gemeente Maasgouw (2024). Raadsinformatiebrief betreffende evaluatie burgerparticipatie.
- Gemeente Maasgouw (n.d.). Bijlage. Overzicht van verantwoordelijkheden organisatie Kinderraad.
- Gemeente Maasgouw (n.d.). Samen maken we Maasgouw-Buitenwerk.
- Burgerjaarverslagen van de gemeente Maasgouw.
- 'Een goed idee!', gemeentemaasgouw.nl.
- 'Maasgouwpanel', gemeentemaasgouw.nl.
- 'Sociale inclusie: iedereen doet mee!', asd-maasgouw.nl.
- Gemeente Maasgouw (n.d.). Bijlage. Overzicht van verantwoordelijkheden organisatie Kinderraad.
- Verschillende interne vertrouwelijke documenten van de gemeente Maasgouw.

N.B. Deze documentenlijst betreft de documenten die zijn gebruikt voor het opstellen van deze rapportage. Tijdens de evaluatie hebben de onderzoekers nog meer documenten van de gemeente ingezien, waarvan sommige vertrouwelijk van aard. Deze documenten zijn gebruikt om tijdens het onderzoek een beter begrip te krijgen van het onderwerp burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw.

Documenten niet afkomstig van de gemeente:

- Rekenkamercommissie (2017). Rekenkamerrapport 'Lef tonen naar burgers'.
- VNG (2021). Ledenbrief VNG Voorbeeld Verordening Participatie [en uitdaagrecht] (nieuw) en Handreiking.
- VNG & Berenschot (2023). Handreiking: aan de slag met participatie.
- 'Wat doen we?', welkom.nu.

Enquêtevragen

De volgende vragen zijn opgenomen in de enquête die onder inwoners is uitgezet:

Algemeen beeld

- Wat vindt u van de manier waarop inwoners mogen meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen in de gemeente Maasgouw? *Graag aangeven met een rapportcijfer van 1 (zeer slecht) tot en met 10 (uitmuntend).*
- Wat vindt u goed gaan? (open vraag)
- Wat kan beter? (open vraag)
- Vindt u het belangrijk om mee te denken, mee te praten, mee te doen of mee te beslissen met de gemeente?
 - Ja, zeker
 - Ja, als het onderwerp mij aanspreekt
 - Ja, als ik er zelf direct baat bij heb
 - Nee, het heeft niet mijn interesse
 - Nee, de gemeente doet toch niets met mijn inbreng
 - Weet ik niet/geen mening
 - Andere
- In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (zeer eens – eens – neutraal – oneens - zeer oneens – weet ik niet/geen mening).
 - De gemeente betreft inwoners voldoende bij beleid, plannen en projecten.
 - De gemeente is oprecht geïnteresseerd in de mening van inwoners.
 - De gemeente betreft inwoners op tijd bij plannen, beleid en projecten.
 - De gemeente gebruikt de input van inwoners om plannen, beleid en projecten beter te maken.

- De gemeente moet zelf haar werk doen en hoeft mij niet overal bij te betrekken.
- Ruimte voor toelichting op uw antwoorden op bovenstaande stellingen. (open vraag)

Meedenken en meepraten met de gemeente

- Heeft u weleens meegedacht of meegepraat met de gemeente?
 - Ja
 - Nee
 - Weet ik niet meer
- Wat is het laatste onderwerp waarover u met de gemeente heeft meegedacht en meegepraat (open antwoord)
- In welke fase(n) heeft u meegedacht en meegepraat? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Vooraf – meedenken over mogelijke onderwerpen of over de aanpak van een project of plan
 - Tijdens – meedenken of meepraten bij een plan of onderwerp
 - Achteraf – evalueren of het plan op de juiste manier is uitgevoerd
- Op welke manier heeft u toen meegedacht en meegepraat? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Via een (digitale) vragenlijst
 - Tijdens een bijeenkomst georganiseerd door inwoners
 - Tijdens een inloopbijeenkomst van de gemeente
 - Via een dorpsraad
 - Via het Maasgouwpanel
 - Via direct contact met een ambtenaar en/of wethouder/burgemeester
 - Andere
- Wat vond u goed gaan? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - De manier waarop u uw inbreng mocht geven
 - De mate waarin er ruimte was voor uw inbreng

- De communicatie vanuit de gemeente
- De wijze waarop de gemeente is omgegaan met uw inbreng
- Andere
- Wat kon beter (meerdere antwoorden mogelijk)
 - De manier waarop u uw inbreng mocht geven
 - De mate waarin er ruimte was voor uw inbreng
 - De communicatie vanuit de gemeente
 - De wijze waarop de gemeente is omgegaan met uw inbreng
 - Andere
- Kunt u uw antwoord op de vorige 2 vragen toelichten (open vraag)
- Waarom heeft u nog nooit meegedacht en meegepraat met de gemeente? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Ik had geen interesse
 - Ik had geen tijd
 - De gemeente doet toch niks met mijn inbreng
 - Er is mij nog nooit gevraagd om mijn mening te geven
 - Andere
- In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (zeer eens – eens – neutraal – oneens - zeer oneens – weet ik niet/geen mening).
 - Ik wil alleen meedenken over plannen die mij direct raken, bijv. als het over mijn wijk gaat.
 - Ik wil ook meedenken over onderwerpen die voor alle inwoners van belang zijn.
 - Ik vind het belangrijk dat de gemeente mij in een vroeg stadium betreft bij plannen die voor mij belangrijk zijn.
 - Ik geef liever mijn mening als er al een plan ligt waar ik iets over mag zeggen.
 - Ik denk graag al mee met de gemeente als er nog geen concreet plan is.
 - Ik wil alleen meedenken als ik invloed kan uitoefenen op een plan.

- Op welke manier wilt u het liefst uw mening geven over plannen, projecten of beleid van de gemeente? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Via een digitale vragenlijst
 - Via een papieren vragenlijst, die ik vervolgens terugstuur
 - Door lid te worden van het Burgerpanel (een groep inwoners die een aantal keer een vragenlijst invult)
 - Tijdens een (bewoners)bijeenkomst op een locatie
 - Tijdens een online (bewoners)bijeenkomst
 - Via een klankbordgroep of werkgroep die met elkaar zaken bespreken
 - Via een wijkschouw
 - Rechtstreeks contact met een ambtenaar
 - Inspreken bij een vergadering van de gemeenteraad
 - Via een bewonersvereniging/bewonersplatform/belangenvereniging
 - Via een website/online platform
 - Ik heb niet de behoefte om mijn mening te geven
 - Andere

Meedoen in de gemeente

- Heeft u weleens meegedaan in de gemeente?
 - Ja
 - Nee
 - Weet ik niet
- Wat is het laatste onderwerp waarover u met de gemeente heeft meegedaan? (open vraag)
- Wat vond u goed gaan (open vraag)
- En wat kon beter? (open vraag)

Eigen initiatieven

- Wist u dat het mogelijk is om zelf een initiatief in te dienen bij de gemeente?
 - Ja, dat heb ik ook gedaan
 - Ja, maar nog nooit gedaan
 - Nee, dat wist ik niet
- Waarover ging uw initiatief (open vraag)
- Wat vond u van de wijze waarop de gemeente u daarbij heeft ondersteund (open vraag)
- Heeft u weleens overwogen om een eigen initiatief te organiseren, maar dat uiteindelijk niet gedaan?
 - Ja
 - Nee, daar heb ik (nog) nooit interesse in gehad
- Waarom heeft u het uiteindelijk niet gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Geen tijd
 - Onvoldoende enthousiasme bij medebewoners
 - Onvoldoende middelen
 - Niet goed uitvoerbaar
 - Geen steun van de gemeente
 - Andere
- Zou u interesse hebben in het organiseren van een eigen initiatief?
 - Ja
 - Misschien
 - Nee
 - Weet ik niet
- Wat heeft u van de gemeente nodig voor uw eigen initiatief (open vraag)

Dorpscontactpersonen

- Bent u bekend met de dorpscontactpersonen?
 - Ja
 - Nee

- Heeft u weleens contact gehad met de dorpscontactpersonen?
 - Ja
 - Nee
- Waarom heeft u contact gehad met de dorpscontactpersonen? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Het afgeven van een signaal, bijvoorbeeld over uw buurt
 - Het stellen van een vraag
 - Het starten van een eigen initiatief in de gemeente
 - Andere
- In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (zeer eens – eens – neutraal – oneens - zeer oneens – weet ik niet/geen mening).
 - Ik vond de dorpscontactpersonen toegankelijk.
 - Het was voor mij duidelijk wat de dorpscontactpersonen met mijn inbreng zouden doen.
 - De dorpscontactpersonen hebben mij goed geholpen en/of begeleid bij het starten van een eigen initiatief.
- Ruimte voor toelichting op uw antwoorden bij de vorige stellingen (open vraag).
- Is het voor u belangrijk dat er een dorpscontactpersoon is?
 - Ja
 - Nee
 - Geen mening
- Waarom wel of niet? (open vraag)

Uw wensen voor de toekomst

- Op welke momenten wilt u meedenken, meepraten, meedoen en/of meebeslissen met de gemeente? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Vooraf: voorafgaand aan het opstellen van nieuwe plannen, projecten en beleid
 - Tijdens: tijdens het opstellen van nieuwe plannen, projecten en beleid

- Achteraf: bij het evalueren of plannen, projecten en beleid op de juiste manier zijn uitgevoerd
 - Andere
 - Over welke onderwerpen wilt u meedenken, meebeslissen en meepraten met de gemeente?
 - Veiligheid
 - Verkeer
 - Openbaar vervoer
 - Bouwplannen
 - Afval(inzameling)
 - Cultuur
 - Sport
 - Buitenruimte/groen
 - Recreatie
 - Geen van deze onderwerpen
 - Andere
 - Wat kan de gemeente doen om inwoners beter te betrekken bij gemeentelijke plannen? (open vraag)
 - Wat wilt u verder aan de gemeente meegeven voor de toekomst over burgerparticipatie? (open vraag)
- 65-74 jaar
 - 75 jaar en ouder
 - Zeg ik liever niet
 - In welke dorpskern van de gemeente Maasgouw bent u woonachtig? (verplichte vraag)
 - Beegden
 - Heel en Panheel
 - Linne
 - Maasbracht
 - Ohé en Laak
 - Stevensweert
 - Thorn
 - Wesseem
 - Brachterbeek

Afsluitende vragen

- Is er nog iets anders dat u met de onderzoekers wilt delen in het kader van deze evaluatie (open vraag)
- Wat is uw leeftijd?
 - Jonger dan 18 jaar
 - 18-24 jaar
 - 25-34 jaar
 - 35-44 jaar
 - 45-54 jaar
 - 55-64 jaar

Bijlage 2 – Tijdlijn met belangrijkste gebeurtenissen

Toelichting tijdlijn

Deze tijdlijn bevat een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen (waaronder overleggen en de publicatie van documenten), die hebben plaatsgevonden op het gebied van burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw op chronologische volgorde. Deze tijdlijn loopt van 2014 tot en met 2023.

In deze tijdlijn brengen we in kaart hoe (de visie op) burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld en welke stappen de gemeente genomen heeft op dit thema. We gaan in deze tijdlijn niet in op de inhoudelijke keuzes die de gemeente heeft gemaakt.

De tijdlijn is een feitelijke reconstructie. Dit betekent dat alle informatie in de tijdlijn gebaseerd is op informatie uit documenten. De tijdlijn bevat geen ervaringen of percepties van betrokkenen. Ook bevat de tijdlijn niet de interne ambtelijke overleggen die hebben plaatsgevonden. We gebruiken de tijdlijn om in gesprekken met betrokkenen in te gaan op de ontwikkeling van burgerparticipatie in de gemeente en wat de ervaringen van de betrokkenen zijn bij de ondernomen stappen.

Legenda

De gebeurtenissen en/of ontwikkelingen op het gebied van burgerparticipatie verdelen we in de tijdlijn in drie categorieën. Deze categorieën lichten we in onderstaande tabel toe.

Categorie	Aanduiding in tijdlijn
Interne afspraken en overleggen over burgerparticipatie afspraken en overleggen die intern in de gemeente Maasgouw zijn gevoerd en/of vastgelegd.	
Externe activiteiten met betrekking tot burgerparticipatie Activiteiten en/of afspraken tussen de gemeente en externe partijen op het gebied van burgerparticipatie.	
Mijlpalen Gebeurtenissen, documenten afspraken of activiteiten die een belangrijke invloed hebben op (de ontwikkeling van) burgerparticipatie in de gemeente Maasgouw.	

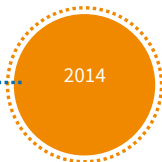
Tabel 7. Toelichting bij tijdlijn.

Vaststelling en publicatie notitie burgerparticipatie 2015

De gemeente Maasgouw publiceert de gemeentelijke visie op burgerparticipatie. Het document bevat doelen, namelijk: 1) kwaliteit van burgerparticipatie verbeteren en 2) inzetten op meer burgerparticipatie in de werkwijze van de ambtelijke organisatie. Het document bevat bovendien actiepunten voor het behalen van deze doelen.

Start onderzoek rekenkamercommissie naar burgerparticipatie.

Publicatie coalitieakkoord 2014 - 2018

In het coalitieakkoord staat de ambitie voor de komende raadsperiode beschreven met betrekking tot burgerparticipatie. De coalitie heeft de ambitie om in de raadsperiode nieuwe vormen van actieve burgerparticipatie in te zetten om de afstand tussen de gemeente en inwoners te verkleinen. De coalitie heeft het voornemen om te onderzoeken welke vormen van burgerparticipatie kunnen worden ingezet: dorpsoverleggen, inspraakbijeenkomsten, wijkbeheer etc.

Start opdracht bureau P2 voor de ondersteuning bij de versterking van burgerparticipatie

Start interne communicatie en werving 'backpackers'

Themamiddag met MT
Themamiddag met MT. Onderdeel van de themamiddag was de introductie van een interne campagne. Onderdeel van de campagne was de verspreiding van Ansichtkaarten, het lanceren van een intranetpagina gewijd aan burgerparticipatie en het publiceren van intranetnieuwsberichten over burgerparticipatie. Sinds de themamiddag is bovendien burgerparticipatie opgenomen in de formats voor college- en raadsvoorstellen.

Introductie 'raadswerkgroep burgerparticipatie'
Een werkgroep van raadsleden, verantwoordelijk voor het onder aandacht brengen van burgerparticipatie in de gemeenteraad.

Publicatie Rekenkameronderzoek gemeente Maasgouw 'Lef tonen met burgers'
Publicatie van een rekenkameronderzoek over burgerparticipatie en burgerinitiatieven in de gemeente Maasgouw. Dit document bevat ook aanbevelingen voor de gemeente op het gebied van burgerparticipatie.

Begin
2017

November
2017

Januari
2018

November
2016

2017

November
2017

2018

Publicatie strategische visie gemeente Maasgouw 2025

Gemeentelijke visie op de samenwerking van de gemeente met externe partijen. De gemeente wil een gesprekspartner zijn en in gesprek gaan met iedereen die meedoet of mee wil doen.

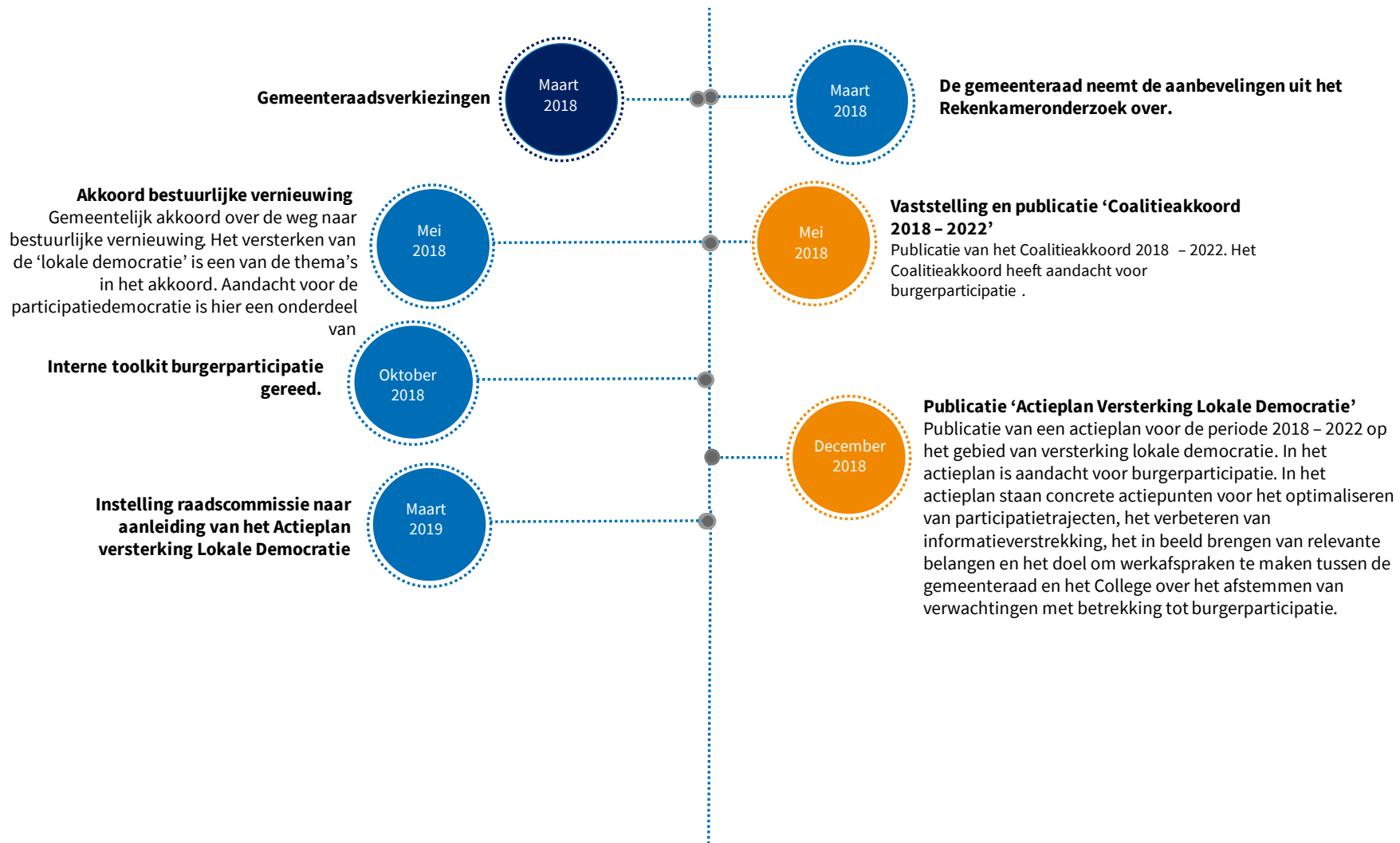
Verschillende interne activiteiten ten behoeve van de verdere (door)ontwikkeling van burgerparticipatie.

Publicatie 'besturingsfilosofie gemeente Maasgouw'

Publicatie van de gemeentelijke besturingsfilosofie. Dit document bevat de vertaling op organisatieniveau van de gemeentelijke strategische visie 2025.

Introductie Adviesraad Sociaal Domein

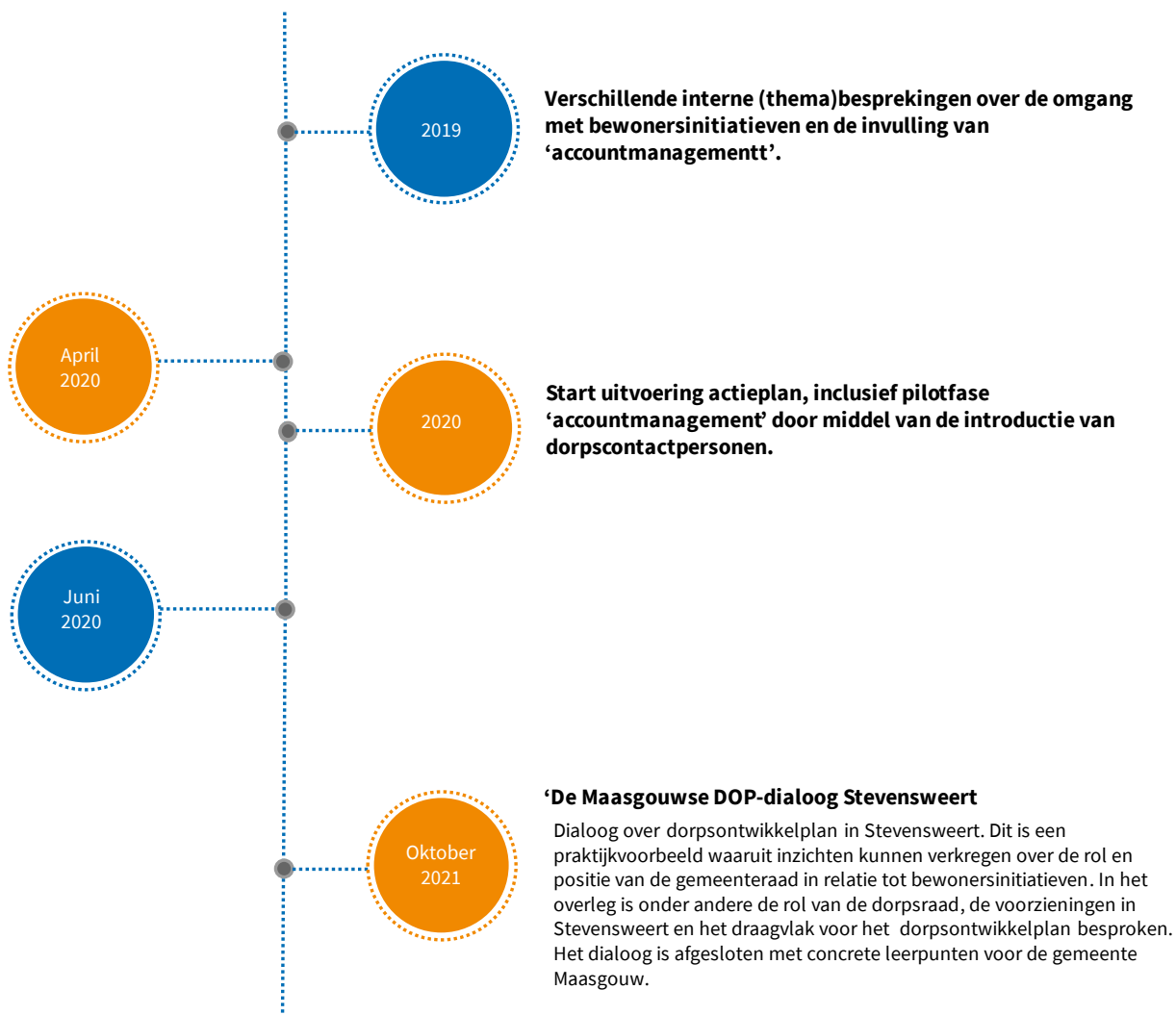
Sinds 2018 wordt de inbreng van inwoners ingericht via de Adviesraad Sociaal Domein. De Adviesraad denkt actief mee en kan invloed uitoefenen op alle onderwerpen die het sociaal domein betreffen.

Vaststelling en publicatie visie en actieplan bewoners initiatieven Maasgouw

De visie en het actieplan zijn een uitvoering van een opdracht uit het coalitieakkoord om tot de invulling van accountmanagement en burgerinitiatieven te komen. De uitgangspunten opgesteld in de 'notitie burgerparticipatie' gelden ook voor deze visie.

Publicatie verordening Adviesraad Sociaal Domein
In dit document zijn de doelstellingen en kaders waarbinnen de Adviesraad kan opereren vastgesteld.

Voorstel beleid participatie en omgevingswet.
De gemeente Maasgouw heeft een voorstel opgesteld voor de omgang met/het maken van beleid participatie rondom de nieuwe Omgevingswet. Voor het opstellen van de omgevingsvisie is een intensief traject doorlopen inclusief participatiemomenten.

December
2021

Gemeenteraadsverkiezingen

Maart
2022

**Publicatie deelverordeningsubsidies
bewonersoverlegorganisaties (boo's)**

Overzicht van beschikbare subsidies (inclusief subsidiebedrag, beleidsdoelen van de subsidie, vorm en criteria) per type organisatie/activiteit.

Januari
2022

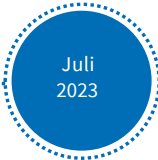
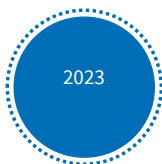
Vaststelling en publicatie coalitieakkoord 2022-2026

Mei
2022

**Installatie nieuwe burgemeester
tevens nieuwe coördinerende
portefeuillehouder burgerparticipatie.**

Juli
2023

Publicatie formatieplan 'installatie kinderraad'.
Publicatie van het formatieplan. Uit het plan blijkt dat er 0,5 fte beschikbaar komt voor de begeleiding van een Kinderraad. De Kinderraad bestond al langer, maar sinds 2023 is het ook opgenomen in de formatie.

Publicatie projectplan 'lokale inclusie agenda'.
Participatie is onderdeel van de lokale inclusie agenda. De agenda bevat focuspunten op het gebied van inclusie waar de gemeente de komende 3 – 4 jaar aan gaat werken.

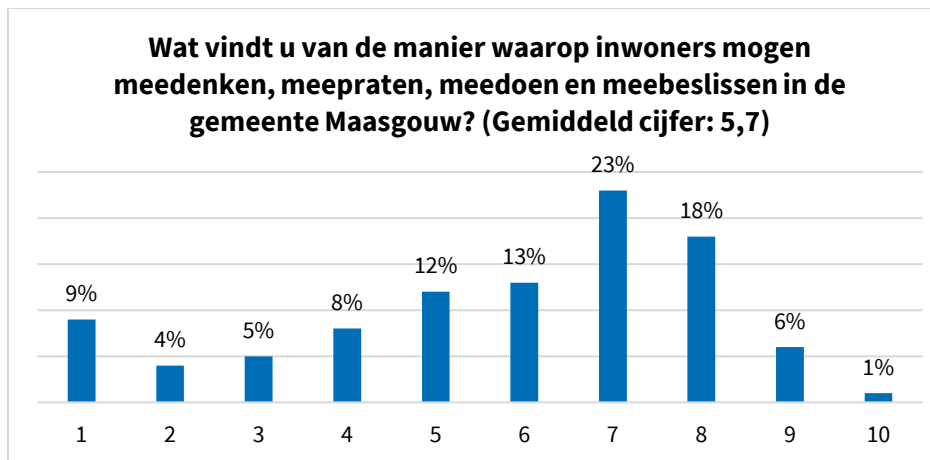
Bijlage 3 – Enquêteresultaten

Hierna vindt u de resultaten van de enquête die onder inwoners van Maasgouw is uitgezet. Daarbij maken wij de volgende opmerkingen:

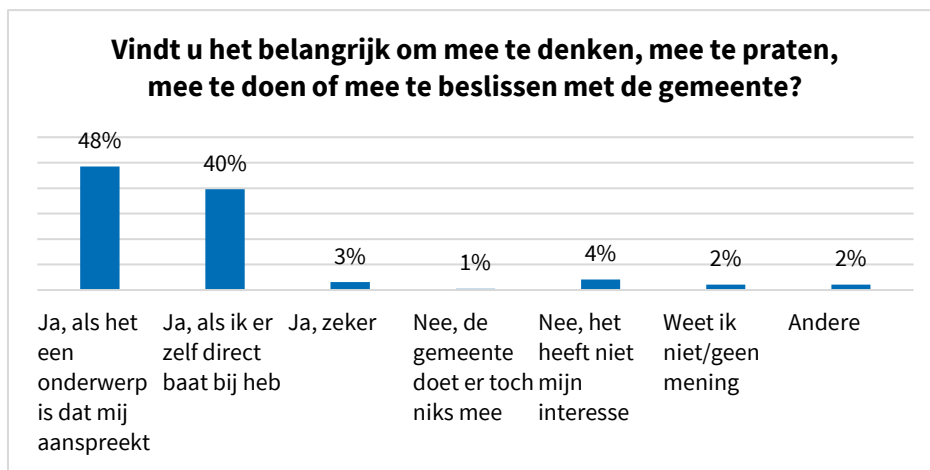
- De enquête is ingevuld door 195 inwoners. Niet alle respondenten hebben alle vragen ingevuld. Zij konden waar gewenst vragen overslaan. Ook kregen respondenten bij bepaalde vragen de vraag niet te zien, afhankelijk van hun antwoord op de voorgaande vraag (routing). We hebben steeds het aantal respondenten (n) bij elke grafiek vermeld.
- Op sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. In dat geval geven de percentages, het percentage van de respondenten aan dat een bepaald antwoord heeft gegeven.

Om de anonimiteit van de respondenten te borgen, bevat deze bijlage alleen de antwoorden op gesloten vragen (de antwoorden op open vragen zijn wel in het rapport verwerkt).

Algemeen beeld

Figuur 3. Wat vindt u van de manier waarop inwoners mogen meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen in de gemeente Maasgouw? (n=190).

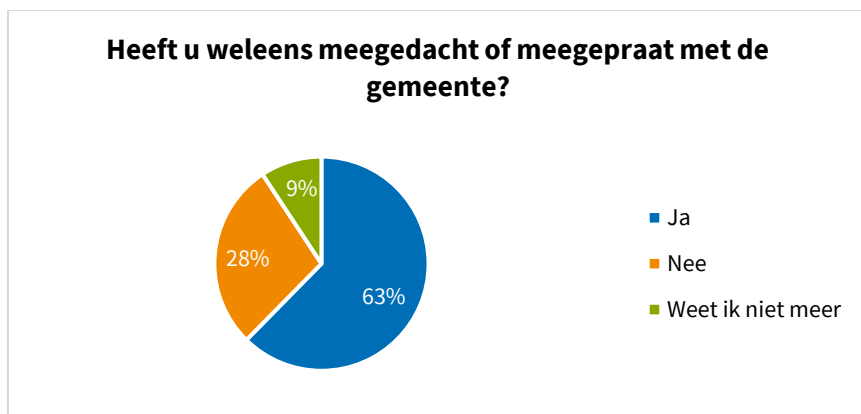

Figuur 4. Vindt u het belangrijk om mee te denken, mee te praten, mee te doen of mee te beslissen met de gemeente? (n=192).

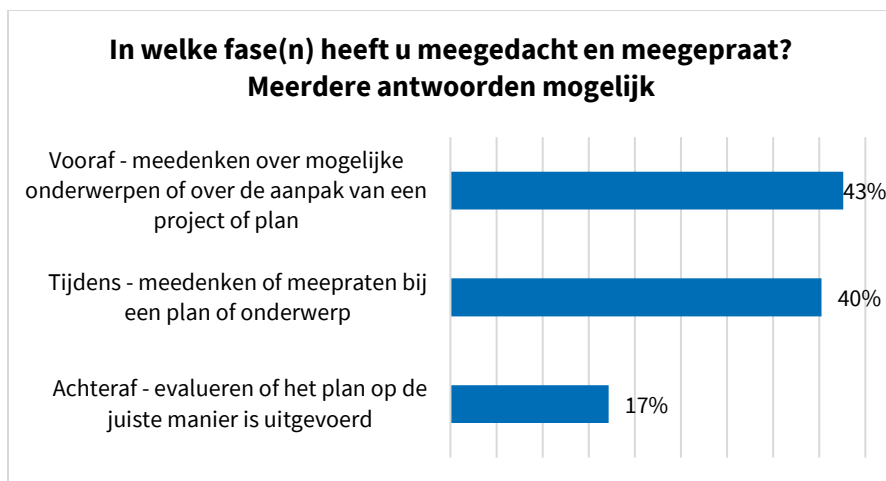

Figuur 5. In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (n=192).

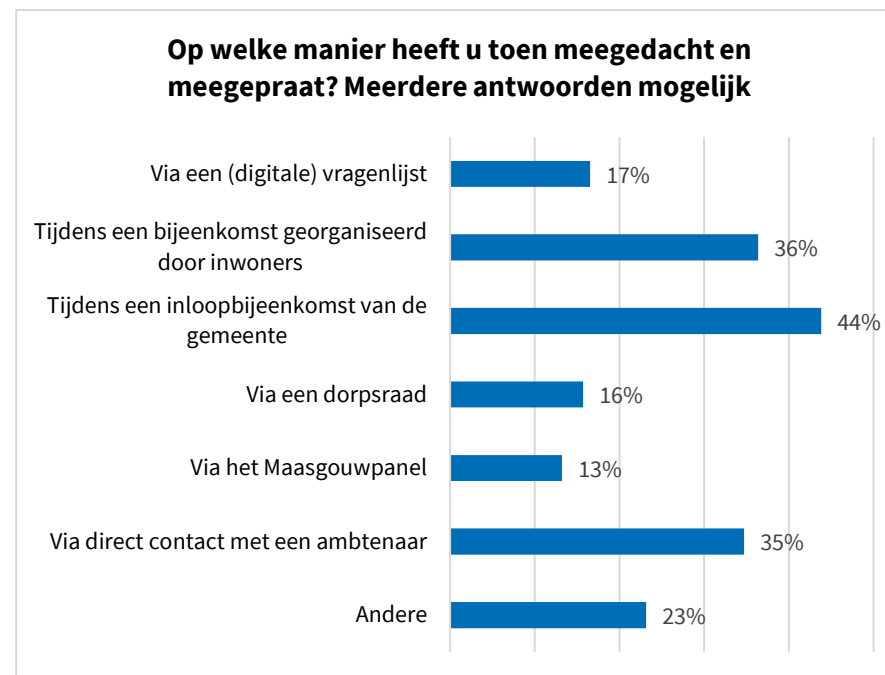
Vragen over meedenken of meepraten

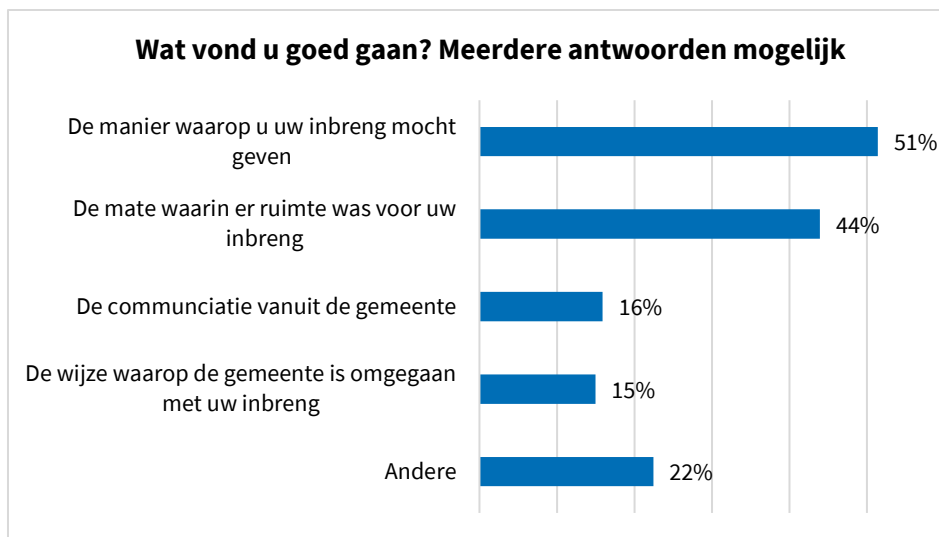
Figuur 6. Heeft u weleens meegedacht of meegepraat met de gemeente? (n=194).

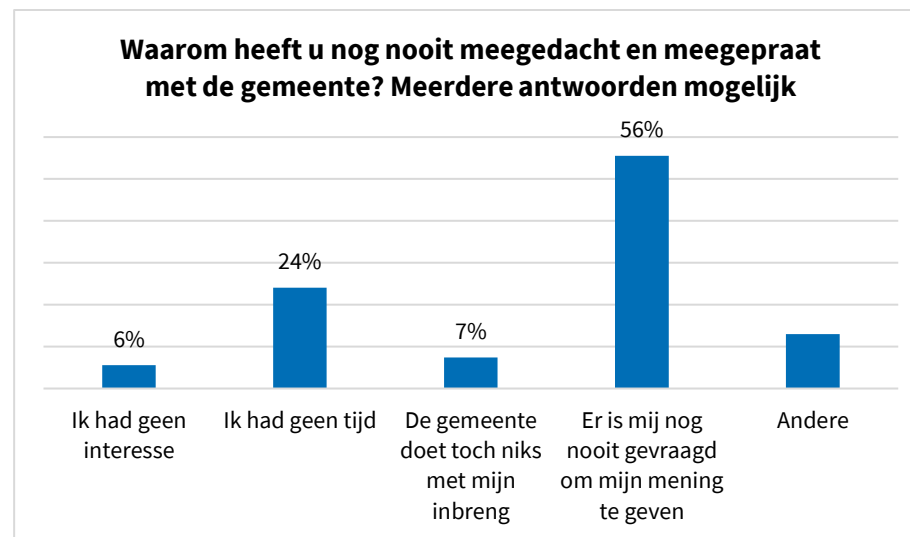
Figuur 7. In welke fase(n) heeft u meegedacht en meegepraat? (n=120).

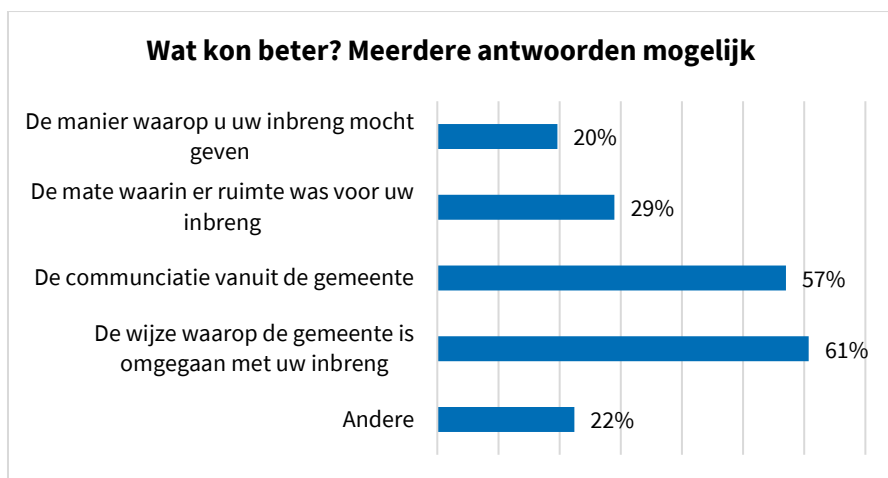
Figuur 8. Op welke manier heeft u toen meegedacht en meegepraat? (n=121).

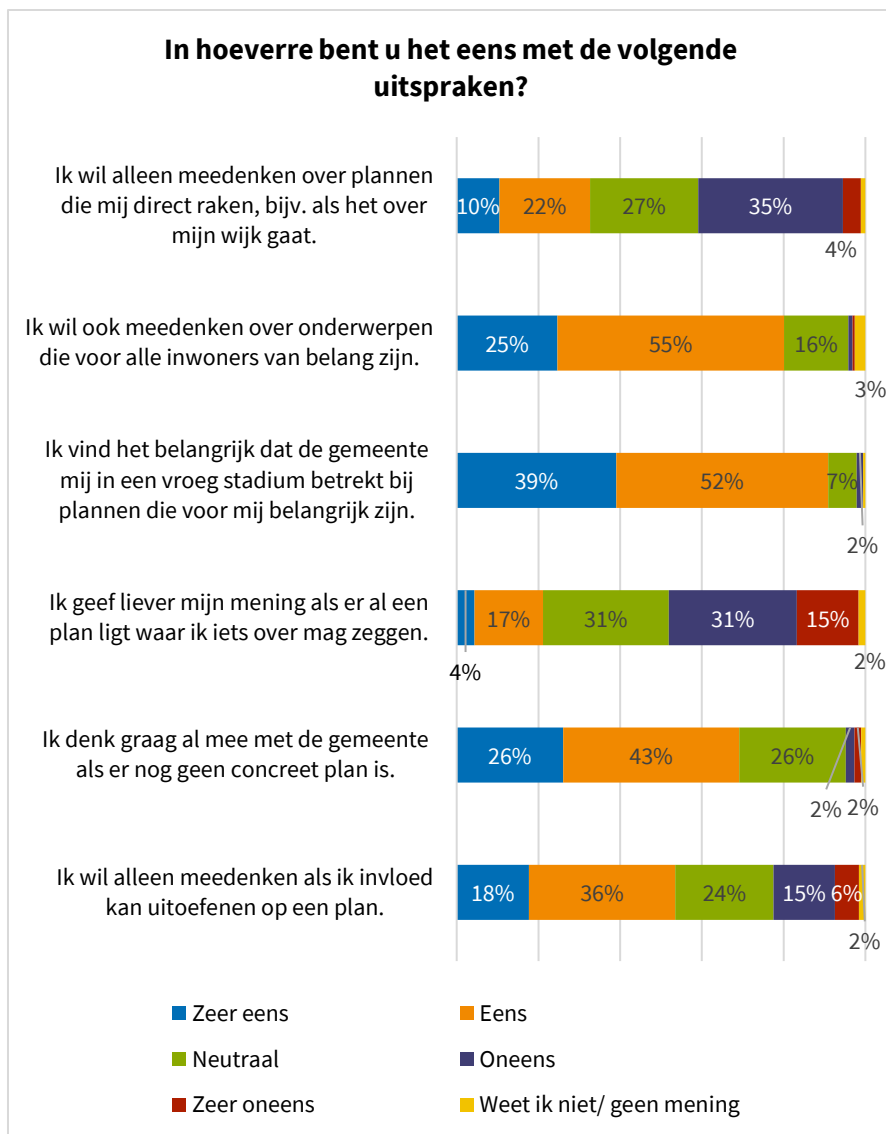
Figuur 9. Wat vond u goed gaan? (n=107).

Figuur 11. Waarom heeft u nog nooit meegedacht en meegepraat met de gemeente? (n=54).

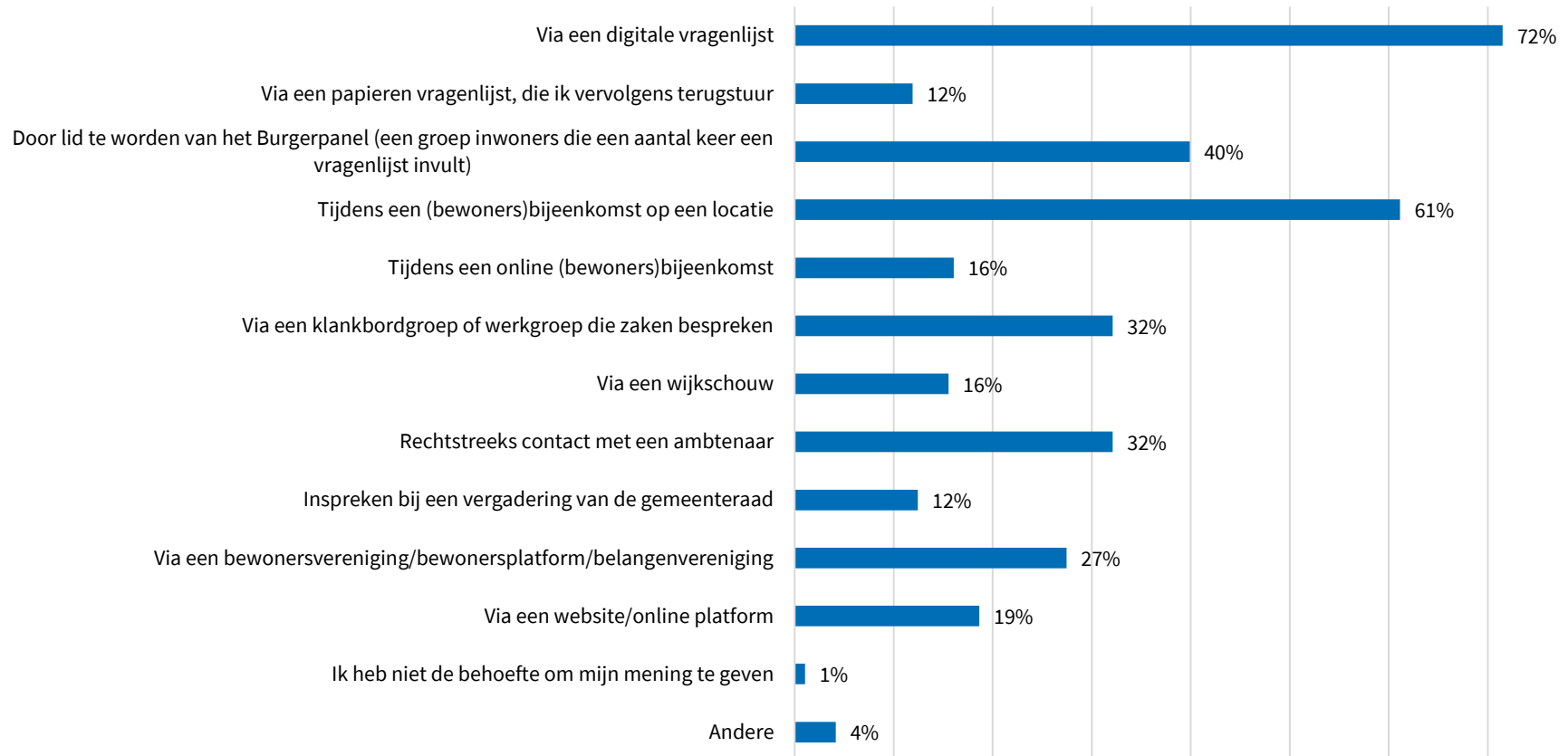

Figuur 10. Wat kon beter? (n=107).

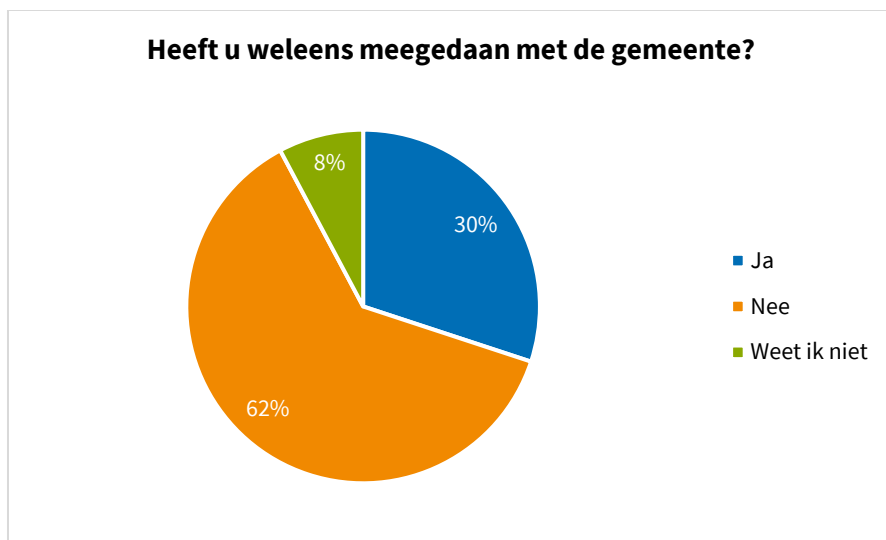
Figuur 12. In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (n=193).

Op welke manier wilt u het liefst uw mening geven over plannen, projecten of beleid van de gemeente? Meerdere antwoorden mogelijk

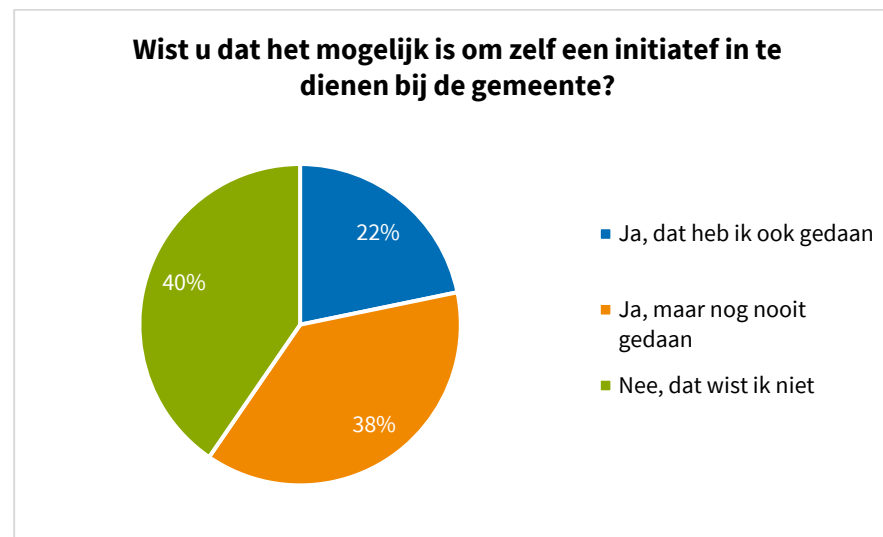

Figuur 13. Op welke manier wilt u het liefst uw mening geven over plannen, projecten of beleid van de gemeente? (n=193).

Vragen over meedoen

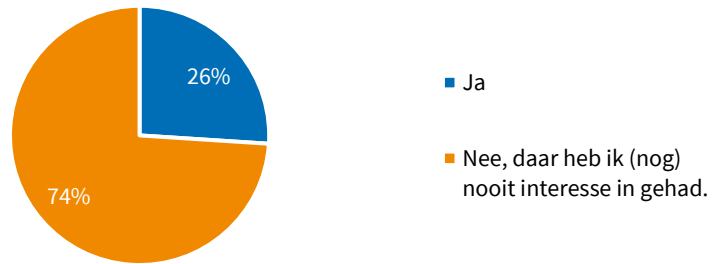

Figuur 14. Heeft u weleens meegedaan in de gemeente? (n=193).

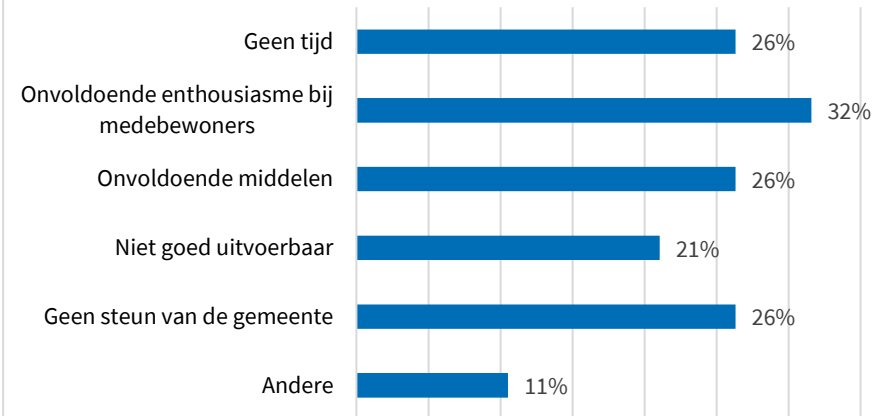
Figuur 15. Wist u dat het mogelijk is om zelf een initiatief in te dienen bij de gemeente? (n = 193).

Heeft u weleens overwogen om een eigen initiatief te organiseren, maar dat uiteindelijk niet gedaan?

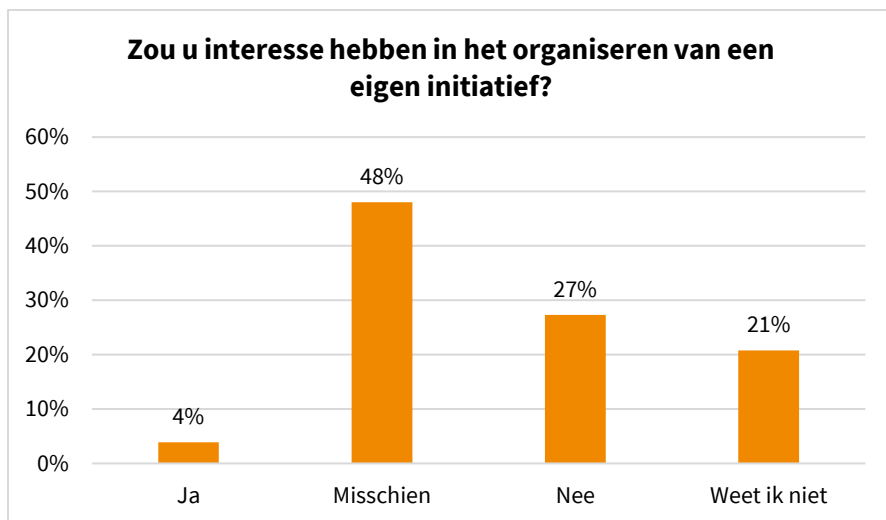

Figuur 16. Heeft u weleens overwogen om een eigen initiatief te organiseren, maar dat uiteindelijk niet gedaan? (n=73).

Waarom heeft u het uiteindelijk niet gedaan?

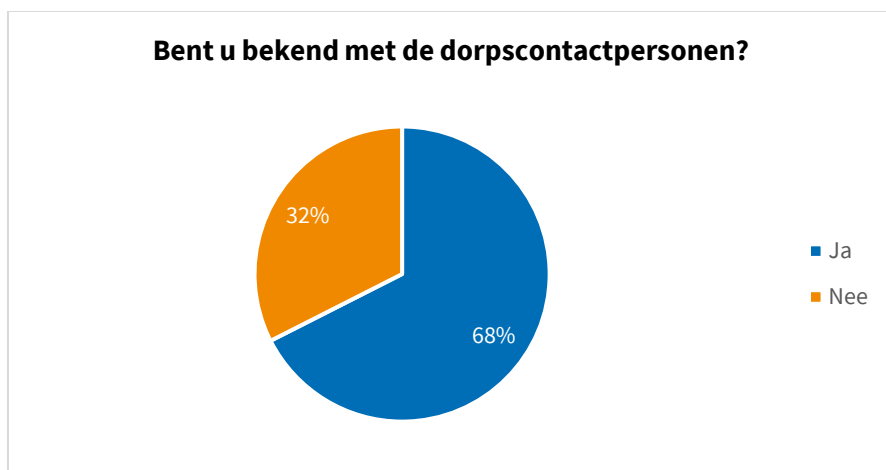

Figuur 17. Waarom heeft u het uiteindelijk niet gedaan? (n=19).

Figuur 18. Zou interesse hebben in het organiseren van een eigen initiatief? (n=77).

Dorpscontactpersonen

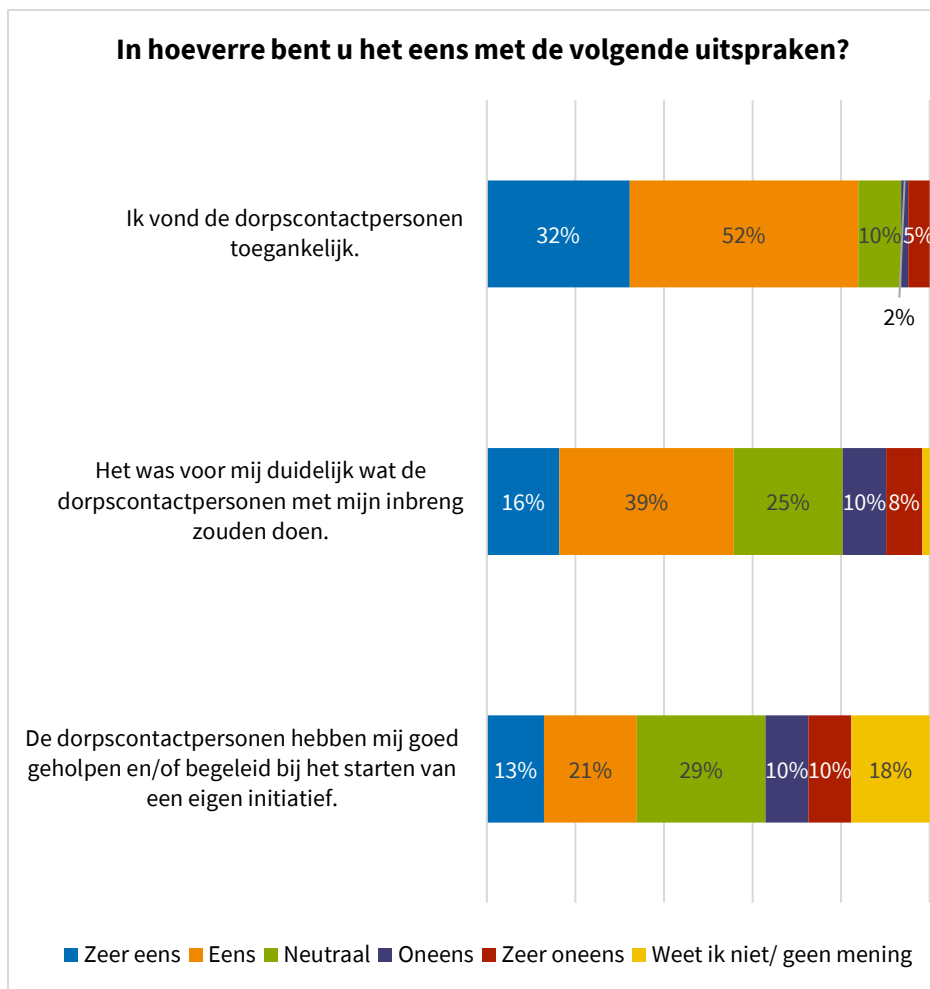
Figuur 19. Bent u bekend met de dorpscontactpersonen? (n=194).

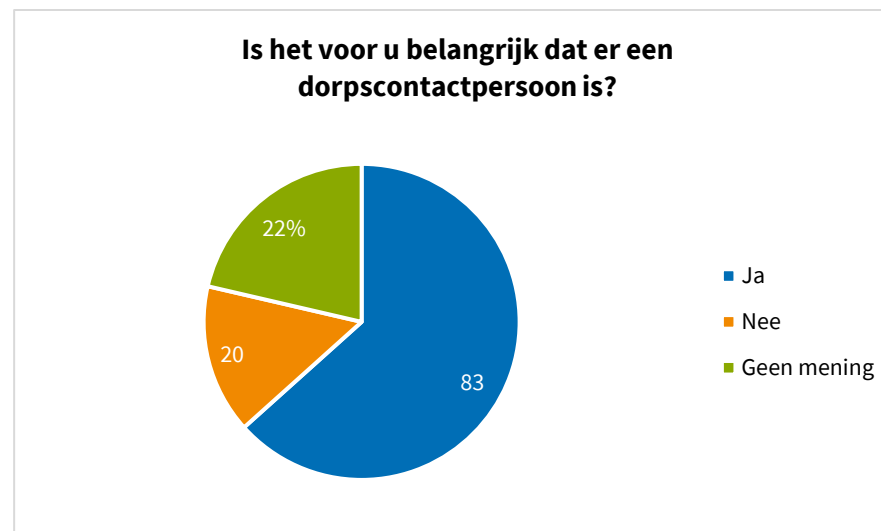
Figuur 20. Heeft u weleens contact gehad met de dorpscontactpersonen? (n=131).

Figuur 21. Waarom heeft u contact gehad met de dorpscontactpersonen? (n=61).

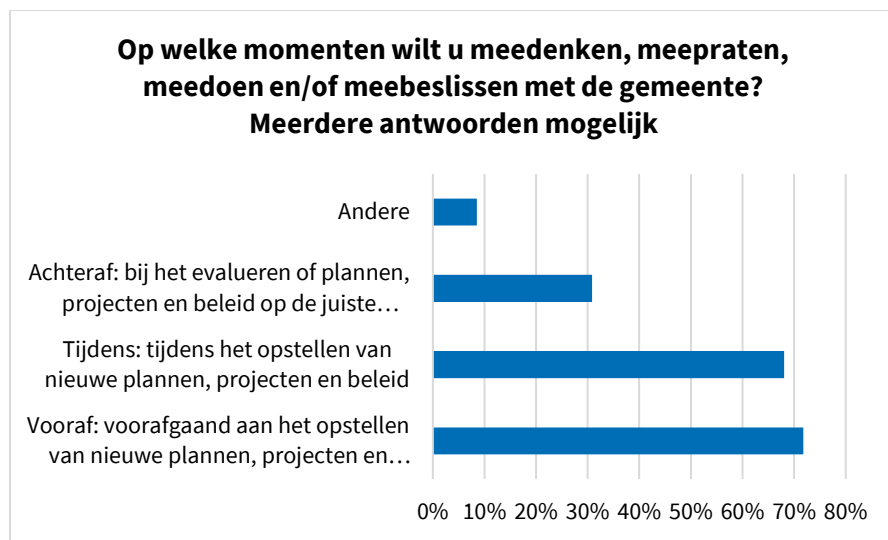

Figuur 22. In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken? (n=62).

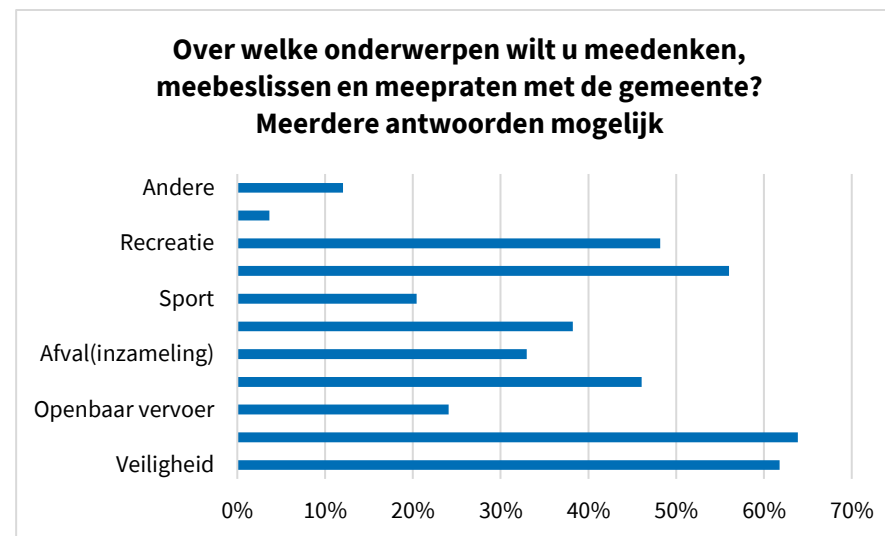

Figuur 23. Is het voor u belangrijk dat er een dorpscontactpersoon is? (n=131).

Wensen voor de toekomst

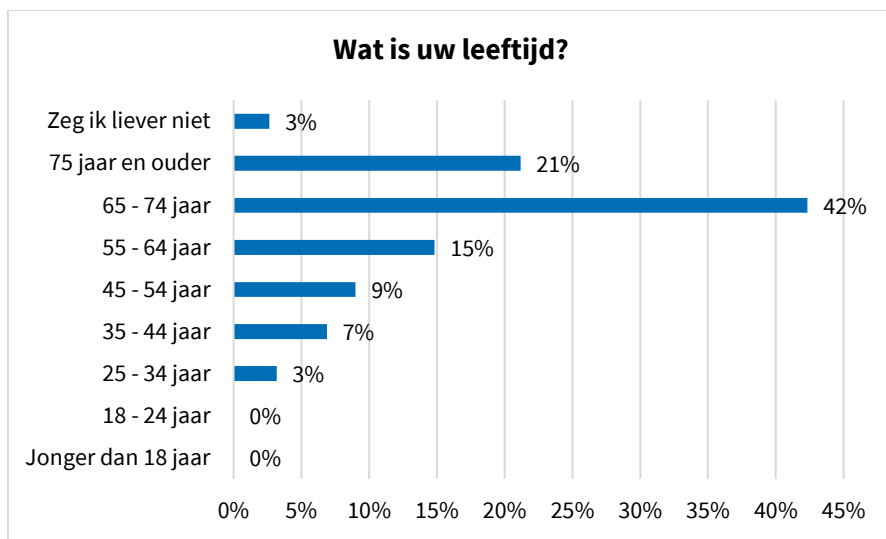

Figuur 24. Op welke momenten wilt u meedenken, meepraten, meedoen en/of meebeslissen met de gemeente? (n=188).

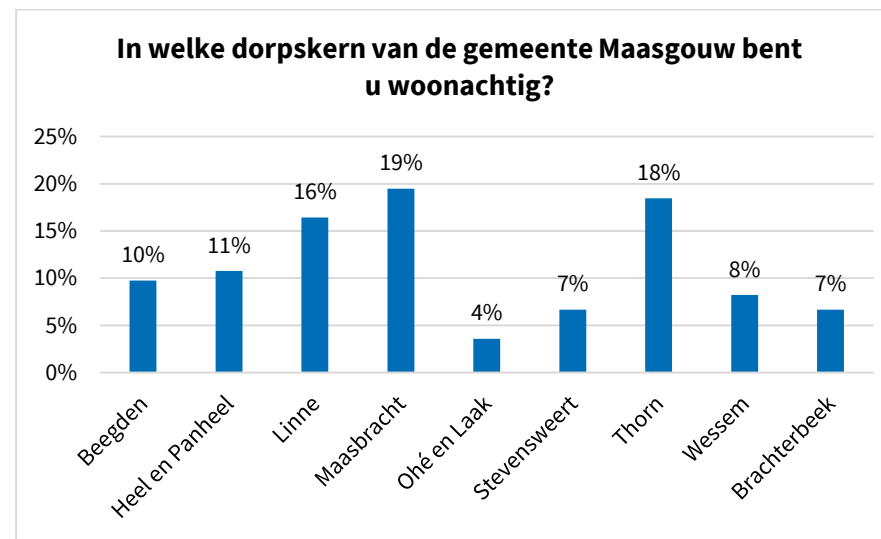

Figuur 25. Over welke onderwerpen wilt u meedenken, meebeslissen en meepraten met de gemeente? (n=191).

Algemene vragen

Figuur 26. Wat is uw leeftijd? (n=189).

Figuur 27. In welke dorpskern van de gemeente Maasgouw bent u woonachtig? (n=195).

Bijlage 4 – Stappenplan voor de ontwikkeling van burgerparticipatie

In juni 2023 heeft de VNG samen met Berenschot een handreiking 2.0 opgesteld in het kader van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.⁶⁸ De handreiking bevat een routekaart die gemeenten kunnen gebruiken voor het opstellen van een nieuwe participatieverordening, in lijn met de wet. De routekaart kan door gemeenten gebruikt worden om alle belangrijke vraagstukken rond participatie langs te lopen. De routekaart begint bij fundamentele vragen over participatie, democratie en burgerschap, en leidt stap voor stap naar belangrijke onderwerpen als concrete participatiekaders, -werkwijzen en -instrumenten.

Vraag	Toelichting	Stappen Maasgouw
1. Hoe kijken we naar de lokale democratie en naar participatie?	De eerste stap in de route is bewustwording van de samenhang tussen participatieve en representatieve democratie. De gemeente heeft een uitdaging om deze samenhang steeds goed vorm te geven ten gunste van gedragen besluitvorming.	De gemeente Maasgouw heeft een grotendeels gedeelde visie op het gebied van burgerparticipatie. De gemeente Maasgouw moet uitzoeken of de huidige visie voldoende aansluit bij de bepalingen uit het wetsvoorstel, namelijk dat inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering én evaluatie van beleid. Ook moet voldoende zijn uitgewerkt hoe inwoners en maatschappelijke organisaties gebruik kunnen maken van hun uitdaagrecht. Wanneer dit onvoldoende terugkomt in de huidige visie, is het belangrijk dat de gemeente hierover in gesprek gaat, en de visie actualiseert.
2. Wat voor gemeente zijn we? En welke ambities hebben we?	De tweede stap is het formuleren van gedeelde ambities en inzicht krijgen in de huidige stand van zaken van de gemeente. Wat voor gemeente zijn we?	De gemeente Maasgouw heeft al heldere ambities op het gebied van burgerparticipatie. Het opstellen van een nieuwe participatieverordening is een kans om opnieuw in gesprek te gaan of de ambities nog aansluiten bij de huidige wensen en behoeften, van zowel de gemeente als de inwoners. Ook biedt dit de mogelijkheid om te bepalen of de ambities zoals ze nu op papier staan, aansluiten bij de bepalingen uit het nieuwe wetsvoorstel.

Wat voor de gemeente Maasgouw in deze stap zeer belangrijk is, is het beantwoorden van de vraag 'wie zijn wij als gemeente?'. De gemeente kan hier een beter beeld van krijgen door het beantwoorden van de volgende vragen:

- Hoe zien de dorpskernen eruit?
- Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de dorpskernen?
- Wat zijn de belangrijkste onderwerpen die spelen in de gemeente, rekening houden met de verschillen tussen de dorpskernen?

Om een gemeenschappelijk beeld te kunnen vormen, kan het beste een gesprek plaatsvinden in overleg met (een deel van) de gemeenteraad, de burgemeester, de wethouders en (een deel van) de ambtelijke organisatie.

⁶⁸ VNG & Berenschot (2023). Handreiking 2.0: voor de participatieverordening. Aan de slag met participatie.

		<p>Als de gemeente een stap verder wil gaan, kan ook worden overwogen om een langetermijnvisie of -strategie op te stellen. Hierbij kunnen de volgende vragen worden besproken: 'Hoe ziet participatie er in uw gemeente over vijf jaar uit in een ideale situatie?' en 'Hoe zou participatie er over vijf jaar uitzien als alles mis zou gaan?'</p>
<p>3. Waarom vinden we participatie belangrijk? Wat verwachten we ervan?</p>	<p>De derde stap is het krijgen van een gedeeld beeld over de opvattingen van waarom participatie belangrijk is en met welke motivatie(s) participatie wordt ingezet. Als duidelijk is waarom de gemeente inwoners (of andere partijen) wil laten participeren en tevens inzicht heeft in welke behoefte er bij inwoners bestaat om te participeren, kan een gericht proces worden ingericht en kan worden toegewerkt naar een bruikbaar resultaat voor alle betrokkenen.</p>	<p>De gemeente Maasgouw kan bij het opstellen van de nieuwe participatieverordening onderzoeken of het beeld van de gemeente aansluit bij de behoeften van de inwoners. De gemeente kan hier deze evaluatie voor gebruiken, aangezien deze evaluatie al antwoord geeft op de vraag of waarom inwoners participatie belangrijk vinden, welke vormen bij en passen en wanneer het geslaagd is.</p> <p>De gemeente kan ook (opnieuw) in gesprek gaan met inwoners, of gebruik maken van kennis en instrumenten van de dorpsraden en dorpscontactpersonen.</p>
<p>4. Wat voor participatievormen onderscheiden we?</p>	<p>Bij stap vier is het belangrijk dat er een gedeeld beeld komt over de verschillende vormen van burgerparticipatie (burger- en overheidsparticipatie) en te bepalen welke vorm het beste bij de gemeente past.</p> <p>Ook is het belangrijk dat de gemeente vaststelt bij welke participatievorm, welke mate van beïnvloeding past.</p>	<p>In de nieuwe participatie-verordening kan de gemeente opnieuw bepalen welke participatievormen het beste wanneer worden ingezet. <i>Welke vormen passen over het algemeen goed bij uw gemeente, welke doorgaans minder?</i></p> <p>Ook is het belangrijk dat de gemeente een participatieladder opneemt in de nieuwe participatieverordening. <i>Hoeveel invloed kunt/wilt u als gemeente delen met inwoners in bepaalde processen?</i></p>
<p>5. Hoe gaan we participatie vormgeven? Welke rolverdeling, kaders, werkwijze en instrumenten gaan we hanteren?</p>	<p>Stap vijf gaat over het expliciteren van de randvoorwaarden waarbinnen participatie plaatsvindt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe de gedefinieerde rollen worden ingevuld. • Hoe er een gestructureerde aanpak gemaakt kan worden? • Hoe methoden, instrumenten en werkvormen ingezet worden? • Hoe er omgegaan wordt met representativiteit en inclusiviteit. 	<p>Het is heel belangrijk dat de gemeente in de participatieverordening helder vaststelt hoe de rol van alle betrokkenen wordt ingevuld en welke taken, rechten en plichten hierbij horen. De rollen moeten worden vastgelegd voor: de gemeenteraad, de wethouder, de ambtelijk projectleider, inwoners en vakinhoudelijke ambtenaren.</p> <p>Er is geen absolute goed of foute rolinvulling, het is met name belangrijk dat rollen worden ingevuld en nageleefd en dat de rollen over en weer helder zijn. Afspraken kunnen bijvoorbeeld worden vastgelegd over de rol van de gemeenteraad (kaderstellend, sturend of faciliterend. Maar ook over de betrokkenheid van de wethouder, de rol van de ambtelijk projectleider en inwoners). De keuze voor de rolinvulling is ook afhankelijk van het participatievraagstuk.</p> <p>Om te bepalen welke participatie instrumenten ingezet worden, kan de gemeente Maasgouw gebruik maken van verschillende bronnen. Bijvoorbeeld het CLEAR model, zoals beschreven in de handreiking van de VNG (zie onderaan deze tabel). Maar ook de Participatiewijzer en het Afwegingskader burgerparticipatie van ProDemos kunnen richting geven.</p>

6. Hoe gaan we leren en systematiseren?	Stap 6 is zorg dragen voor dat elk participatietraject in meer of mindere mate wordt geëvalueerd.	Leg in de participatie-verordening vast dat elk participatietraject wordt geëvalueerd. De grootte van de evaluatie is afhankelijk van het participatietraject. De projectgroep betrokken bij het traject, maar met name de betrokken projectleider, moet ervoor zorgen dat er achteraf een evaluatie plaatsvindt. De gemeenteraad kan hierin een controlerende rol spelen.
7. Opstellen uitvoeringsprogramma	Stap 7 is het opstellen van een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma omschrijft prioriteiten en activiteiten in het licht van de visie: wat gaan de gemeente en de inwoners doen om die visie waar te maken?	Welke vorm en inhoud het uitvoeringsprogramma kan krijgen, kan elke gemeente zelf bepalen. De gemeente moet bepalen welke vorm en inhoud past bij de lokale context en ambities. De gemeente Maasgouw kan bijvoorbeeld denken aan een prioriteitenagenda. Op welke ambities willen we als gemeente, als eerste inzetten en wat is hiervoor nodig?
8. Opstellen participatie-verordening	Op basis van alle informatie opgehaald uit eerdere stappen stelt de gemeente in stap 8 een participatieverordening vast.	Het op- en vaststellen van de participatie-verordening is met name een juridische stap.

Tabel 8. Stappenplan voor de ontwikkeling van burgerparticipatie.

Volgens de handreiking van de VNG kan het wetenschappelijk gevalideerde CLEAR model helpen bij het beoordelen van in te zetten participatie-instrumenten. Dit model bevraagt een instrument aan de hand van de volgende vijf onderwerpen:⁶⁹

Can do	Hebben inwoners de juiste bronnen, kennis en capaciteiten om te participeren?
Like to	Willen inwoners ook participeren? Bijvoorbeeld omdat ze ergens onderdeel van zijn?
Enable to	Krijgen inwoners de kans en ondersteuning om te participeren?
Asked to	Worden inwoners daadwerkelijk gevraagd en gemobiliseerd om mee te doen?
Responded to	Zijn de resultaten van participatie zichtbaar? Krijgen inwoners bijvoorbeeld terugkoppeling over hun input?

Tabel 9. CLEAR model van de VNG.

⁶⁹ VNG & Berenschot (2023). Handreiking: aan de slag met participatie.

KWINK groep biedt inzicht, structuur en inspiratie voor een sterke publieke sector. Dat doen we door te onderzoeken en te adviseren.

We zijn nieuwsgierig, betrokken en precies. We duiken met plezier in onderwerpen die we al kennen én in onderwerpen die nieuw voor ons zijn. We doen ons werk graag samen: met collega's, met andere bureaus en met onze opdrachtgevers en de organisaties die betrokken zijn bij onderzoeks- en adviestrajecten. Kenmerkend voor onze aanpak is dat we scherp doorvragen en pas iets beweren als we het goed uitgezocht hebben.

KWINK
GROEP

KWINK groep | +31 (0)70 35 96 955
Nassaulaan 1 | 2514 JS Den Haag
www.kwinkgroep.nl